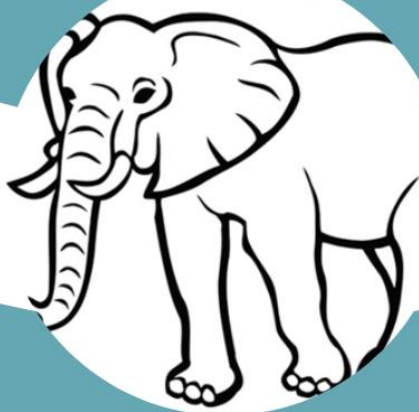
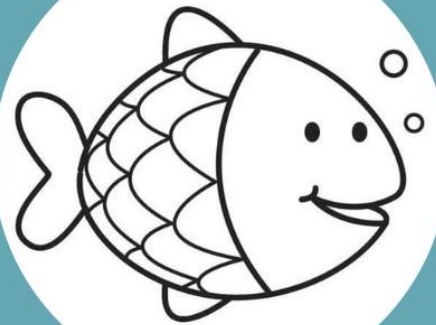
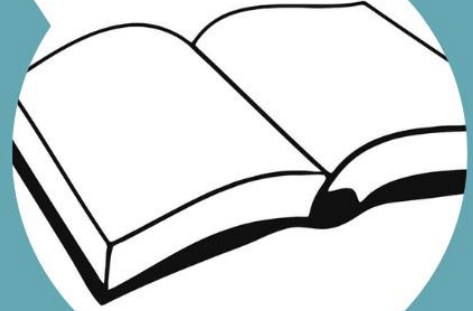

JUNI 2023

ONLINE ZENDING IN HET NEDERLANDS

STUDENT
Martin Stoffer
2100355

BEGELEIDERS
Marten van der Meulen
Benno van den Toren

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Introductie.....	3
2. Theoretisch kader	9
3. Opbouw empirisch onderzoek	21
4. Resultaten empirisch onderzoek	26
5. Conclusies en beantwoording van de onderzoeksvraag.....	48
6. Bibliografie	52
Bijlage 1: Moderne media en religieuze communicatie.....	55
Bijlage 2: Samenvatting modellen Roest.....	56
Bijlage 3: Met mentoren besproken casus rondom slavernij en lijden.....	57
Bijlage 4: Opbrengst van dit onderzoek voor GlobalRize	58

1. Introductie

Nederland is heel lang een bij uitstek christelijk land geweest. In de volksmond wordt nog vaak gesproken over onze Calvinistische wortels. In de vorige eeuw heeft echter een omslag plaatsgevonden. Het sinds 1966 ongeveer 10-jaarlijks uitgevoerde onderzoek “God in Nederland”

laat zien dat het kerkbezoek flink is afgenomen (overgenomen uit Bernts & Berghuijs, 2016, p. 18). Waar vanuit Nederland jarenlang veel zendelingen naar het buitenland werden gestuurd is Nederland nu zelf een

	1966	1979	1996	2006	2015
regelmatig	50	31	21	16	12
soms	7	13	13	14	6
een hoogst enkele keer	8	16	26	23	23
nooit	35	40	40	47	59

Percentage van de Nederlanders dat een kerk bezoekt, per meetjaar (Bernts & Berghuijs, 2016, p. 18)

zendingsgebied geworden. In allerlei vormen en maten is in Nederland missionair werk uitgevoerd, van grote campagnes in stadions tot kleinschaliger straatevangelisatie. Sinds de komst van het internet kwamen er nieuwe mogelijkheden voor missionair werk. Het werd veel eenvoudiger om de boodschap van het evangelie met de wereld te delen, een website maken waarop het evangelie wordt gedeeld is niet zo moeilijk. Toch ontbrak hierin een belangrijk aspect. Zending via internet was veelal eenrichtingsverkeer: het de wereld in zenden van een boodschap. In de voortgaande ontwikkeling van het internet en de opkomst van de sociale media ontstonden nieuwe mogelijkheden. Missionair werk online kon het karakter krijgen van tweerichtingsverkeer. Online ontmoeting werd mogelijk.

In deze thesis wil ik inzoomen op een organisatie die deze mogelijkheid heeft opgepakt en volop inzet op missionair werk, dat gepaard gaat met ontmoeting. Deze organisatie heet GlobalRize. Sinds mei 2022 werk ik als taalteamleider Nederlands voor GlobalRize. Wat de implicatie hiervan is met betrekking dit onderzoek wordt verderop (zie pagina 6) in de introductie nader toegelicht.

De organisatie GlobalRize verkondigt het Evangelie via internet. Haar ervaring is dat via het internet allerlei grenzen eenvoudig overbrugd kunnen worden. Grenzen van landen, van culturen en van godsdiensten. GlobalRize werkt via de sociale media, via tal van websites en via online cursussen. Deze thesis richt zich specifiek op de cursusomgeving¹ van GlobalRize waar online ontmoetingen plaatsvinden tussen mentoren en cursisten. Dit gebeurt via schriftelijke communicatie in een zelfgebouwde webapplicatie die Learnnn heet, waarvan de berichten gepusht wordt via email.

In haar visie en kernwaarden² zegt de organisatie herkenning te willen bieden aan deelnemers van cursussen, het belang van het aanspreken van eenieder in de eigen taal en het aansluiten bij de cultuur van de ander. Dit proces van aansluiten bij de ander raakt aan het begrip contextualisatie. Hier zit het woord context in genoemd. Taal en cultuur zijn onderdelen van de context. Maar context gaat wel wat verder dan cultuur en taal. Lartey spreekt over factoren die verbonden zijn met de geografische context: “Contextual analysis includes an examination of social, cultural, economic, political and religious factors at work in given geographic locations.” (Lartey, 2013, p. 43)

¹ <https://www.bijbelwoord.nl/bijbelwoord-cursuspagina/> geraadpleegd: 27 februari 2023.

² Wij zien een wereld voor ons waarin iedereen via het internet:

- De kans krijgt het Evangelie te gaan begrijpen.
- In zijn eigen taal over Christus hoort op een manier die aansluit bij zijn cultuur.
- Bijbelse antwoorden vindt op zijn levensvragen.
- Binnen een paar klikken contact kan krijgen met een christen die meer over God wil vertellen.
- Gemakkelijk de weg van scherm naar kerk vindt.
- Alle christenen hun geloof delen op een manier die bij hen past.

Bron: <https://www.globalrize.nl/organisatie/visie-missie/> geraadpleegd: 15 maart 2023.

Osías Segura-Guzmán citeert een definitie van context van de Latijns Amerikaanse socioloog Tomas Austin die er op neer komt dat context³ alles is wat de mens omringt.

Het is dus een heel complex aan factoren dat een mens beïnvloedt. Van den Toren zegt daarover: “Many theorists, both Christian and non-Christian, stress that the development of contextual theologies is not optional, but inevitable: all human reflection takes place in a specific cultural context and is profoundly influenced by this setting.” (2010, p. 174) Theologie is dus altijd contextueel, want dat wat we delen met de ander over het evangelie is beïnvloed door wie wij zijn vanuit onze context. Dat betekent dat mentoren van GlobalRize eveneens bewust of onbewust met contextualisatie bezig zijn. Maar hoe werkt dat via de online omgeving? Hoe denkt GlobalRize als organisatie specifiek over contextualisatie? Hoe komt haar visie tot uiting in de praktijk? Gaat de theorie rondom contextualisatie op in de online omgeving of werkt het daar anders? Dit soort vragen maken dat deze thesis als thema contextualiteit neemt in relatie tot de rol van de mentor in de online cursusomgeving.

Als onderzoeksvraag wil ik gebruiken:

Hoe kan een goed begrip van contextualisatie een bijdrage leveren aan de theorievorming rondom de praktijk die plaatsvindt in de online communicatie tussen mentor en cursist binnen het cursusplatform van GlobalRize in het Nederlandse taalgebied?

In deze onderzoeksvraag zitten een aantal elementen.

- Een praktijk van contextualisatie in de online communicatie tussen mentor en cursist binnen het cursusplatform van GlobalRize in het Nederlandse taalgebied.
- Een goed begrip van contextualisatie.
- Bijdrage aan theorievorming rondom deze praktijk.

Om een antwoord te kunnen vinden op de onderzoeksvraag zijn er een aantal stappen te zetten. Het is nodig om te weten wat de praktijk van contextualisatie binnen GlobalRize nu is. Deze praktijk wordt beïnvloed door enkele factoren. De visie van GlobalRize op contextualisatie, waarvan aangenomen mag worden dat ze deze in de praktijk uitgevoerd willen zien worden. Dan het materiaal wat in de praktijk wordt gebruikt. Deze thesis richt zich daarbij op de Bijbelbasiscursus. En vervolgens de persoonlijke inbreng van de mentoren in de online communicatie. De Bijbelbasis cursus is van deze de drie de statische factor. Dit onderzoek zal juist kijken naar de variabelen, de visie van GlobalRize en de inbreng van de mentor.

Om deze praktijk te achterhalen zijn bij de onderzoeksvraag de onderstaande subvragen geformuleerd:

1. Welke visie op contextualisatie is leidend binnen GlobalRize en hoe zou deze moeten functioneren in de praktijk?
2. Hoe laat contextualisatie zich zien in de praktijk van het online contact tussen mentor en cursist?

³ Osías Segura-Guzmán gebruikt in (Cook, 2010, p. 229) een definitie van context van de Latijns Amerikaanse socioloog Tomas Austin: “(Con + text: with or next to text) comes from the Latin word texere, from which the word textil comes, meaning a woven fabric. This word may also mean the social and human environment (all that surrounds the human being) where the individual and their collective build a way to understand the world and to live in it. The context shows that those that share it notice likenesses of cultural identity as well as similarities in geography, climate, history, and the productive processes. The context is the maker of nets of meanings and relationships in which human beings participate daily”. Cultuur is dus één van de onderdelen van de context. Context is nog veel breder.

De volgende stap is het komen tot een goed begrip van contextualisatie. Hiervoor zal een literatuuronderzoek worden gedaan naar contextualisatie wat leidt tot een theoretisch kader. Daarnaast zal worden gekeken wat vanuit de praktijk hieromtrent ontdekt zal worden. Mogelijk spoort de praktijk ons aan om met een nieuwe bril naar de theorie te kijken, want de theorie moet wel toepasbaar blijken in de praktijk van de online communicatie waarover we spreken.

Belangrijke stemmen in het kader van contextualisatie zijn Stephen Bevans⁴ (*Models of contextual theology*) en S. Scott Moreau⁵ (*Contextualization in world missions*). Bevans (2009, p. 4) benoemt de menselijke ervaring als extra nieuwe bron voor theologie naast schrift en traditie. Dat past goed bij deze thesis waar de ervaring van de mentor een grote rol speelt in de contextualisatie. Bevans heeft dat vervolgens uitgewerkt in zes bruikbare modellen, die helpend zijn om te onderscheiden wat de aard is van een contextuele praktijk. Moreau heeft op zijn beurt een verder beschrijving gegeven van de evangelistische benadering van contextualisatie. GlobalRize kan als organisatie binnen die richting worden geplaatst. Gert-Jan Roest⁶ heeft de spanning tussen het laten prevaleren van ofwel de context ofwel het Woord⁷ verwerkt in een eigen weergave van de modellen van Bevans (Roest, 2021). Verder maakt deze thesis gebruik van het boek *Local theology for the global church: Principles for an evangelical approach to contextualization* onder redactie van M. Cook (2010). Dit boek laat zien dat contextuele theologie mogelijk is, met bewustzijn van de eigen culturele locatie. Het extra dat dit boek biedt is dat het is samengesteld uit essays vanuit een grote diversiteit aan culturen. Dit geeft een brede blik op contextualisatie.

Als het gaat om het principe van de online context zijn er moeilijker standaard werken te vinden. De Rooms Katholieke Kerk is al ruim in de vorige eeuw begonnen met nadenken over de implicatie van de digitale wereld. Het boek *Cybertheologie* van Spadaro⁸ is voor dat terrein zeer waardevol. Daarnaast zijn heel wat verschillende artikelen benut.

Laatste stap is te kijken hoe er een bijdrage kan worden geleverd aan theorievorming rondom de praktijk van contextualisatie. Het “goede begrip” van contextualisatie is hier de input, de praktijk van contextualisatie de landingsplaats. Het zou te ambitieus zijn om te denken dat de praktijk direct verbeterd kan worden. Daarom richten we ons op theorievorming rond de praktijk.

Doelen

Academisch doel

In de loop van de tijd is er heel wat literatuur geschreven rondom het thema van contextualisatie. Ook over cybertheologie is al best het een en ander te vinden. Verder is er al genoeg literatuur die beschrijft wat effecten zijn van online communicatie. De verbinding van het begrip contextualisatie

⁴ Stephen Bevans, SVD, is a priest in the Society of the Divine Word and Louis J. Luzbetak, SVD Professor of Mission and Culture, Emeritus, at Catholic Theological Union in Chicago. Bron: <https://www.americamagazine.org/voices/stephen-bevans> geraadpleegd: 2 december 2022.

⁵ A. Scott Moreau gaf meer dan zeven jaar les aan Nairobi International School of Theology. Momenteel geeft hij les op de afdeling Missions and Intercultural Studies van het Wheaton College in de Verenigde Staten. Bron: <https://www.kregel.com/autores/a-scott-moreau> geraadpleegd: 15 maart 2023.

Zijn professionele interesses omvatten de contextualisering van het christelijk geloof, kwesties die verband houden met fenomenologie (volksreligies, spirituele oorlogsvoering) en technologie in missies (vooral informatietechnologie en het gebruik van internet). Bron: <https://www.wheaton.edu/academics/faculty/scott-moreau/> geraadpleegd 15 maart 2023

⁶ Assistant Professor Church and Mission in the West, researcher at the Centre for Church and Mission in the West. Bron: <https://tukampen.nl/medewerker/gert-jan-roest/> geraadpleegd: 7 april 2023.

⁷ Het gaat het over de Bijbel, de Schrift. Daarom zal in deze thesis “Woord” met een hoofdletter gebruikt worden.

⁸ Antonio Spadaro, S.J. is een Italiaanse Jezuiet, journalist en schrijver, maar bovenal vertrouweling en een van de voornaamste adviseurs van paus Franciscus Bron: <https://nexus-instituut.nl/person/antonio-spadaro-s-j> geraadpleegd: 2 december 2022.

met evangelisatie online is nog een tamelijk onontgonnen gebied. Online schriftelijk communiceren in dezelfde taal, of dat nu Engels of Nederlands is, kan de suggestie wekken dat je elkaar vanzelfsprekend begrijpt. Je neemt immers de context van de ander niet waar, die als je die wel zou opmerken automatisch kan stimuleren tot aanpassing van de communicatie. Mijn bijdrage met deze thesis is dat ik in het debat over contextualisatie de verbinding wil leggen tussen dit begrip en de praktijk van online geloofscommunicatie in gesprek met GlobalRize als organisatie en in gesprek met de “online evangelisten” die in deze online communicatie een cruciale rol spelen.

Maatschappelijk doel

Met deze thesis zou ik willen bereiken dat mensen die in contact komen met GlobalRize benaderd worden op een wijze die past bij hun context waardoor ze zich serieus genomen en gerespecteerd voelen en het product dat GlobalRize biedt daadwerkelijk een bijdrage mag zijn voor hun menszijn.

Methodologische overwegingen

Mijn rol als onderzoeker

Als onderzoeker heb ik verschillende oriëntatiepunten, die ervoor zorgen dat ik met mijn eigen bril naar de GlobalRize situatie kijk. Ik ben lid van de Protestantse Kerk Nederland⁹. Voor mij is de kern van het christelijk geloof de verzoeningsleer, die spreekt van het plaatsvervangende leven, lijden, sterven en opstaan van Jezus Christus. Als zodanig zou ik graag willen dat mensen hiermee in aanraking komen. Mijn opvatting is dat deze boodschap universeel geldigheid heeft, zij het dat in mijn overtuiging God Zelf de spelregels bepaalt en uiteindelijk recht zal doen ook aan mensen die dit evangelie nooit gehoord hebben.

Desondanks vind ik het belangrijk dat cursisten niet afgeschrikt worden door een boodschap waar ze wellicht nog niet aan toe zijn. Openheid in communicatie is belangrijk. Vanuit mijn ervaring als pastoraal en missionair werker, merk ik dat het mij raakt, wanneer het evangelie afketst op mensen omdat ze een verkeerd beeld hebben gevormd van de eigenlijke boodschap dan wel van de praktijk van het geloof in relatie tot de kerk en de gelovigen die ze kennen.

Ik herken mij in de kernwaarden¹⁰ zoals GlobalRize deze uitdraagt waarin de transformatie van de cursist beoogd wordt. Voor mij is dat ook een doelstelling in mijn pastoraat.

Verschillende rollen

In mei 2022 ben ik in dienst gekomen als taalteamleider. Als taalteamleider ben ik verantwoordelijk voor het werk dat door vrijwilligers gedaan wordt in de cursusomgeving Learnnn. Deze vrijwilligers zijn in te delen in twee groepen: mentoren, die schriftelijk contact hebben met cursisten en groepsmentoren, die functioneren als mentor en daarnaast een aantal mentoren begeleiden.

⁹ Deze kerk is in 2014 ontstaan vanuit de hervormde kerk, synodaal gereformeerde kerk en Lutherse kerk. In mijn woonplaats zijn hervormd en gereformeerd als zodanig nog steeds separaat aanwezig. Ik ben lid van een kerk die zich hervormde gemeente noemt en aangesloten is bij de gereformeerde bond.

¹⁰ Missionair:

- We zijn, in navolging van Jezus Christus, bewogen met de wereld in nood. Alleen door Jezus worden mensen behouden. Daarom verkondigen we het Evangelie.
- Eén God, van eeuwigheid bestaande in drie Personen: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.
- Onze Here Jezus Christus, God in het vlees geopenbaard, geboren uit een maagd, Zijn zondeloze menselijke leven, Zijn goddelijke wonderen, Zijn plaatsvervangend en verzoenend sterven, Zijn lichamelijke opstanding, Zijn hemelvaart, Zijn werk als Middelaar en Zijn persoonlijke wederkomst in kracht en heerlijkheid.
- Effectief: We verlangen dat door ons werk zoveel mogelijk levens veranderd worden. We zijn resultaatgericht, we meten waar mogelijk en gaan alleen verder met dat wat werkt
- Innovatief: Wij willen uitblinken in creativiteit en professioneel gebruik van de nieuwste technieken.

Een onderdeel van mijn taak als teamleider is het observeren van en visie ontwikkelen op de begeleiding van cursisten door mentoren.

Dataonderzoek

Binnen GlobalRize is data beschikbaar van de gesprekken tussen cursisten en mentoren. Groepsmentoren en taalteamleiders hebben inzicht in deze gesprekken om te beoordelen of mentoren hun werk naar behoren verrichten. De mentoren weten dat hun gesprekken binnen het Learnnn cursussysteem worden opgeslagen en ingezien kunnen worden door groepsmentoren en taalteamleiders van GlobalRize.

Met toestemming van GlobalRize heb ik als onderzoeker gebruikgemaakt van deze data. De data is gebruikt om een beeld te schetsen van de algehele wijze van contextualisatie in de groep mentoren.

De data is voor het onderzoek geanonimiseerd gecodeerd. Als onderzoeker weet ik om welke mensen het gaat. Deze gegevens worden niet gedeeld binnen de organisatie. Voor het gebruik van deze data voor het onderzoek heeft GlobalRize toestemming gegeven.

Expertinterview

Voor het interview met de directeur van GlobalRize is een informed consent ondertekend waarin hij verklaart ermee akkoord te gaan dat zijn gegevens niet geanonimiseerd in de thesis gebruikt worden.

Interviews met mentoren

Dit voorjaar heb ik een aantal mentoren benaderd met de vraag of ze bereid waren mee te doen met een onderzoek. Alle mentoren die ik daarvoor vroeg, waren bereid om mee te doen. Zij hebben hiervoor een informed consent ondertekend.

Van de tien mentoren die ik heb geïnterviewd heb ik twee groepsmentoren eerder gesproken. Met drie anderen heb ik een enkele keer contact gehad. Vijf heb ik niet eerder gesproken.

De interviews zijn getranscribeerd en geanonimiseerd in Atlas.ti gezet en vervolgens gecodeerd en geanalyseerd. De data van deze gesprekken wordt niet gedeeld binnen GlobalRize, ook niet met leidinggevenden of opvolgers.

Alle opnames zijn bij het gereedkomen van deze thesis gewist.

De mentoren zouden, vanwege het feit dat ik ook taalteamleider ben, sociaal wenselijke antwoorden kunnen hebben geven. Ik heb er daarom bewust voor gekozen om een gesprek te voeren met een lange aanloop van wederzijdse kennismaking waarin zowel de maatschappelijke persoonlijke geschiedenis van de mentor aan bod kwam, als de geloofsreis die deze heeft gemaakt. Vanuit zo'n open benadering kan de mentor delen wat hij/zij wil met mij als onderzoeker. Bij de gesprekken was duidelijk dat ik deze voerde in mijn rol als onderzoeker.

Het is nog steeds mogelijk dat mentoren wenselijke antwoorden hebben gegeven. Ik heb dat niet gemerkt in de open en hartelijke gesprekken. Bovendien betrof het onderzoek ook niet een meting van de kwaliteit van hun werk op basis van eerder gemaakte afspraken. De mentoren werden uitgenodigd om hun eigen visie te geven.

Het dataonderzoek (zie hierboven) is mede uitgevoerd om te kunnen checken of de manier waarop zij over hun contextualisatie vertellen, past bij wat ze daadwerkelijk doen.

ICT

Sinds de opkomst van de personal computer gaat mijn interesse daar al naar uit. Dat maakt ook dat ik me daarin behoorlijk heb ontwikkeld. Desondanks is er voor mij een duidelijk onderscheid tussen de verschillende vormen van contact die GlobalRize gebruikt. Het één op één contact in de cursusomgeving en in de chat ervaar ik als prettig. Wat de sociale media betreft bemerk ik een terughoudendheid, tenminste daar waar ik als privépersoon betrokken ben.

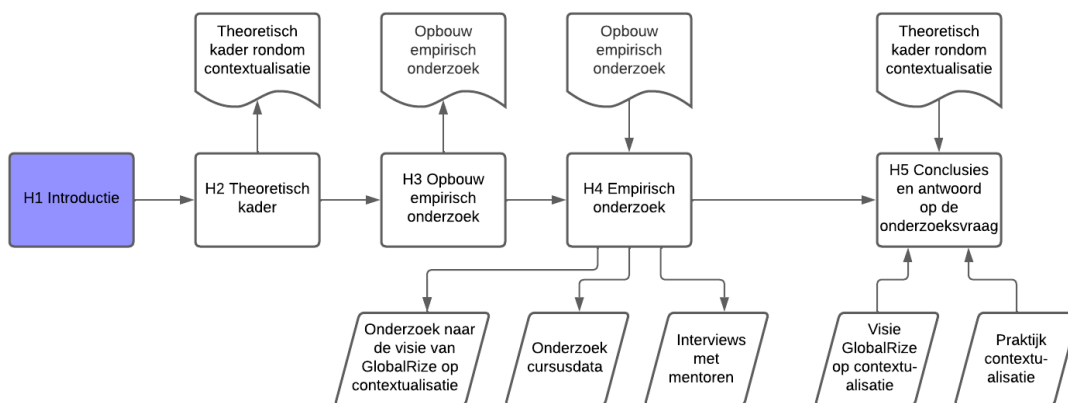
Tijd en mogelijkheden

Bij het aangaan van mijn werkrelatie met GlobalRize is afgesproken dat dit onderzoek onderdeel uitmaakt van mijn taak als taal teamleider Nederlands.

Ik heb goede ervaring met een onderzoeksopzet waarbij ik procesmatig bekijk hoe mensen zich op het gebied van geloof bewegen en wat hun keuzes daarin beïnvloedt, gecombineerd met een interview naar hun overtuigingen.

Structuur van de thesis

In deze thesis zal in een aantal stappen toegewerkt worden naar beantwoording van de onderzoeksvraag. Om in deze thesis het spoor goed te kunnen volgen wordt het hieronder schematisch weergegeven in een routekaart. Het gekleurde vlak betreft de stap die nu wordt gezet. Afgeronde stappen worden lichter gekleurd weergegeven. Wat wit is, moet nog plaatsvinden.

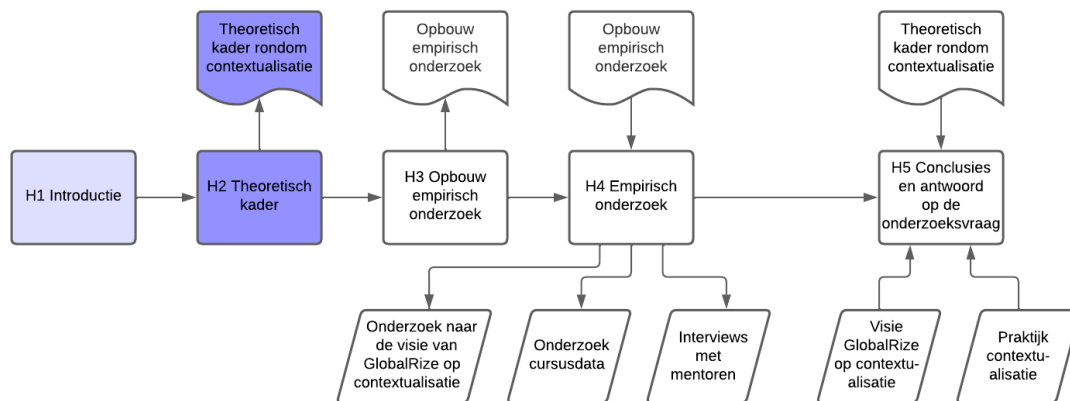
Figuur 1 Routekaart van de thesis

In hoofdstuk 2 wordt het theoretisch kader geschetst dat in deze thesis gehanteerd wordt. In hoofdstuk 3 wordt de opbouw van het onderzoek in detail neergezet, waarna in hoofdstuk 4 de resultaten van het empirisch onderzoek uiteen worden gezet. In hoofdstuk 5 komen de voorgaande stappen bij elkaar, nl. theoretisch kader, de visie van GlobalRize als ook de praktijk van contextualisatie zoals die is aangetroffen en zal aan de hand van een aantal conclusies een antwoord gevormd worden op de onderzoeksvraag.

Bijlage 4 geeft nog een meer praktische evaluatie ten behoeve van GlobalRize.

2. Theoretisch kader

Stap 1 in de route naar de beantwoording van de onderzoeksvraag is het neerzetten van het theoretisch kader.

Figuur 2 Routekaart van de thesis

Contextualisatie

Als christenen hebben we een missie van God gekregen. “Ga dan heen, onderwijs al de volken, hen dopend in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest, hun lerend alles wat Ik u geboden heb, in acht te nemen.”¹¹ Deze opdracht hebben christenen in Nederland dermate serieus genomen, dat er vanuit Nederland tal van zendelingen zijn uitgezonden naar allerlei delen van de wereld. En dat gebeurt nog steeds. Daarbij speelde telkens de vraag: “Hoe doe je dat? Naar een ander land gaan met een andere taal en andere gebruiken en mensen daar met het evangelie in aanraking brengen.” Is het uitsluitend nodig om de boodschap van het evangelie te vertalen en te communiceren? De zending weet immers wat de betekenis is van het evangelie? Gaandeweg werd ontdekt dat het op die manier niet werkte. Toen Don Richardson onder de Sawi bevolking van Nieuw-Guinea het evangelie probeerde te vertolken, werd Judas als de held van het verhaal gezien¹². Pas toen hij in hun cultuur het idee van het “vredeskind” op het spoor kwam, ontstond er een voedingsbodem voor een goed begrip van de boodschap van de Bijbel. Hij moest zich verdiepen in hun cultuur en gebruiken (ofwel: in hun context) om dat aanknopingspunt te ontdekken. Met andere woorden: Er was contextualisatie nodig. Het woord “context” is een op zich bekend woord, dat onder christenen bekend is als het gaat over het betrekken van de tekstuele context bij een Bijbelgedeelte. Iedereen weet dat wanneer je dat niet doet, je de Bijbel zomaar kunt laten buikspreken¹³. Contextueel lezen is belangrijk¹⁴. Op een vergelijkbare manier is het belangrijk om in een missionaire setting “contextueel te kijken”. Maar hoe werkt dat dan? Laten we om dat te ontdekken het woord “contextualisatie” aan een nader onderzoek onderwerpen. Contextualisatie werd als begrip in 1972 door Shoki Co geïntroduceerd binnen de theologie (Julian, 2010, p. 123). Sindsdien heeft het begrip aan terrein gewonnen en is het door tal van wetenschappers bestudeerd. Ook binnen de theologie

¹¹ Mattheüs 28:19 (HSV)

¹² De Sawi waren koppensnellers. Een vijand vetmesten in vriendschap en je daarna in haat tegen hem keren, was voor hen de meest prijzenswaardige vorm van verraad.

¹³ <https://www.holyhome.nl/bijbelstudie-010.html> geraadpleegd: 3 januari 2023. Deze site wil verantwoorde antwoorden geven op tal van vragen zonder de Bijbel te laten buikspreken. Dit kan namelijk gemakkelijk gebeuren als je een vraag hebt, maar eigenlijk ook een gewenst antwoord in gedachten hebt.

¹⁴ Dit betekent dat je niet alleen nadent en mediteert over één bepaalde tekst, maar verder kijkt. Vragen als: “Waar staat het gedeelte?”, “Wat staat er in de hoofdstukken ervoor en erna?” en “Wat is de lijn van het Bijbelboek?” komen aan de orde.

speelt contextualisatie een belangrijke rol, als het gaat om het delen van het Evangelie in een taal en bewoording die past bij de context waarin de ontvanger zich bevindt.

Stephan Bevans (2002) beschrijft in *Models of contextual theology* de noodzaak van contextuele theologie als volgt:

There is no such thing as 'theology'; there is only contextual theology. . . Doing theology contextually is not an option, nor is it something that should only interest people from the Third World, missionaries who work there, or ethnic communities within dominant cultures. The contextualization of theology-the attempt to understand Christian faith in terms of a particular context-is really a theological imperative (p. 3).

Voor Bevans bestaat er dus uitsluitend contextuele theologie. Contextualisatie als keuzeoptie is voor hem niet aan de orde.

Tevens is het niet zo dat contextualisatie alleen betrekking heeft op derdewereldlanden, of etnische gemeenschappen met geheel eigen culturen. Bij contextualisatie gaat het om het begrip van het christelijk geloof in elke specifieke context¹⁵. De oorsprong van contextualisatie kunnen we vinden in de Bijbel. Als God aan Mozes uitlegt wie Hij is, noemt Hij Zichzelf "Ik ben". Er zijn eigenlijk geen woorden om God te benoemen of te omschrijven. Hijzelf is het steeds die de afstand tussen Zichzelf en de mens overbrugt. Sinds de ontstane kloof in het paradijs is God opnieuw op zoek naar relatie met de mens, Zijn schepsel. Doel is de mens te leren vanuit prioriteit voor deze verbinding met God zelf gezonde relaties te ontwikkelen (Van den Toren, 2011, p. 99). De grootste stap zet Hij daarin door Zijn Zoon naar deze wereld te sturen. Jezus wordt mens en leeft onder ons. Dit incarnatieprincipe wordt wel de oorsprong van contextualisatie genoemd. De ultieme overbrugging van de kloof, in dit geval tussen God en mens. Bevans (2002) schrijft daarover:

God so loved the world (Jn 3:16) that God wanted to share God's very self with men and women. And so God became flesh (Jn 1:14), and not generally, but particularly. . . Incarnation is a process of becoming particular, and in and through the particular the divinity could become visible and in some way (not fully but in some way) become graspable and intelligible. It follows quite naturally that if that message, through our agency, is to continue to touch people, we have somehow ourselves to continue the incarnation process (p. 12).

Door de menswording van Jezus kwam God dichtbij, werd Hij tot op zekere hoogte zichtbaar, voelbaar, benaderbaar, tastbaar en begrijpbaar. Volgens Bevans is dat een voorbeeld wat we mogen navolgen door een vervolg te geven aan het incarnatieproces. DeVries noemt in zijn artikel "Contextualisation within context"¹⁶ incarnatie daarom de eerste noodzakelijke stap van contextualisatie: "The object to be contextualised is the person of the missionary – his or her lifestyle, language, thinking, and even values and emotions; in short, every aspect of the worldview must be contextualised at least in part." (DeVries, 2021, p. 2) Toch meldt DeVries dat er missiologen

¹⁵ In 2022 en rondom de provinciale statenverkiezing in 2023 ging het met regelmaat over de cultuurkloof tussen stad en platteland. Dan spreken we over autochtone Nederlanders die elkaar niet begrijpen of kunnen bereiken. Daarnaast is Nederland dermate een multicultureel land geworden, dat contextualisatie binnen de grenzen net zo serieus genomen moet worden als daarbuiten.

¹⁶ DeVries ziet een soort van route van verschillende vormen van contextualisatie voor zich, met daarin steeds andere objecten die gecontextualiseerd moeten worden. Vorm 1 is de "Incarnational contextualisation" waarbij de missionaris zelf het object van contextualisatie is. Vorm 2 noemt hij de "Missional contextualisation". Het object van contextualisatie is nu de boodschap van het evangelie, die door de (gecontextualiseerde) missionaris wordt gecommuniceerd in de nieuwe context. Vorm 3 is de "Ecclesial contextualisation". Het te contextualiseren object is nog steeds het evangelie, echter, de uitvoering wordt nu gedaan door de lokale bevolking zelf en niet meer door de missionaris. Vanaf deze stap worden zij in staat geacht zelf een goed begrip van het evangelie te hebben en deze vertaalslag te kunnen maken. (DeVries, 2021, p. 3)

kritisch zijn over deze notie. “Hoe kunnen we Jezus’ missie zomaar vergelijken met de onze?” (DeVries, 2021, p. 2) Jezus is God die in het vlees gekomen is, wij zijn slechts mensen. Van Den Toren-Lekkerkerker en Van Den Toren (2015) nuanceren de notie van incarnatie daarom:

When we speak of the incarnation as a metaphor for the missionary role, we are not speaking of a missionary incarnate, but of a missionary who seeks to shape his or her life by the values of the incarnation, and is motivated by the reality and example of Christ incarnate (p. 8).

Ze houden een pleidooi voor “the missionary as guest” die volgens hen rust op twee pijlers, wederzijds respect en de afhankelijkheid van de gast. Langs die weg kan invulling worden gegeven aan het belichamen van het geloof, wat de Bijbel noodzakelijk noemt om de afzender enige geloofwaardigheid te geven. Om de boodschap van het evangelie te kunnen delen is het dus nodig om echt in verbinding te komen, de gebruiken en gewoontes van de ontvanger van de boodschap te kennen, de leefwereld van de ontvanger te ervaren. Dat is ook waarom Bevans de menselijke ervaring een derde bron van theologie noemt (Bevans, 2002, p. 4). Het evangelie is immers niet alleen een stuk kennis over een transcendente werkelijkheid die ergens boven de mensheid zweeft en waar we kennis van nodig hebben om uiteindelijk goed terecht te komen na dit leven. Integendeel, God wil door het evangelie het totale denken en handelen van de mens vernieuwen. Daarom is het nodig dat de missionair werker zich verplaatst in de context van de ontvanger om verbinding te zoeken tussen het evangelie en die context. Gert-Jan Roest (2021) gebruikt in dit kader het woord “empathie”:

Jezus hield niet vast aan zijn status of positie maar was bereid dingen los te laten om zich te kunnen identificeren met mensen. Het is de bereidheid om te midden van een groep mensen te wonen, je met hen te identificeren, het leven te ervaren zoals zij dat doen, en te investeren in verbondenheid met hen. Groei in empathie kan mensen helpen zich met anderen te identificeren. Empathie helpt mensen om als het ware in de schoenen van een ander te gaan staan en het leven vanuit zijn of haar perspectief te bekijken. (p. 26).

In het kader van “meevoelen en meebelevens met mensen” dienen nog een aantal andere punten besproken te worden.

Ten eerste heeft het Westen een verleden waarin meevoelen en meebelevens niet aan de orde waren. In de tijd van de kolonies ging de dominee samen met de koopman op reis om het evangelie te exporteren naar andere landen. Met het evangelie moest ook onze beschaving worden gedeeld met deze landen. Op deze wijze konden deze mensen naar een hogere cultuur worden gebracht¹⁷. Dat ze daardoor vervreemdden van hun eigen cultuur¹⁸ werd op de koop toe genomen of was misschien zelfs wel een vooropgezet plan. Deze vervreemding kon zover gaan dat latere nieuwe pogingen om tot goede contextualisatie te komen, op weerstand stuitten van lokale leiders¹⁹, die al

¹⁷ De eerste vorm van denken over cultuur, waarin mensen uit een lage cultuur (geen cultuur) geciviliseerd moesten worden naar een hogere vorm. (Tanner, 1997)

¹⁸ “In earlier versions of Eurocentrism, there was a tendency to see the larger part of both the Western doctrinal understanding of the gospel and of the way it was lived out in the Western world as normative for the rest of the world. This was the approach which was dominant until the first part of the twentieth century and equated mission with the spread of Western civilization. This approach alienated young converts from their cultures of origin and threw up undue cultural barriers for the acceptance of the gospel.” (Van Den Toren, 2010, p. 177)

¹⁹ Het effect van door Westerlingen opgelegde contextualisatie ziet ook Whiteman. Wanneer er in een bepaalde context al christendom is, kan er weerstand zijn tegen hernieuwde contextualisatie.

“The resistance to contextualization, and sometimes the dominant one, comes from the leaders of the very churches the missions created several generations previously. The primary cause is that as non-Western Christians have learned a non-contextualized Christianity from their missionary teachers and have adopted it at

vastzaten in het “opgelegde” religieuze systeem (Whiteman, 1997). Paul Siu²⁰ betoogt dat “Western theologians have given the impression that they have a monopoly on God, the gospel, and the way of constructing theology.” (Siu, 2010, p. 259) Wat hem betreft is er genoeg reden om dat heel snel te veranderen.

Meanwhile, we must say the sooner Western theology renounces hegemony the better. There are, at least, two compelling reasons for doing so. First, hegemony must be renounced because of the shifting of the center of Christianity from the Western to the Southern hemisphere. World Christianity today looks dramatically different than it did in the last few decades in the twentieth century. Christianity will continue to flourish in countries in the Southern hemisphere, while Christianity in Europe will continue to decline. Second, hegemony must be renounced for the sake of Christian humility and unity (Siu, 2010, pp. 261-262).

Volgens Siu mag het zien verschuiven van het christendom richting Azië de westerse kerk nederig maken in de zin van: “Pas op dat je niet aan anderen oplegt, wat bij jouzelf niet succesvol is gebleken te zijn.”

Ten tweede biedt “meevoelen en meebelevens” met de ontvangende context juist een kans om er zelf van te kunnen leren. De maatschappelijke en theologische geschiedenis van andere continenten is wezenlijk anders dan die van het Westen²¹. Dat kan ervoor zorgen dat lokale kwesties vanuit het Westerse denken totaal niet te volgen zijn. Paul Hiebert schrijft over zijn ervaringen in India dat hij een probleem ontdekte met betrekking tot zijn eigen (Westerse) wereldbeeld in vergelijking met dat van de bevolking van India. In het Westerse wereldbeeld past wel het denken over het goddelijke (transcendente) en hoe dat ingrijpt in onze natuurlijke wereld, maar daar tussenin zit niets. Terwijl voor andere volken in dat middengebied allerlei onzichtbare krachten inwerken in onze natuurlijke wereld. Dat was een wezenlijk onderdeel van het wereldbeeld²² van de Indiase bevolking waar Hiebert zich in moest verdiepen. Hij ontdekte dat juist in dat middengebied antwoorden te vinden zijn op vragen rondom de onzekerheden van het leven²³. Robert Doornenbal²⁴ citeert in zijn boekje

a formal, behavioral level, it still has not yet penetrated the deeper levels of their worldview. It has not connected with their social structure or addressed the critical questions arising from their political and economic situations. When this happens, after several generations it is not unusual for the church to be plagued with nominalism.” (Whiteman, 1997, p. 5)

²⁰ Professor of Theology at Alliance Theological Seminary, New York.

²¹ Deze thesis richt zich op het Nederlands taalgebied, maar binnen dat gebied komen we voldoende verschillende culturen tegen om dit argument geldingskracht te geven.

²² “To Western people the basis of the world is lifeless matter controlled by impersonal forces. Many traditional religionists see the world as alive. Not only humans, but also animals, plants and even rocks, sand and water are thought to have personalities, wills and life forces. Theirs is a relational, not a deterministic world.” (Hiebert, 1982)

²³ Vragen omtrent het waarom van het lijden zijn voor velen in het Westen een reden om zich af te keren van het christendom. “So long as the missionary comes with a two-tier world view with God confined to the supernatural, and the natural world operating for all practical purposes according to autonomous scientific laws, Christianity will continue to be a secularizing force in the world. Only as God is brought back into the middle of our scientific understanding of nature will we stem the tide of Western secularism.” (Hiebert, 1982, p. 12)

²⁴ Robert Doornenbal is part-time theologiedocent in Hong Kong, uitgezonden namens Kerk in Actie. Robert geeft les aan het Luthers Theologisch Seminarie op het gebied van praktische theologie en missiologie. Bron: <https://kerkinactie.protestantsekerk.nl/over-kerk-in-actie/medewerkers/robert-doornenbal/> geraadpleegd: 5 mei 2023.

Mailen over wereldreligies Ajith Fernando²⁵ uit Sri Lanka, die kritisch reflecteert op het bereik van het christendom in Azië:

Ik meen dat het kwijtraken van het meditatieve of contemplatieve aspect van het leven één reden is waarom het christendom slechts weinig impact gehad heeft in Azië, waar religies worden gepraktiseerd met het een hoog accent op het contemplatieve. Veel boeddhisten en hindoes houden christenen vanwege dit tekort voor 'ongodsdienstig'. (Doornenbal, 2011, p. 132)

Verder kunnen we volgens Doornenbal (2011) veel leren van andere godsdiensten: Meer begaan te zijn met lijden in de wereld (Boeddhisten), beleefdheid en respect (Confucianisten), discipline in het gebedsleven en een diepe eerbied voor God (Moslims), 'worstelen' met deze wereld en zelfs met God (Joden), besef van wat 'overgave' betekent en wat leven met paradoxen inhoudt (Taoïsten) (pp. 132-133) Soms kan dus, vanuit de context waarin het evangelie verkondigd wordt, de missionair werker verrast worden, doordat hij ervaringen van mensen hoort die hemzelf bemoedigen of toerusten. De missionair werker kan werk van Jezus ontdekken op onverwachte plekken²⁶. Maar dan moet hij er wel open voor staan.

Ten derde is contextualisatie een dynamisch proces waarin steeds weer opnieuw de verbinding gezocht moet worden tussen de context en het evangelie. "Meevoelen en meebeleven" zijn juist heel relevant in leefwerelden die voortdurend aan verandering onderhevig zijn. Telkens is er een vertaalslag nodig om de relevantie van het christelijk geloof helder neer te zetten in de context. Theologie blijft daardoor altijd in beweging. Volgens Bevans is de tijd ook voorbij dat er van één goede onveranderlijke vorm van theologie gesproken kan worden (Bevans, 2002, p. 5). Als naar het geheel van theologie gekeken wordt, heeft hij daarin gelijk. Bevans gaat alleen wel heel ver in zijn contextualisatie, waarmee hij de Schrift neerzet als een menselijk product²⁷. Van den Toren ziet binnen de Schrift wel degelijk een te onderscheiden kern²⁸, die universele geldingskracht heeft (Van Den Toren, 2010, p. 195)²⁹. Het is een theologische keuze hoe gedacht wordt over de grootte van die universele kern. Moreau (2012) schrijft over openbaring:

Evangelicals unequivocally maintain that the Bible is more than simply the religious reflections of inspired human beings. We contend that, at the very least, God chose what he wanted to reveal, through whom he wanted to reveal it, and how he revealed it. Because God is who he is, we believe that he chose to reveal everything we need to know about life and living (p. 53).

²⁵ Ajith Fernando serves as Teaching Director of Youth for Christ in Sri Lanka after being National Director for 35 years. Bron: <https://ajithfernando.com/bio/> geraadpleegd: 5 mei 2023.

²⁶ In het boek *Disclosing church* beschrijft Claire Watkins wetenschappelijke actie onderzoeken in diverse religieuze praktijksituaties (contexten). Insteek van het onderzoek was om uitvoerig te reflecteren op de onderzoeksresultaten om zodoende tot een ecclesiologie te komen, gebaseerd op de religieuze praktijk (Watkins, 2020). Hier is de insteek dus heel bewust gekozen om de menselijke ervaring te gebruiken als bron van theologie (zoals Bevans dat beoogt).

²⁷ "The writings of scripture and the content, practices, and feel of tradition did not simply fall from the sky. They themselves are products of human beings and their contexts. They have been developed by human beings, written and conceived in human terms, and conditioned by human personality and human circumstances." (Bevans, 2002. p. 5)

²⁸ Een kern die uitgedrukt wordt in menselijk contextueel gekleurde begrippen.

²⁹ Van den Toren maakt hierbij wel onderscheid tussen de supraculturele realiteit van God en de transculturele realiteit van Zijn zelfopenbaring in Christus. Hij betoogt dat het onmogelijk is een precieze formulering van deze evangeliekern te vormen, maar dat er wel een universeel geldig evangelie is dat getuigt van God en van de redding in Jezus Christus. Contextualisering van dit evangelie doet geen afbreuk aan deze geldigheid, maar versterkt en verrijkt de kracht van dat evangelie juist. (Van Den Toren, 2010, p. 195)

Deze thesis gaat uit van deze openbaring en vanuit de keuze om te geloven dat God gezag heeft over ons leven³⁰. Alleen vanuit dat principe kan (steeds opnieuw) in de Schrift relevantie voor ons leven gevonden worden. God is de Tegenover die ons steeds opnieuw herinnert aan hoe Hij het leven heeft bedoeld. Het hanteren van zo'n theoretisch principe heeft als risico dat het te delen evangelie daartoe beperkt wordt. Siu (2010) citeert Choan-Seng Song, een Aziatisch theoloog, die kritiek heeft op zo'n benadering:

Song likewise complains about Western theology's enslavement to an either-or rationalist logic and argues that theology deals with the concrete issues that affect life in its totality and not just with abstract concepts that engage theological brains. . . Theology has to wrestle with the earth, not with heaven. . . theology should begin with the heart, . . . that enables us to apprehend the deeper level of reality (p. 259).

Er is voortdurend interactie nodig tussen wat we zien in het leven en wat de Schrift daarover zegt.

Ten vierde, net zoals er dus keuzes worden gemaakt rondom de zeggingskracht van de Bijbel zijn deze er ook als het gaat om de manier waarop gecontextualiseerd wordt. Bevans beschrijft in zijn boek modellen die variëren van grote waardering van de ontvangende cultuur die men tegemoet treedt tot deze die de ontvangende partij confronteren met een tegencultuur (Bevans, 2002). Of zoals Andrew Walls het formuleert:

The tension between the "indigenizing" principle and the "pilgrim" principle, that is, the tension between making the gospel at home in a culture and the fact that the gospel message always brings challenges to cultural practices that are in conflict with the Word of God (Walls, 2006, in Julian, 2010, p. 123).

In de ontvangende context kan, zoals eerder aangegeven, werk van God gezien worden, maar er kunnen ook omstandigheden zijn die vragen om sociale verandering. Als Jezus mensen oproept om Zijn koninkrijk te zoeken en Zijn gerechtigheid, dan gaat dat om meer dan alleen het "zelf rechtvaardig worden voor God"³¹. Het gaat ook om het zoeken van recht in deze wereld. Dit streven is de basis van het praxismodel zoals Bevans dat heeft geïdentificeerd (Bevans, 2002, p. 70 e.v.)³². Dit model staat aan de basis van de bevrijdingstheologieën. Risico van het "pilgrim" principe is dat leefwijzen die in de context van de missionair werker als "vooruitgang" worden gezien, opgelegd kunnen worden aan de ontvangende cultuur terwijl daar goede redenen aanwezig kunnen zijn dat deze leefwijzen daar (nog) niet gangbaar zijn. Omgekeerd heeft het "indigenizing" principe in zich dat deze te gesloten is en niet ontvankelijk voor een boodschap van buitenaf. Een vergelijkbare spanning als die er is voor sommigen die huiverig zijn voor contextualisatie (Moreau, 2012, p. 116), omdat ze vrezen dat teveel meevoelen met de ontvangende context zou kunnen leiden tot syncretisme, wanneer er aan de ontvangen context geen (weer)Woord wordt geboden. Toch kan andersom door de inspanning om het evangelie echt te verbinden met een andere context juist syncretisme

³⁰ GlobalRize schrijft in haar geloofsbelijdenis: "De goddelijke inspiratie van de Heilige Schrift, geïnspireerd door God, geheel betrouwbaar en het hoogste gezag in alle zaken van geloof en leven; er is geen dwaling in al wat zij verklaart." Bron: <https://www.globalrize.nl/organisatie/visie-missie/> geraadpleegd: 30 mei 2023.

³¹ Het weten en geloven dat God de mens vergeven heeft, dat hij verzoend is met God.

³² "The God revealed in history, however, is not just there. God's presence is one of beckoning and invitation, calling men and women of faith to locate God and cooperate with God in God's work of healing, reconciling, liberating. We best know God by acting in partnership with God." (Bevans, 2002, p. 5) He cites a theologian, working in El Salvador, which he met at a meeting of Latin American theologians in Mexico City, Jon Sobrino, who said: "To know the truth is to do the truth, to know Jesus is to follow Jesus, to know sin is to take away sin, to know suffering is to free the world from suffering, to know God is to go to God in justice." (Bevans, 2002, p. 75)

voorkomen³³ worden. Het is juist nodig om het gesprek aan te gaan over allerlei lokale tradities en menselijke gebruiken die blokkades opwerpen voor een echt verstaan van het evangelie. Wanneer het evangelie beperkt blijft tot een theoretische schil rondom de context, heb je namelijk evengoed te maken met syncretisme³⁴. Theologie moet gaan, zoals Song (Siu, 2010, p. 259) terecht opmerkt, over alle concrete issues die het leven in zijn totaliteit beïnvloeden.

Deze thesis beperkt zich daarbij tot het taalgebied van het Nederlands. Maar dan geldt de noodzaak van contextualisatie niet minder. De populatie in Nederland is al jaren een mix van allerlei culturen en religies. De geografische context van een medelander mag dan weliswaar bekend zijn, of dat de context is waarin deze is opgegroeid of wat hem of haar heeft gevormd is nog maar terdege de vraag. Daarnaast is Nederland volop een zendingsland geworden³⁵ met een divers begrip van religie (De Hart et al., 2013, p. 184). Tenslotte betreffen de andere landen waar Nederlands wordt gesproken echt andere contexten, te weten: België, Suriname en de andere delen van het Koninkrijk der Nederlanden. Genoeg reden dus om het begrip contextualisatie ook in de context van het Nederlands toe te passen. Ook daar moet gekeken worden wat er gebeurt in overdracht van het evangelie van de ene naar de andere context. Roest noemt contextualisatie “het geschenk van de niet-westerse kerk”. Zij begon in de 20^e eeuw te evalueren in hoeverre het door hen ontvangen evangelie te westers was en in hoeverre de zendingen oog hadden gehad voor de specifieke context.” (Roest, 2021, p. 8) Een leerervaring die ook in de context van het Nederlands van groot belang is.³⁶

Missie online

Sinds de opkomst van het internet is het heel eenvoudig geworden om vanuit elke willekeurige plaats op de wereld diezelfde hele wereld te bereiken met een boodschap. Missionaire organisaties hebben dat ook ontdekt³⁷, maar wat is de invloed van het feit dat dit online plaatsvindt op de missie? Gaat het bij ‘online zijn’ uitsluitend over het gebruik van een ander middel dan het live gesprek of moet er bij ‘online’ gesproken worden over een totaal andere context? Er is nogal wat veranderd in de wereld sinds het internet zijn intrede heeft gedaan. De veranderingen waren al groot met de opkomst van de computer. Toen deed de term “digibeet” zijn intrede. Nu is er een nieuw onderscheid waar te nemen, namelijk tussen de generatie die opgegroeid is met de realiteit van het internet (digital natives) en de generaties daarvoor die vanaf een bepaald moment met de realiteit van het internet geconfronteerd werden, maar de wereld ervoor nog in meerdere of mindere mate goed kennen

³³ “Contextualizers should realize that one way to help avoid syncretism is to ensure that faith in Christ provides real answers to the problems people face, not simply theological formulations that have no ‘feet’ in daily life. They can do this only by developing a deep understanding of the social and cultural context, ensuring they know what they are dealing with rather than condemning it outright..... Ultimately, evangelicals recognize that we must acknowledge that every church is in some sense syncretistic. The reality of sin, the dangers of cultural idolatry, and the fact that none of us has a complete grasp on truth are so much a part of our lives that syncretism is in some sense inevitable.” (Moreau, 2012, pp. 125-126)

³⁴ Dit kan mijns inziens ook gemakkelijk gebeuren in het christelijke smaldeel van Nederland, wanneer over de hoofden van mensen wordt gepreekt, zonder dat het evangelie verbonden wordt met de dagelijkse praktijk van het leven van mensen.

³⁵ Zie het onderzoek God in Nederland.

³⁶ Hij benoemt een aantal nieuwe accenten die hij van groot belang acht:

- “- Contextualisatie vraagt om luisteren naar- en leren van de omringende wereld
- Contextualisatie vraagt om oog te hebben voor de veranderingen in de omringende wereld
- Contextualisatie betekent de omringende wereld kritisch bekijken vanuit de marge
- Contextualisatie betekent de omringende wereld interpreteren in het licht van Gods toekomst
- Contextualisatie betekent actieve inzet in de context” (Roest, 2021, p. 15)

³⁷ <https://bijbelwoord.learnnn.com/>, <https://ikzoekgod.nl/>, <https://www.onlinebijbelcursus.nl/>, <https://www.evangelisch-college.nl/opleidingen-en-cursussen/bijbel/ec-bijbelcursus-online/> geraadpleegd: 10 januari 2023.

(digital immigrants) (Prensky, 2001, pp. 1-2)³⁸. Anthony Le Duc (2016) schrijft:³⁹ “Cyberspace, thus is no longer a place out there but integrally connected to our life so that it is becoming increasingly more artificial to make distinctions between our online and offline life” (p. 4).

Waar de digitale immigranten geneigd zijn onderscheid te maken tussen hun offline en online aanwezigheid, zijn deze twee soorten aanwezigheid bij de nieuwe generatie totaal verweven met elkaar. Dat maakt tot op zekere hoogte online missie kansrijker door hun voortdurende bereikbaar zijn. De jonge generatie is immers 24/7 online. Daarmee hebben we echter nog niet in beeld wat de impact is van de online omgeving of zogenoemde cyberspace. Volgens Le Duc verandert het samenleven als gevolg van de digitale interactie via internet. Het verandert de manier van voelen, van omgaan met elkaar, zelfs het diepste van het wezen, de spiritualiteit⁴⁰. Voor hem is er voldoende reden om een specifieke cybertheologie te ontwikkelen⁴¹. Maar wat is “cybertheologie”? Staat het als begrip op één lijn met allerlei contextuele soorten theologie die Bevans benoemt zoals: “feminist theology, black theology, liberation theology” (Bevans, 2002, p3), theologie, die is veranderd als gevolg van diverse bevrijdingsbewegingen? In dit geval zou de cyberomgeving dan de theologie veranderen. Le Duc (2016) verwoordt het zo: “Cybertheology can be said to be the systematic reflection on the transformative impact of the digital age on the various dimensions of one’s faith life and his/her response to this ever-changing milieu” (p. 6).

De cybertheologie past als zodanig niet direct in het rijtje met bevrijdingstheologieën. Deze theologisch reflecteert op de veranderingen in de maatschappij en heeft niet als primaire inzet de maatschappij te veranderen⁴². Praktisch betekent dat overigens dat cyberspace uiteindelijk wel degelijk leidt tot andere theologie, aangezien theologie en context in wisselwerking zijn met elkaar. Cybertheologie zou zelfs bevrijdingstheologie kunnen worden⁴³. Antonio Spadaro heeft zich beijverd om cybertheologie te ontwikkelen. Hij ziet mogelijkheden in het leggen van online relaties met mensen, want naar zijn mening kunnen mensen juist online gaan omdat ze nabijheid zoeken (Spadaro & Way, 2014, p. 30). Wanneer mensen in hun gewone relaties afstanden ervaren of zichzelf niet kunnen zijn, kunnen ze dat soms compenseren door online contact te vinden waarin ze wel serieus genomen en gezien worden⁴⁴. Vanuit het eerder besproken begrip contextualisatie is

³⁸ Prensky betoogt in “Digital natives, digital immigrants Part 2” dat de jonge generatie zelfs fysiek anders is geworden als gevolg van het gebruik van internet.

³⁹ Anthony Le Duc holds a doctorate in religious studies. He is the Assistant Director of the Asian Research Center for Religion and Social Communication at the university in Bangkok.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3056269 geraadpleegd: 16 december 2022.

⁴⁰ Binnen de katholieke kerk had voormalig Paus Benedictus daar al oog voor: “The digital environment is not a parallel or purely virtual world, but is part of the daily experience of many people, especially the young.” Indeed, for some gone is the day where they speak of going online or offline as if one sets out the time to take a stroll in some sort of digital wonderland only to return to real life with all of its real world issues and responsibilities. In today’s globalized digital world, the Internet is a place we keep in touch with family and friends, meet new people and form new relationships.” (Le Duc, 2016, p. 4)

⁴¹ “We are concerned with theology that considers the experience that results from social change, in particular, that of technological modernization that results in what has been called the information age or the digital age. I propose that in light of the experience of the modern day technological advancement, there is sufficient reason to begin to articulate a contextual theology called cybertheology.” (Le Duc, 2016, p. 3)

⁴² Door op te komen voor een specifieke doelgroep.

⁴³ In de cyberspace zijn genoeg “kwade” elementen te vinden, waar cybertheologie zich over zou mogen uitspreken.

⁴⁴ De Koster onderzocht de beweegredenen die mensen hadden om deel te nemen aan online fora. “Als mensen verschillende redenen hebben voor hun online participatie, zullen ze waarschijnlijk ook verschillende type virtueel samenzijn nastreven... Daarom is het belangrijk om de beweegredenen expliciet in de analyse te betrekken en deze niet buiten de discussie te plaatsen met aannames over universele menselijke sociale behoeften of vanzelfsprekende gedeelde interesses in de thematiek van een bepaald forum.” (De Koster, 2010,

duidelijk geworden dat nabijheid belangrijk is om de ander goed te kunnen begrijpen en in te voelen. Vraag is wat de aard van de nabijheid is, die gezocht wordt en die online gevonden wordt. Is het de nabijheid van gelijkgestemden om bevestiging te vinden in gesprek rondom maatschappelijke thema's⁴⁵ of juist de nabijheid van sparringpartners die anders denken om vol zelfvertrouwen de eigen visie bloot te stellen aan kritiek en eventueel bij te sturen⁴⁶? Spadaro zegt over deze nabijheid:

We must thus have a good understanding of how the concept of the 'proximate' itself—and, more specifically, of friendship—changes and evolves due to the Web itself. . . . Human relationships are not simply a game, and they need time and awareness to develop (Spadaro & Way, 2014, p. 30).

Naar zijn mening is het belangrijk dat “nabijheid”, of zoals hij het noemt “de naaste zijn” of “vriendschap” zich blijft ontwikkelen net zoals de cyberspace dat zelf doet. Het is van belang er daarin rekening mee te houden dat een relatie geen spelletje is, dat gestopt kan worden als het niet meer leuk lijkt of het resultaat tegenvalt. Een relatie heeft tijd en aandacht nodig om te ontwikkelen.

Mentor - cursist

Er is genoeg onderzoek gedaan naar het effect van mentor – cursist relaties in verschillende disciplines. Ko beschrijft hoe online mentoring een uitstekende strategie is voor studenten om het maximale uit hun studie te halen (Ko & Zhadko, 2023, p. 13). Uit een studie naar begeleiding op afstand op het gebied van lifestyle blijkt eveneens hoe succesvol deze vorm van begeleiding is (Yousuf et al., 2019, p. 2). Op het gebied van online coaching op het gebied van religie en geloof is nauwelijks enige literatuur te vinden. Het is wel aannemelijk dat in vergelijking met de genoemde onderzoeken het bij online missie eveneens een heel aantal voordelen kan geven wanneer een mentor een tijdje op kan trekken met een cursist.

De combinatie van anonimiteit van het online contact met de mentor – cursist relatie kan tot gevolg hebben dat er betrekkelijk snel een diepere laag kan worden aangesproken. Een bekend fenomeen, waarbij mensen gemakkelijk vertrouwelijkheden delen met vreemden, van wie ze verwachten dat ze hen nooit weer zullen spreken. Best bevestigt dit: “There is considerable evidence suggested direct emotional and empathetic support via online networks can contribute to lowering barriers to self-disclosure, through increased anonymity and reduced non-verbal inhibitors.” (Best et al., 2014, p. 20)

Online kan dit nog worden versterkt door het contact volledig anoniem te maken met alleen voornaam of nickname en een onherleidbaar emailadres te hanteren⁴⁷. Als het online contact daarnaast uitsluitend schriftelijk is, zijn er, zoals Best benoemt, zelfs geen non-verbale hindernissen.

p. 165) Hij ziet hier een sterk verband met de offline context van fora-deelnemers. Zij die in hun offline context een moeizaam leven leiden met conflicten rondom hun identiteit zoeken online naar houvast en steun. Terwijl zij die weliswaar vraagstukken hebben in hun leven, maar daar geen conflicten in ervaren, online zoeken naar sparringpartners om ervaringen te delen.

⁴⁵ Pons benoemt hier “cyberbalkanisering”. Mensen verenigen zich in groepen gelijkgestemden die het met elkaar eens zijn en andere meningen weren. Pons schrijft hierover: “Internet biedt ultieme mogelijkheden om alle beschikbare informatie te filteren. Zoekmachines stemmen zoekresultaten steeds meer af op de persoonlijke voorkeuren van gebruikers. Individuen komen dan terecht in een ‘filter bubble’ of ‘echokamer’ waarin de voortdurende resonantie van de eigen overtuigingen deze alleen maar verder voedt. De tolerantie kan daardoor juist afnemen.” (Pons, 2014, p. 156)

⁴⁶ Pons schaaft dit onder de noemer netwerkreligie. Hierover schrijft ze: “Internet biedt de mogelijkheid om op een open, interactieve en egalitaire wijze te communiceren over moraal en religie. Individuele gelovigen zullen het eigen religieuze gedachtegoed steeds meer gaan vermengen met elementen uit andere religieuze tradities, waardoor een toenemende tolerantie tussen religies wordt verwacht.” (Pons, 2014, p. 156)

⁴⁷ “Online, however, everyone can create his or her own fictitious and simulated identity, begging the question how much faith can we put in online identities and relationships? What are the risks? On the Web, everyone

In de mentor – cursist relatie kan de mentor proberen te ontdekken wat het motief is van de cursist⁴⁸. Wat zoekt deze in het contact? Mogelijk ervaart een cursist een cursusomgeving helemaal niet als veilig en geschikt om over religie te spreken⁴⁹. Kan de mentor, dan wel de organisatie waarvoor de mentor zijn taak vervult, dit bieden? Een dergelijke afstemming zou onnodige teleurstellingen kunnen voorkomen. Kansen liggen er zeker. Le Duc (2016) spreekt in het kader van het aangaan van online relaties en nabijheid over “a fundamental human need to come together—a need nourished by aspirations rooted in the human heart” (p. 4).

Als de aard van het contact zich positief ontwikkelt, biedt dit mogelijkheden voor contextualisatie. Om samen op een gelijkwaardige manier te ontdekken hoe het evangelie relevantie kan krijgen. Het internet biedt daarvoor enorme mogelijkheden. Vanuit de vertrouwelijkheid kan het gesprek op de diepere laag van het wereldbeeld terechtkomen.

Ruth Julian (2010)⁵⁰ zegt hierover het volgende:

If contextualization remains at the surface level of a people’s culture and does not penetrate and take into account the worldview, true contextualization has not taken place. Change and transformation to follow God will only take place at the actions and religion/ideology levels of culture (p. 127).

Ze gebruikt daarbij het beeld van een eiland waarvan je slechts een deel boven water ziet. Het grootste deel van het eiland zit onder water. Maar dit deel, met onder de andere het hele wortelstelsel van de begroeiing, is het meest bepalend voor wat er boven de grond staat.

Julian (2010) citeert het volgende antropologische inzicht:

The foundational level of culture, the deepest level, is the worldview and has to do with the mentality or psychology of a group. Worldview is where one finds “the underlying premises, emotionally charged attitudes, basic goals and drives, starting points in reasoning, reacting, and motivating.” Ideas held at this foundational level lay the ground rules for life and are rarely questioned or thought about. (p. 124).

Veranderingen op het waarneembare niveau kunnen heel wat lijken, maar zeggen niet zoveel. Het fundamentele niveau is het meest bepalend voor wat mensen doen. Dit is echter het diepste en dus niet zomaar zichtbare niveau. Dat betekent dat het aanspreken van dit fundamentele niveau in de contextualisatie een voorwaarde is om het hart van mensen in de ontvangende context te bereiken en hen eventueel te kunnen bewegen tot transformatie. Daarvoor liggen kansen in de vertrouwelijkheid van de mentor – cursist relatie.

Tot slot betreft Le Duc de kansen van de cyberspace op de gelijkenis van de Barmhartige Samaritaan. De ideale mentor laat zich niet hinderen door welke bagage van de cursist dan ook, om een relatie aan te gaan. Het gaat om het kloppend hart van liefde, waarin hij of zij uitdrukking geeft aan de voortgaande incarnatie (Bevans, 2002, p. 12). Juist het internet biedt nieuwe kansen om ongehinderd nabijheid te zoeken.

Authentic relationship, according to this paradigm, is not restricted by boundaries imposed by cultural, social, ethical, and religious norms, by arbitrary assumptions, or by historical

can fool others into believing that he/she is someone else with regard to his or her age, gender, or profession.” (Spadaro & Way, 2014)

⁴⁸ Zoals De Koster dat en Pons dat hebben gedaan (Koster, 2010), (Pons, 2014).

⁴⁹ Zie bijlage 1: Moderne media en religieuze communicatie.

⁵⁰ Ruth Julian is gedurende acht jaar missionaris geweest voor The Christian and Missionary Alliance in the Republic of Congo. Ze is professor aan the Alliance Bible Institute of Congo en geeft onderwijs op de gebieden van missie en contextualisatie.

baggage. Moreover, it emphasizes the relational possibilities presented by a heart imbued with charity, mercy and compassion . . . the relationship paradigm that Jesus proposed through this story has not lost any of its relevance through all the ages, including the present digital age. If anything, the digital age with its new opportunities and limitations have helped us to be able to reflect on this relationship paradigm in new ways. Cyberspace as a place where people all over the world with their diverse cultural, religious, and social contexts can come together and engage in mutual exchange, sharing, and even support reinforces the idea that human need for communion can and ought to surpass any hindrances. The relationship paradigm in the parable the Good Samaritan, however, makes an important reminder, which is to be a neighbor demands that one must behave neighborly (Le Duc, 2016, pp. 7-8).

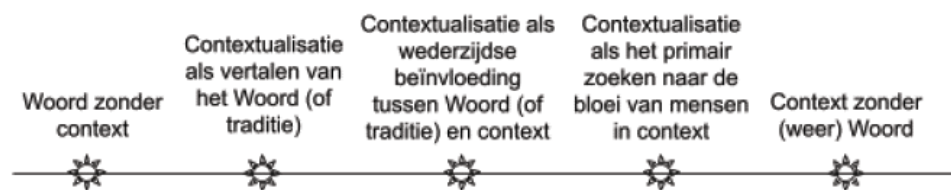
Het verhaal van de Barmhartige Samaritaan is een belangrijke trigger voor de mentor om die naaste te zijn. Een uitdaging voor elke mentor – cursist relatie: “Hoe ben ik zelf die naaste?”

Contextualisatie in deze thesis

In deze thesis zal als definitie van contextualisatie gehanteerd worden:

Contextualisatie is het proces waarin de mentor vanuit het bewustzijn van zijn of haar eigen context de basis van het christelijke geloof in de online omgeving kan vertalen naar een cursist, die zich in zijn of haar eigen context bevindt, op een zodanige wijze dat er een echte connectie plaatsvindt waarin wederzijds beïnvloeding plaatsvindt.

Deze definitie is gebaseerd op een aantal elementen uit het theoretisch kader. Ten eerste gebeurt contextualisatie altijd (Bevans, 2002, p. 3) en het is belangrijk dat de mentor zich daarvan bewust is. Ten tweede, de genoemde basis van het christelijke geloof, supraculturele kern (Van den Toren, 2010, p. 195) met universele geldingskracht, vind ik terug in de bijbelbasiscursus van GlobalRize⁵¹. Vanuit mijn persoonlijke achtergrond kan ik mij daarin vinden. Ten derde, om over deze kern in gesprek te komen is connectie nodig, relatie, herkenning, kwetsbaarheid. In de lijn van wat Julian (2010, p. 131) opmerkt, is het nodig dat de mentor heel dichtbij kan komen, zich een beeld kan vormen van de context en zichzelf bewust is van de eigen context. Op die manier kan het in gesprek ontstaan over de diepere laag die mensen in beweging zet en die zowel mentor als cursist kan veranderen. Langs die weg kan de mentor een naaste zijn (Le Duc, 2016, pp. 7-8). Deze wederzijdse beïnvloeding is uitgewerkt door Roest (2021, p. 16). Daarom zullen we werkmodel zijn schema hanteren.

Figuur 3 Vijf posities in de spanning tussen Woord en context (Roest, 2021, p. 16)

Bevans onderscheidt zes methoden van contextualisatie⁵². Volgens Moreau zou je het deel dat daarvan gebruikt wordt door “evangelicals” kunnen terugbrengen tot twee die vooral aan de kant van de schrift en de traditie zitten (Moreau, 2012, p. 9). Roest (2021, p. 16) heeft een eigen schema waarmee hij vijf posities onderscheidt tussen de twee uitersten “Woord zonder context” en Context zonder (weer)Woord. Deze twee uitersten staan wat hem betreft ter discussie. Bij “Woord zonder

⁵¹ Waarbij GlobalRize zelf haar theologische keuzes maakt omtrent de grootte van die universele kern.

⁵² Translation model, anthropologic model, praxis model, synthetic model, transcendental model, countercultural model (Bevans, 2002).

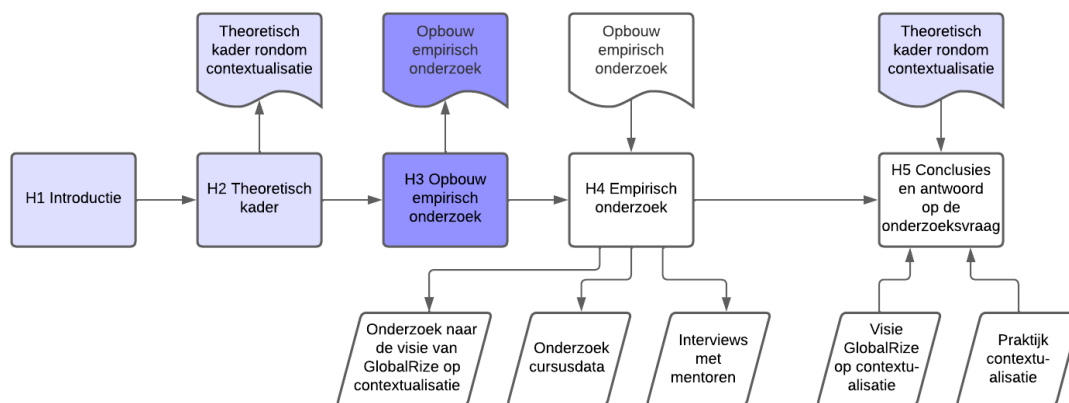
context” kun je naar zijn idee niet spreken over contextualisatie. Het Woord wordt gedeeld, zonder te verwachten dat de context zelf iets te brengen heeft. Het counterculturele model van Bevans wordt door Roest niet genoemd, maar deze zou je wat mij betreft hierbij kunnen plaatsen, omdat zoals de naam al doet vermoeden dit model profetisch de confrontatie aangaat met de ontvangende context. Bij de laatste positie is daarentegen uitsluitend oog voor de context, zonder het Woord erbij of tegenover te plaatsen. In die zin vindt daar eveneens geen contextualisatie plaats (Roest, 2021, p. 16). Roest richt zijn aandacht vooral op de drie middenposities. Hierin zijn een aantal andere modellen van Bevans in terug te vinden. Het vertaalmodel kan geschaard worden onder “Contextualisatie als vertalen van het Woord (of traditie)”. De positie “Contextualisatie als het primair zoeken naar de bloei van mensen in de context kan vergeleken worden met het antropologische model van Bevans.

Voor dit onderzoek is de centrale positie min of meer de norm. Daar komen context en Woord bij elkaar. Daar kun je komen tot die diepere laag, waarover Julian spreekt, waar zowel de mentor als de cursist zou kunnen veranderen. In die middenpositie komen elementen uit het praxismodel (Bevans, 2002, p. 70 e.v.), synthetische model (waarin het vooral gaat over luisteren, delen, uitwisselen) bij elkaar. Er is wat mij betreft zelfs plaats voor de universele kern. Het gegeven dat er uitwisseling plaatsvindt betekent niet dat deze kern opgegeven hoeft te worden maar wel dat de missionair werker openstaat voor beïnvloeding, wat in de positie van het vertaalmodel eigenlijk niet aan de orde is⁵³.

Het model van Roest zal als een soort meetinstrument gebruikt worden om zowel de visie van GlobalRize als de praktijk van de mentoren in beeld te brengen. Vanuit het empirisch onderzoek zal het model zelf ook worden geëvalueerd.

⁵³ Dat maakt deze positie passend voor GlobalRize. Zij is overtuigd van een universele kern, het evangelie, maar staat open voor beïnvloeding.

3. Opbouw empirisch onderzoek

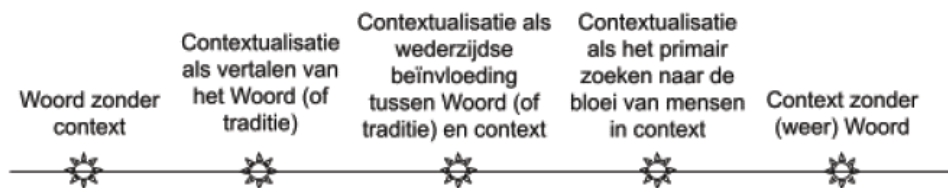
Figuur 4 Routekaart van de thesis

In de route naar het antwoord op de onderzoeksvraag: “Hoe kan een goed begrip van contextualisatie een bijdrage leveren aan de theorievorming rondom de praktijk die plaatsvindt in de online communicatie tussen mentor en cursist binnen het cursusplatform van GlobalRize in het Nederlandse taalgebied? is de volgende stap het uitzetten van de opbouw van het empirisch onderzoek dat nodig is om tot dit antwoord te komen.

Expertinterview missionair directeur

GlobalRize heeft het in haar kernwaarden over het brengen van het evangelie in de eigen taal van de ontvanger en aansluitend bij diens cultuur. Deze notie is verder niet uitgewerkt. Een documentenonderzoek is dus niet aan de orde. De organisatie is opgericht door de missionair directeur. Zijn inzichten zijn in dit opzicht leidend. Daarom is gekozen om bij hem een expertinterview af te nemen. Onderwerp van bespreking was de visie op contextualiteit die de organisatie heeft (aansluitend bij subvraag 1 van het onderzoek) en waarvan je zou mogen verwachten dat deze in de praktijk zichtbaar wordt. Verwachting is dat dit onderzoek kan dienen als een soort van 0-meting, die de basis legt voor het verder ontwikkelen van visie en praktijk met betrekking tot contextualisatie. Daarom is gekeken naar zowel het contextueel handelen van de mentoren als de visie van GlobalRize op contextualisatie zoals deze tot nu toe is gehanteerd. Om diezelfde reden heeft het gesprek met de missionair directeur plaatsgevonden voordat hij kennis kon nemen van het literatuuronderzoek over het onderwerp contextualisatie⁵⁴.

Om de visie van GlobalRize op contextualisatie te kunnen vergelijken met de praktijk van de mentoren is het model van Roest (2021, p. 16) gebruikt als een soort schaal van contextualisatie⁵⁵. De visie van GlobalRize is op die schaal geplaatst.

Figuur 5 Vijf posities in de spanning tussen Woord en context (Roest, 2021, p. 16)

⁵⁴ Hij was de begeleider voor dit onderzoek vanuit GlobalRize.

⁵⁵ Hierna ook genoemd: “de schaal van Roest (2021)”.

Onderzoek contact mentor - cursist

Na vastgesteld te hebben hoe we antwoord willen krijgen op subvraag 1 over de visie van GlobalRize op contextualisatie kijken we verder naar subvraag 2: “Hoe laat contextualisatie zich zien in de praktijk van het online contact tussen mentor en cursist?”

Er zijn drie ingangen om deze praktijk in beeld te brengen, nl. het doornemen van cursusdata (schriftelijke gesprekken tussen mentoren en cursisten), het interviewen van cursisten dan wel met mentoren. GlobalRize wordt in de cursusomgeving vertegenwoordigd door mentoren en wil in feite via hen intentioneel contextualisatie bieden aan de cursist. De mentor zou in die zin de “professional” moeten zijn. Om die reden focust dit onderzoek zich op de rol van de mentor in de contextualisatie praktijk en is gekozen om uitsluitend de mentoren te interviewen. Het benaderen van voldoende mentoren om een beeld te vormen van de praktijk was realistisch. Het vinden van een ingang bij voldoende cursisten om vanuit hen een beeld te vormen, werd niet als haalbaar gezien. Toch spelen de cursisten wel een rol in dit onderzoek vanuit de eerstgenoemde ingang, nl. het doornemen van cursusdata. De gesprekken tussen mentor en cursist zijn als data beschikbaar in het archief van GlobalRize. Dit is nodig omdat de organisatie de verantwoordelijkheid neemt voor wat er in dat contact plaatsvindt. Waar nodig kan er toezicht gehouden worden. Deze data kon met toestemming van GlobalRize gebruikt worden voor het onderzoek⁵⁶.

Wat de mentoren betreft was het niet de verwachting deze veel kennis zouden hebben over contextualisatie. Het interview heeft dan ook niet als doel om kennis van de mentoren over dit thema te verzamelen. Daarom is ervoor gekozen om in lijn met wat Mason (2017, p. 112) noemt middels een semi-gestructureerd interview een setting te creëren, die overeenkomsten vertoont met de praktijk die onderzocht wordt en die in lijn is met de gekozen werkdefinitie van contextualisatie (zie Tekstvak 1 Werkdefinitie contextualisatie). De meeste mentoren had ik niet eerder gesproken. Dat maakte het mogelijk om vanuit een uitgebreide kennismaking op een heel natuurlijke wijze contextuele kennis te vergaren over de mentoren (Mason, 2017, p. 112). In de kennismaking wilde ik zicht krijgen op de achtergrond van de mentor, zijn of haars geloofsreis en de route die ze naar en binnen GlobalRize hadden afgelegd. Uit dat open gesprek wilde ik mij al een beeld vormen van de mentor en hoe deze zich beweegt in de taak als mentor.

Contextualisatie is het proces waarin de mentor vanuit het bewustzijn van zijn of haar eigen context de basis van het christelijke geloof in de online omgeving kan vertalen naar een cursist, die zich in zijn of haar eigen context bevindt, op een zodanige wijze dat er een echte connectie plaatsvindt waarin wederzijds beïnvloeding plaatsvindt.

Tekstvak 1 Werkdefinitie contextualisatie

In dat open gesprek waren er een aantal onderwerpen die langs zouden moeten komen. Vervolgens zou het interview zich moeten bewegen richting de connectie met de cursist en alles wat daarom omheen zit om uiteindelijk heel concreet te eindigen in de bespreking van een casus en de modellen van contextualisatie. De interviews zijn uitgevoerd in het bewustzijn van een aantal factoren:

- Vanuit antwoorden van mentoren over de vragen rondom het contact met de cursist kan alleen het beeld naar voren komen wat de mentor er zelf subjectief van heeft.
- Wanneer vragen als beoordelend worden ervaren, kan dat de antwoorden beïnvloeden.
- Als het onderwerp ‘contextualisatie’ gedeeld wordt en uitgelegd, wordt de beantwoording feitelijk direct al beïnvloed.

⁵⁶ Uit hoofde van mijn functie als taalteamleider Nederlands en op basis van vertrouwen kon ik deze data als onderzoeksmateriaal gebruiken.

De interviews zijn in overleg met de mentoren grotendeels via zoom uitgevoerd. In een enkel geval was dit niet mogelijk, vanwege persoonlijke of technische belemmeringen⁵⁷.

Het antwoord op subvraag 2 “Hoe laat contextualisatie zich zien in de praktijk van het online contact tussen mentor en cursist?” wordt gevormd door twee deelonderzoeken. Deelonderzoek 1 betreft het onderzoek van beschikbare cursusdata⁵⁸, waarbij vanuit de rol van de onderzoeker eerst zelf een beeld wordt gevormd van hoe aan contextualisatie in de cursusomgeving vorm werd gegeven in het contact tussen mentor en cursist. Deelonderzoek 2 betreft de interviews afgenomen bij de mentoren waarmee deelonderzoek 1 verder verdieping kon krijgen.

Als onderzoeker heb ik me gerealiseerd dat op basis van het open gesprek met de mentoren deelonderzoek 2 geen gestandaardiseerd geheel zou worden. Verder was het realistisch om te denken dat vanuit de interviews geen een kennisconstructie zou kunnen worden gemaakt van de visie en het handelen van mentoren met betrekking tot contextualisatie, verwachtend dat de kennis van de mentoren over contextualisatie beperkt zou zijn. Toch was de wens een manier te vinden om de resultaten van de praktijk (subvraag 2) te kunnen vergelijken met de visie van GlobalRize (subvraag 1). Om dat te kunnen doen zijn de resultaten zowel deelonderzoek 1 als deelonderzoek 2 eveneens op de schaal van Roest (2021) geplaatst. Niet om de mentoren onderling vanuit het vergelijken met elkaar te beoordelen, maar om een zo volledig mogelijk beeld van de praktijk te vormen.

Deelonderzoek 1 Cursusdata

Met dit deelonderzoek kijken we zonder tussenkomst van de mentor direct in de cursusomgeving om te onderzoeken wat er gebeurt in de ontmoeting tussen de mentor en de cursist.

De ontmoeting in het cursussysteem is opgebouwd uit een aantal onderdelen. De mentor kan om te beginnen een standaard introductiemelding samenstellen die elke nieuwe cursist ontvangt. Binnen de lessen van de cursus worden gesloten en open vragen gesteld. Na elke les krijgt de mentor via de mail een bericht dat de les is afgerond en dat deze nagekeken kan worden. De mentor kan vervolgens reageren op de antwoorden van de cursist. Daarnaast kan de mentor, als deze dat wil, algemene berichten sturen aan de cursist die al dan niet direct verband houden met een vraag.

In het dataonderzoek zijn in totaal 20 afgeronde cursussen onder de loep genomen van 13 mentoren. De verzameling van onderzochte cursussen voldoet aan de volgende criteria:

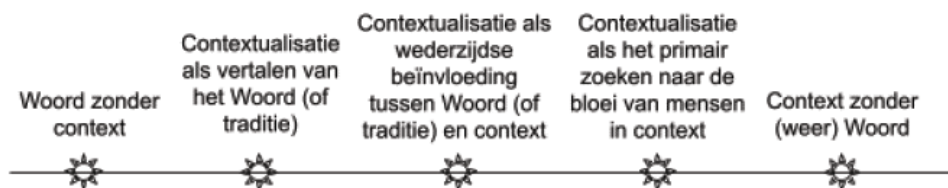
- Er is gekeken naar één specifieke cursus, de zogenoemde Bijbelbasis cursus. Data is hierdoor te vergelijken met elkaar.
- In alle gevallen is gebruik gemaakt van afgeronde cursussen, zodat data over het geheel van het cursusgesprek kan worden verzameld.
- Cursisten in het Nederlands komen voornamelijk uit Nederland, Suriname en België. Voor het dataonderzoek is gekeken naar de verhouding afgeronde cursussen in deze landen over de jaren 2020 t/m 2022⁵⁹.

⁵⁷ In één geval ontstond er vanwege carpoolen een gelegenheid om onderweg een interview af te nemen.

⁵⁸ Cursusdata is er in overvloed, maar vanuit de vraagstelling van dit onderzoek kan deze data niet verwerkt worden tot een kwantitatief onderzoek. Dat zou wel kunnen als het zou gaan om percentages afgeronde cursussen ten opzichte van aantallen gestarte cursisten. Echter, dat zijn niet de vragen waar dit onderzoek om draait. In dit onderzoek gaat het om een kwalitatieve beoordeling van wat plaatsvindt in het contact tussen mentor en cursist. De beoordeling ervan is vanzelfsprekend subjectief gedaan door de onderzoeker, maar wel met een constant gelijke subjectieve bril.

⁵⁹ Deze jaren zijn min of meer willekeurig gekozen. Afgerond over Nederland, Suriname en België waren de percentages cursussen respectievelijk 60%, 30% en 10%.

In deze onderzoeksstap willen we ontdekken hoe de mentoren invulling geven aan contextualisatie en dit zoals eerder genoemd wegen en plaatsen op de schaal van Roest (2021, p. 16).

Figuur 6 Vijf posities in de spanning tussen Woord en context (Roest, 2021, p. 16)

Een belangrijk kenmerk in dit model is de spanning tussen Woord en context. Wordt het Woord gedeeld, zonder enige rekening te houden de context (linker positie), wordt naar de context gekeken zonder daar enig (weer)Woord aan te geven (rechter positie) of zit het ergens tussenin (Roest, 2021, pp. 15-21). De Koster (2010, p. 165) heeft laten zien dat het motief van degene die online komt, heel bepalend is, voor wat deze hoop te ontvangen. Kennis van de context, het motief van de cursist en het delen van het Woord zijn daarom gebruikt als weegfactoren. Ik ben me ervan bewust dat de weging die is uitgevoerd arbitrair is. Toch is dat niet erg, omdat het nogmaals niet gaat om het beoordelen van mentoren, maar om het vormen van een beeld van de praktijk van contextualisatie waarbij via het doen van waarnemingen in de cursusdata de cursist ook een stem krijgt.

De weging is uitgevoerd volgens Tabel 1 Criteria voor weging cursusdata.

Tabel 1 Criteria voor weging cursusdata

Ingedeeld in:	Voorwaarden		
	Wat is er bekend over de context van de cursist?	Wat is er bekend over het motief?	Wat wordt gedeeld?
Woord zonder context	Geen kennis van context	Geen idee van motief	Vrijuit delen van de Bijbel en eigen inzichten daaruit.
Vertalen van woord of traditie	Enige kennis van context	Enig inzicht in motief	De Bijbel of bepaalde Bijbelse adviezen worden door de mentor gedeeld waarbij enig idee is over de context.
Wederzijdse beïnvloeding	Volop kennis van context	Inzicht in motief cursist	Het delen van de Bijbel en inzichten daarover koppelen aan de context van de cursist.
Bloei van mensen in context	Volop kennis van context	Inzicht in motief cursist	Meer algemene reacties die gericht zijn op bloei van de cursist in diens eigen context.
Context zonder weerwoord	Kennis context doet er niet echt toe.	Motief cursist doet er niet toe	De mentor kijkt naar de ervaringen van de cursist in diens context.

In de onderzochte cursussen zijn zoveel mogelijk reacties op deze schaal geplaatst. Vervolgens is bekeken per onderzochte mentor, hoe de benaderingen zich percentueel tot elkaar verhouden. Van deze percentages per benadering is het gemiddelde genomen om tot een totaalbeeld te komen van de verhouding tussen de verschillende benaderingen.

Deelonderzoek 2 Interview mentoren

Voor dit deelonderzoek zijn tien interviews gehouden met mentoren die in de Nederlandse cursusomgeving actief zijn.

Bij deze interviews is bewust de keuze gemaakt om de mentoren geen voorinformatie te geven over het onderzoek. Bedoeling was de mentoren zo onbevangen mogelijk uit te vragen naar de wijze waarop zij richting gaven aan het contact.

De interviews zijn opgebouwd via de geleidelijke weg. De onderzoeker heeft eerst zichzelf geïntroduceerd⁶². Dit had als reden dat hetzelfde ook van de mentor wordt verwacht in de cursusomgeving. De onderzoeker wilde daarom met dit interview dezelfde beweging maken om uiteindelijk heel concreet in beeld te krijgen hoe de mentor denkt over en invulling geeft aan contextualisatie.

De lijst met interview onderwerpen is samengesteld vanuit het theoretisch kader. De vragen 1 en 2 dienden om te persoonlijke context en de

werkcontext vast te stellen. Vraag 3 is gericht op de contextuele informatie over de cursist. Vraag 4 cirkelt om het gegeven dat de mentortaak online wordt uitgevoerd.

Bij vraag 5 ging het expliciet om contextuele benadering en contextuele visie. Allereerst is een casus besproken die nadrukkelijk vraagt om contextualisatie. In les 5 van de Bijbelbasis cursus gaat het over de bevrijding van het volk Israël uit de slavernij. In de cursusvragen wordt dit onderwerp gekoppeld aan het thema "lijden". In de casus is als voorbeeld een fictieve cursist genomen van wie de familie worstelt met het thema "slavernij" en Nederland daarin wellicht wel als schuldig ziet (zie Bijlage 3: Met mentoren besproken casus rondom slavernij en lijden). Vanuit de reacties is gepeild hoe deze contextueel te plaatsen zouden zijn op de schaal van Roest. Als laatste is met de mentoren gesproken over deze schaal van Roest. Hiervoor is de toelichting op de verschillende posities beknopt samengevat en verwoord in mentorgedrag. Dit is beknopt genoeg gebeurd, zodat tijdens het onderzoek met de mentoren doorgenomen konden worden. Zie voor deze samenvatting Bijlage 2: Samenvatting modellen Roest. Vraag aan hen was om aan te geven wat de volgorde van voorkeur was voor hen.

In Tabel 2 Interviewonderwerpen en motivatie is het totaaloverzicht te zien van wat aan bod kwam in de interviews en wat de motivatie was achter de vragen.

Tabel 2 Interviewonderwerpen en motivatie

1. De mentor als persoon a. Context b. Visie/ gedrevenheid c. Zelfbeeld	Dit is in gesprek gebracht om dat de mentor zijn of haar eigen persoonlijkheid meebrengt in het contact. Deze informatie is gebruikt om als onderzoeker een beeld te vormen van de context van de mentor.
2. De mentor in verhouding tot GlobalRize als organisatie a. De opstart als mentor b. Richtlijnen vanuit de organisatie	Door deze vraag moest duidelijk worden welke opdracht de mentor vanuit de organisatie heeft meegekregen.
3. De cursist a. Context van de cursist b. Motief van de cursist c. Het proces van de cursus d. Wel of geen connectie	Deze vraag ging over contextvorming ⁶⁰ . Lukt dat voor de mentor, hoe doet deze dat, wat zorgt voor connectie, wat als dat niet gebeurt.
4. De online context a. Voor- en nadelen van online communicatie b. De geschiktheid van een onlinesysteem voor een geloofsgesprek c. De afbakening van de relatie	Vraag hier is of de onlineomgeving bijdraagt aan het contact tussen mentor en cursist of juist niet.
5. De mentor in relatie tot contextualisatie a. Reactie op een casus ⁶¹ b. Voorkeur model contextualisatie	Dit onderdeel was heel direct gericht op contextualisatie.

⁶⁰ Hier wordt onder verstaan het uit alle verkregen informatie vormen van een beeld van de context van de cursist.

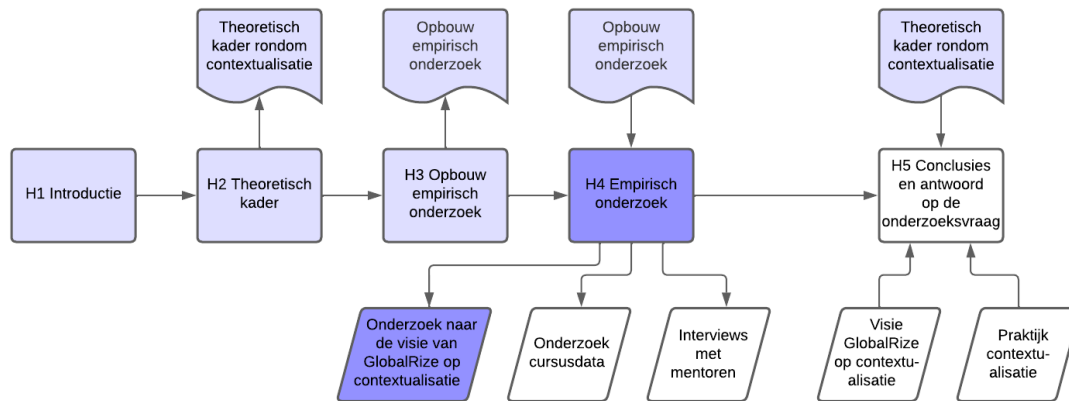
⁶¹ Zie Bijlage 3: Met mentoren besproken casus rondom slavernij en lijden

⁶² Met uitzondering van het eerste interview. Daarbij heeft het niet plaatsgevonden. Dit had geen speciale reden.

4. Resultaten empirisch onderzoek

De onderzoeksvraag die leidend is in deze thesis is: Hoe kan een goed begrip van contextualisatie een bijdrage leveren aan de theorievorming rondom de praktijk die plaatsvindt in de online communicatie tussen mentor en cursist binnen het cursusplatform van GlobalRize in het Nederlandse taalgebied?

De volgende stap op de routekaart is het zoeken naar een antwoord op subvraag 1: “Welke visie op contextualisatie is leidend binnen GlobalRize en hoe zou deze moeten functioneren in de praktijk?”

Figuur 7 Routekaart van de thesis

GlobalRize over contextualisatie

Hierover heb ik gesproken met de missionair directeur van GlobalRize, Marten Visser.

Het interview is ingestoken met het eerste deel van subvraag 1, nl. “Welke visie op contextualisatie is leidend binnen GlobalRize?” om van daaruit een open gesprek te voeren rondom dit thema, waarin uiteindelijk ook het tweede deel van de vraag wordt beantwoord. Mason heeft gelijk als ze aangeeft dat een gesprek als dit uiteindelijk meer een coproductie is dan uitsluitend het opgraven van kennis rondom contextualisatie die bij GlobalRize aanwezig is. Inzichten vanuit de literatuur⁶³ kwamen als vanzelf aan de orde in het interview, waarmee het richting krijgt.

In het gesprek hebben we het over contextualisatie in wereldwijd opzicht. Ik ben me ervan bewust dat mijn onderzoek zich afspeelt in de Nederlandse context. Toch ligt in de wereldwijde beleving en ervaring de basis voor hoe contextualisatie binnen GlobalRize wordt gehanteerd en in de praktijk werkt.

De visie van GlobalRize op contextualisatie wordt door Visser omschreven als:

“Het evangelie brengen op zo’n manier dat het aansluit bij de culturele omgeving waarin mensen zitten en waarbij rekening gehouden wordt met culturele gevoeligheden en overwogen wat je wanneer en hoe van het evangelie deelt.

Als basis hieronder ligt vanuit de schrift de geschiedenis van Paulus op de Areopagus uit Handelingen 17. Hij sluit aan bij wat hij ziet. Hij spreekt over dichters die ze kennen en legt vervolgens de link naar God.

⁶³ O.a. het gegeven dat contextualisatie altijd gebeurt, je het niet niet kunt doen ((Bevens, 2002, p. 3) en de westerse theologische dominantie (Van Den Toren, 2010, p. 177).

Op de vraag over welke culturele gevoeligheden het in zijn ogen gaat, is zijn reactie:

“Het gaat niet alleen om culturele, maar ook om godsdienstige gevoeligheden. We zijn aan het experimenteren met een merk gericht op moslims. Daar merken we bijvoorbeeld al dat als je een Arabisch woord voor de schrift⁶⁴ gebruikt in plaats van een Engels woord als ‘Bible’, dat moslims daar dan al veel gemakkelijker bij aankomen.

En ook van hoe je ter sprake brengt dat Jezus de Zoon van God is. Daar moet je goed over nadenken als je het evangelie deelt met Moslims.”

Zoeken naar een aanknopingspunt, daar voel ik me veel comfortabeler bij dan het evangelie op zo’n manier brengen dat het in de ene context heel anders klinkt dan in de andere. De Joden een Jood en de Grieken een Griek. Dat zit voor hem op hetzelfde vlak als dat er bepaalde culturele gevoeligheden zijn, die een belemmering kunnen vormen in het gesprek met mensen, als je er geen rekening mee houdt.”

Contextualisatie zit, wat de GlobalRize-directeur betreft, meer in het overwinnen van de gevoeligheden dan in een andere verwoording van het evangelie. In die zin heeft hij er ook totaal geen moeite mee, dat GlobalRize als Westerse organisatie zending bedrijft over de hele wereld. Hij blijft bij wat in 1 Korinthe 15: 2-4 staat: Het evangelie wat ons overgeleverd. Jezus Christus, die gestorven is voor onze zonden en opgestaan naar de Schriften. Dat is wat naar zijn mening overal ter sprake moet komen en waar altijd de ingang voor gevonden moet worden.

De Bijbelbasis cursus, die centraal staat in dit onderzoek, blijft wat hem betreft zo dichtbij de Bijbel, dat deze overal ter wereld toepasbaar is.

Visser's ervaring heeft voor een groot deel zijn oorsprong in Thailand, waar hij kerkplanter was. Onderwijs was daar echt nodig. Er was geen besef van God als Schepper en bij zonde dachten mensen in de eerste plaats aan het slachten van kippen, aldus Visser.

Visser: “Dat betekent wel dat je door je bewust te zijn van de culturele context, weet welke dingen meer vulling nodig en uitleg nodig hebben vanuit de Bijbel”.

Visser ziet de nodige uitdagingen voor contextualisatie. De spanning rond contextualisatie omschrijft hij als “het is heel erg nodig” en “er zijn weinig dingen zo kolonialistisch als contextualisatie.”

“Als er een te westers christendom binnen gekomen is, zijn de Thaise christenen daardoor gevormd en lukt het hun niet om daaruit te stappen. Maar het is gewoon heel erg problematisch wanneer er andere westerlingen komen: Jullie christendom is te westers, zou je het niet zo of zo doen of zo opvatten?”

Dilemma wat hij ziet is dat je niet zomaar het evangelie als één pakket overal kunt aanbieden en hooguit de taal verandert. Als je het daarentegen probeert te contextualiseren, dan ben jij degene die voor de ontvangers bepaalt hoe die contextualisatie eruitziet. Toch weer dat kolonialistische tintje dus.

Vervolgens scherpt hij zijn visie aan met: “Contextualisatie moet gebeuren maar het moet vanzelf gebeuren. Als je er actief mee bezig houdt, gaat het fout.”

En over de Thaise kerk: “De Thaise kerk is niet gecontextualiseerd omdat er zendelingen zijn die heel veel dingen hebben vormgegeven en invloed hebben gehad. De echte contextualisatie vindt altijd plaats op twee stappen bij de zending vandaan.”

⁶⁴ Synoniem voor de Bijbel.

De keerzijde ziet hij in Afrika: “de kerk is daar ontzettend hard gegroeid, dan is er absoluut veel meer gecontextualiseerd. En dan loop je harder tegen de vragen aan in de Afrikaanse kerk waar veel dingen gebeuren die echt niet meer als christendom te herkennen zijn. Dus dat is geen contextualisatie meer. Daar is het evangelie omgebracht, dat is syncretisme geworden.”

Visser is er overigens van overtuigd dat GlobalRize op het gebied van contextualisatie de waarheid niet in pacht heeft. Met belangstelling volgt hij de ontwikkelingen in Thailand waar een opwekking plaatsvindt. Hij constateert dat de opwekkingsbeweging die hij nu ziet een natuurlijke manier van contextualisatie is, omdat deze heel ver bij de zendelingen vandaan gebeurt. Bij de manier waarop het wordt aangepakt zou hij zich ongemakkelijk voelen, maar hij ziet het wel werken.

In het kader van de dilemma's spreken we over de online cursusomgeving van GlobalRize en of deze in Vissers ogen helpend is of eerder afbreuk doet aan de internetzending.

Visser ziet een gevaar in de online omgeving. Je kunt gemakkelijk denken dat daar de offline context wegvalt. Je bent op hetzelfde platform, spreekt dezelfde wereldtaal. Het lijkt dan alsof contextualisatie overbodig is. Visser: “Dat is echt een gevaar. Zo werkt het uiteindelijk niet. De hele internetglobalisatie is uiteindelijk een redelijk dun laagje naar mijn overtuiging. Hoe mensen denken, welke waarden ze hebben, hoe ze in het leven staan. Daar blijft een heel groot verschil.”

Groot voordeel ziet hij in de anonimiteit en de directe bereikbaarheid. Online wordt veel gemakkelijker persoonlijke informatie gedeeld en je hoeft geen afspraak te maken. Je kunt het direct doen. En wat de cursusomgeving betreft, een cursus volgen gebeurt over een langere periode. Dat sluit naar zijn inzicht goed aan bij het gegeven dat veranderingen van mensen eveneens vaak processen zijn.

Belemmerend is wat hem betreft dat je elkaar niet kunt zien. Je kunt wel vragen stellen, maar door de indirecte berichtgeving⁶⁵ kan het lang duren voordat je je een beeld kunt vormen van de ander en diens omstandigheden. Visser: “Er zit iets in van het anonieme dat heel dichtbij kan brengen. Dat wil ik niet wegschuiven, dat is iets echt heel moois. Maar je moet je die andere kant wel blijven realiseren, elke keer dat je communiceert heb je het risico dat iemand afhaakt en niet meer terugkomt. Dat is een beperking van de online communicatie”.

In het online gebeuren zit voor Visser een bepaalde spanning. Met een groot online merk kun je viraal gaan. Zo is GlobalRize min of meer ook begonnen, maar hij ziet online een beweging van groot naar klein. Mensen die zich terugtrekken in kleinere groepen van mensen die elkaar begrijpen. Daar zou hij bij aan willen sluiten met de internetzending, maar de goede manier daarvoor heeft hij nog niet gevonden. Visie is dat GlobalRize een wereldwijde beweging wordt. Er is geen reserve om het evangelie met wie dan ook te delen. En tegelijkertijd is er het bewustzijn dat lokale mensen veel beter en veel gemakkelijker aansluiting vinden. Ten eerste omdat ze de achtergrond veel beter kennen van binnenuit. Ten tweede omdat ze vanuit hun identiteit serieuzer genomen worden dan de witte westerling. Om die reden worden er GlobalRize afdelingen in andere landen opgezet.

Als voorbeeld van iets waar we als westerlingen niet in mee kunnen komen brengt Visser de cultureel antropoloog Paul Hiebert ter sprake, die naar aanleiding van zijn ervaringen in India schreef over “The flaw of the excluded middle” (Hiebert, 1982). Visser vertelt dat in grote delen van de wereld mensen in het besef leven van het bestaan van de geestenwereld. *“Als je dat negeert, dan sla je plank volkomen mis. Dat maakt de inzet van een lokale taalteamleider⁶⁶ noodzakelijk.”*

⁶⁵ In de cursusomgeving gaat het berichtenverkeer via mail. Er kunnen dagen zitten tussen het ene en het andere contact.

⁶⁶ De taalteamleider is de eindverantwoordelijke binnen een taalgebied. Deze stuurt de medewerkers die in deze taal werken aan en heeft zeggenschap over de inhoud die geboden wordt.

Contextualisatie wordt binnen GlobalRize veelal overgelaten zo'n taalteamleider. Bij voorkeur dus iemand uit de lokale context, die wel vertrouwd is met het wereldbeeld van de lokale bevolking. Deze taalteamleider kan gebruik maken van de binnen GlobalRize beschikbare materialen, maar heeft ook de vrijheid deze naast zich neer te leggen en eigen materialen te ontwikkelen.

Visser: "En dat is ook echt een proces van vertrouwen op de Heilige Geest. Kijk als ik verzin wat contextualisatie is, dan doe ik het fout. Dat werkt niet. Dus het moet gebeuren door anderen die de vrijheid hebben en die ook nemen. . . . Het is een kwestie van veel gebed en vertrouwen dat jij iets geeft dat de Heilige Geest er verder mee kan in het leven van mensen. In de hoop dat het niet ontspoord. Wel dat het zoveel vrijheid heeft dat het kan ontsporen."

Gebed en vertrouwen dus, maar ook een grote verantwoordelijkheid voor de taalteamleider. Visser daarover: "Het hangt heel erg van de taalteamleider af. Hoeveel gevoel heeft die leider, hoeveel ziet hij de noodzaak. In hoeverre zit hij in een context dat contextualisatie zinvol is."

En zoals bij andere bedrijven wordt "zinvol" ook gevoed door wat GlobalRize in haar kernwaarden omschrijft als "effectief". Het verwachte bereik van een product moet wel groot genoeg zijn om er veel energie in te steken. En daarnaast benoemt Visser een ander effect: Als voor het Nederlands taalgebied er een vertaalslag gemaakt wordt naar bijvoorbeeld Suriname, dan wordt Vlaanderen feitelijk weer buitengesloten. Een typisch voor Suriname gemaakt product is daar niet bruikbaar.

Als missionair directeur heeft Visser geen goed overzicht van wat er aan contextualisatie plaatsvindt in de verschillende taalteams. Hij ziet het zeker als het gebied waarop de organisatie moet gaan groeien en waar de goede vragen gesteld moeten gaan worden.

Voor zichzelf ziet hij daarin geen grote rol weggelegd, want dan zou hij taalteamleiders voor de voeten gaan lopen. Training van medewerkers is essentieel.

Toch moet volgens hem contextualisatie ook niet te groot gemaakt worden. Visser: "De belangrijkste winst is te behalen: Hoe kom je echt in gesprek met iemand zonder allerlei dingen over hem uit te storten en hoe bied je de goede vervolgstappen aan." Daarbij heeft hij in het oog dat je uiteindelijk online maar beperkt veranderingen kunt bewerken. Daarom heeft GlobalRize als visie dat mensen op weg geholpen worden van scherm naar kerk. In de lokale gemeenschap kunnen mensen verder groeien.

In Nederland is er naar zijn mening nog weinig aan contextualisatie gedaan. De goede vragen zijn nog niet gesteld.

Visser: "Ik zie de tekortkoming ten opzichte van de NL-markt. Die zijn er voor de andere landen evenzeer. Dus als we er beter in worden om te vragen: 'Hoe valt dit bij een Nederlander? Wat voor een soort vragen moeten we hen dan stellen? Wat voor een soort vragen zouden er leven in zijn hart? Wat voor een ander onderwerp zouden we moeten aansnijden'. Daar is veel winst te behalen."

Samenvatting

Samenvattend zou je over de visie van GlobalRize het volgende kunnen zeggen⁶⁷:

De kern van het evangelie staat, Jezus Christus, gekruisigd en opgestaan voor mensen. GlobalRize vindt dat ze met de Bijbelbasis dicht genoeg bij de Bijbel blijft, zodat dit samen een universeel geheel is wat zonder terughoudendheid wereldwijd en dus ook in Nederland gedeeld kan worden.

⁶⁷ Marten Visser bevestigde (persoonlijke communicatie, 7 juli 2023) per email dat de theoretische reflectie op contextualisatie binnen GlobalRize beperkt is, dat teamleiders veel ruimte krijgen daarin hun eigen richting te kiezen, maar dat de algehele richting bepaald of bewaakt wordt door hem, al is dat meer ad-hoc.

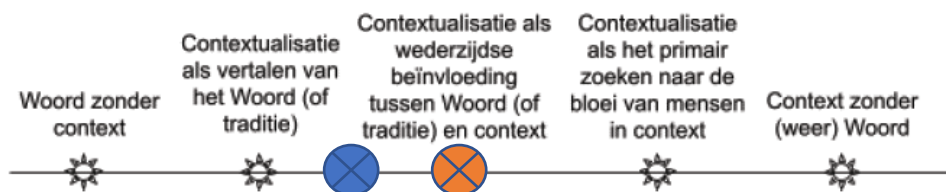
Als definitie van contextualisatie geeft Visser: *Het zoeken van aanknopingspunten voor het brengen van het evangelie op zo'n manier dat het aansluit bij de culturele omgeving waarin mensen zitten en waarbij rekening gehouden wordt met culturele en godsdienstige gevoeligheden, waarbij wordt overwogen wat wanneer en hoe van het evangelie gedeeld wordt zonder dat de kern van het evangelie verandert.*

De verantwoordelijkheid voor contextualisatie ligt bij de taalteamleider, het liefst een lokale vrijwilliger omdat daadwerkelijke contextualisatie lokaal zou moeten plaatsvinden.

De online communicatie draagt zowel bij door de lage drempel van het anonieme veilige open contact als dat dit soort communicatie even gemakkelijk verbroken kan worden.

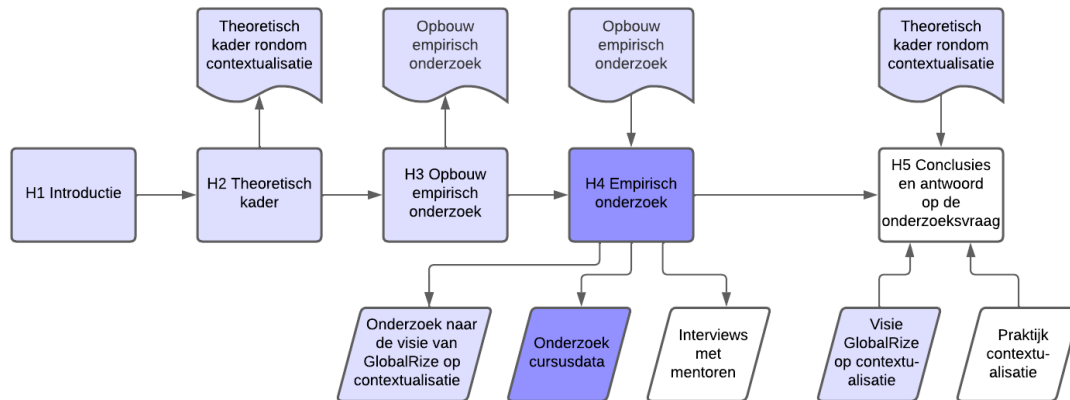
Als het gaat om het Nederlands gebied, dan speelt de term "effectief" een rol. Kun je een merk een groot genoeg bereik geven om heel veel energie te steken in contextualisatie? Verder ziet Visser contextualisatie in het Nederlands vooral als het zoeken naar de goede thema's.

Als we de visie van GlobalRize plaatsen op de schaal van Roest (2021, p. 16) dan zou dat op twee plaatsen zijn. Visser laat merken zich te herkennen in de positie van "contextualisatie als vertalen van het Woord (of traditie)" maar vindt het dichtbij komen wel belangrijk evenals het komen tot de wederzijdse beïnvloeding tussen Woord en traditie. Dat laatste is zijn ideaal, maar dat wordt nog lang niet bereikt en moet vooral lokaal gebeuren. Ik plaats de visie van de organisatie daarom op positie . Het ideaal zit op positie .

Figuur 8 Contextuele modellen (Roest, 2021, p. 16)

Dataonderzoek

Figuur 9 Routekaart van de thesis

Na vastgesteld te hebben wat de visie van GlobalRize als organisatie is op contextualisatie en hoe dat zou moeten werken, is het nu tijd om de praktijk onder de loep te nemen en een antwoord te vinden op subvraag 2: “Hoe laat contextualisatie zich zien in de praktijk van het online contact tussen mentor en cursist?”

In het onderzoek wordt op twee manieren naar deze praktijk gekeken. Deelonderzoek 1 betreft het onderzoek naar de praktijk van contextualisatie die waargenomen wordt in de cursusdata van de Bijbelbasis cursus. Deelonderzoek 2 betreft het afnemen van interviews bij mentoren om hun visie op en benadering van contextualiteit te ontdekken.

De volgende stap op de routekaart betreft deelonderzoek 1, het onderzoek van cursusdata.

Uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek in de cursusdata en de interviews liepen gedeeltelijk door elkaar heen. Het bleek dat van sommige mentoren beperkt data beschikbaar was. De groep mentoren waarvan de data onderzocht is en de groep die geïnterviewd werd, is daarom niet geheel hetzelfde⁶⁸.

Onderzoekresultaten

De werkwijzen van de mentoren zijn zeer divers. Het bericht dat naar de cursist gaat over de toewijzing van de mentor is een standaardbericht⁶⁹, dat door de mentor kan worden aangepast. Sommigen hebben het persoonlijker gemaakt, anderen hebben de vrij zakelijke standaard laten staan. De informatie die mentoren vervolgens in de cursus bij het voorstellen delen is verschillend. Sommige houden het vriendelijk zakelijk, anderen vertellen over hun gezinsomstandigheden. Een aantal laten direct al merken wat hun insteek is als mentor.

In het voorstellen tijdens de uitgewisselde berichten is dat verschil eveneens waar te nemen. In les 1 wordt aan het eind de cursist gevraagd iets over zichzelf te vertellen. In de 20 onderzochte cursussen zijn er 14 cursisten die zich voorstellen en 6 die dit niet doen. Een treffende reactie van een cursist na het delen van persoonlijke gegevens door een mentor is: “Ooh wat fijn u te leren kennen ik was kennelijk heel voorzichtig omdat dit via op internet doorgaat en je hoort zoveel dingen. Nu voel ik me op me gemak nu je leren te kennen.” Hierna deelt deze cursist direct zeer persoonlijke informatie.

⁶⁸ In totaal is er onderzoek gedaan naar 14 mentoren, waar van bij 9 ervan zowel naar cursusdata is gekeken als een interview is afgenomen.

⁶⁹ Beste John Bakker, je mentor voor de cursus BijbelBasis is Gerrit van Kesteren. Aarzel niet om hem een bericht te sturen als je vragen hebt. (Deze namen zijn gefingeerd).

In het reageren op de antwoorden van de cursisten is te zien dat sommige mentoren reageren op bijna elke vraag, gesloten of open. Anderen beperken zich tot de gesloten vragen die (gedeeltelijk) fout zijn beantwoord en tot de open vragen. Weer anderen kijken vooral naar de laatste categorie.

Van de 13 mentoren zijn er vier die de cursisten niet expliciet uitnodigen om ervaringen te delen. Enkelen doen het juist heel vaak. Eén mentor stelt hele specifieke vragen, waaruit op te maken is dat hij “vraag gestuurd” probeert te coachen⁷⁰.

In de cursusomgeving zijn prachtige voorbeelden van connectie te zien tussen de cursist en de mentor. Er zijn ook voorbeelden waarbij die connectie uitblijft of helemaal niet is waar te nemen. In de laatste les van de Bijbelbasis cursus wordt aan de cursist gevraagd hoe deze het contact met de mentor heeft ervaren. Eén van de 20 heeft niet gereageerd op deze vraag. De anderen zijn positief. In de antwoorden komen aspecten terug als: Open, opbouwend, begripvol, waardering voor vragen die tot nadenken stemmen, duidelijk, geduldig en warm persoonlijk.

De reacties van de mentoren zijn gewogen en ingedeeld in een bepaald contextueel model. Hieronder per model een voorbeeld.

Woord zonder context	
<p>In de les over de zondeval wordt gevraagd of de straf van God richting Adam en Eva eerlijk is. Cursist: Kijk, Adam en Eva hadden alles maar dan ook alles van onze VADER gekregen. Maar mensen zijn te manipuleren, en onze HEERE wist dat dit ging gebeuren. Zij hadden straf verdiend, dat wel. En uiteraard GOD weet wat HIJ doet. Voor mij is het dubbel.</p>	<p>Uit het antwoord van deze cursist is op te maken dat hij straf op deze zonde eerlijk vindt. Er zijn daarnaast enkele punten uit op te maken dat hij wel vragen heeft bij de situatie. “Mensen zijn te manipuleren”, “Onze Heere wist dat dit ging gebeuren”, “voor mij is het dubbel”.</p>
<p>Mentor: Correct.</p> <p>God is rechtvaardig, eerlijk en betrouwbaar. Wat Hij zegt doet Hij. God had gezegd dat als je ongehoorzaam bent zal ik je straffen. Dit betreft straffen voor het tijdelijke leven en het leven hierna. Vanwege zijn rechtvaardigheid moet God dus straffen. Maar God is ook barmhartig en liefdevol. Dit heeft Hij laten zien in het zenden van Zijn Zoon. (Joh. 3: 16). Voor ieder die in Hem gelooft heeft Christus de straf gedragen. Hij heeft het eeuwige leven verdiend. Gods straf was streng, maar Hij verliet de mens niet. Hij zocht de mens weer op en riep hem ter verantwoording. Dat is Evangelie, direct voorin de Bijbel. God ziet naar de mens om, ook in de problemen waar hij door eigen schuld terecht is gekomen.</p>	<p>In de reactie legt de mentor uit hoe de notie van rechtvaardigheid voor God werkt volgens zijn theologische opvatting. Het legt tevens het evangelie uit en besluit met: “God ziet naar de mens om, ook in de problemen waar hij door eigen schuld terecht is gekomen.”</p> <p>Een heldere verhandeling, maar daarbij niet ingaand op de “problemen” van de cursist met deze situatie.</p>

Vertalen Woord of traditie	
<p>Een cursist reageert in de les over het volk Israël op de vraag hoe deze lijden bekijkt: Vaak word je op de proef gesteld. En dat je leert volledig op God kan vertrouwen.</p>	<p>De mentor vraagt hier niet door op wat de cursist aan beproeving ervaart. De mentor geeft een Bijbelse visie op het lijden van het volk Israël in die tijd</p>

⁷⁰ Bij de interviews komt naar voren dat deze mentor eerdere ervaring heeft bij een andere organisatie, waar deze manier van mentoraat gepropageerd werd.

<p>Mentor: Ja, dat geloof ik ook wel. Er was toen voor de Israëlieten een lange periode van lijden, maar dat is er in deze tijd ook nog steeds. Doordat de zonde in de wereld is gekomen, is onze relatie met God verbroken en heeft satan heel veel macht gekregen in deze wereld en zoals in Johannes 10: 10 staat: De dief (satan) komt alleen om te stelen, te doden en te vernietigen. Daardoor is al het lijden in de wereld gekomen. Maar Jezus is gekomen, opdat wij leven hebben, leven in overvloed. We merken dat er veel lijden is, maar God laat ons daarin niet alleen. Hij is er voor jou en voor mij altijd, Hij staat naast ons juist in moeilijke omstandigheden. Ervaar je dit zelf ook wel?"</p>	<p>en betreft hier Johannes 10 op om vervolgens enkele noties te geven hoe we God kunnen ervaren. Om daarna af te sluiten met de vraag of de cursist dat zo ervaart. De betreffende cursist reageert hier niet op. Op basis van het kleine beetje context wat de cursist laat zien en de reactie van de mentor, die veronderstelt dat deze uitleg helpend kan zijn, is deze geplaatst onder "Vertalen Woord of traditie".</p>
---	---

<p>Wederzijdse beïnvloeding</p>	
<p>"Mentor: Je antwoorden liggen nogal in het horizontale vlak. Uit je introductie blijkt dat de verticale lijn niet erg ontwikkeld is. Terwijl daar toch het accent van ons zinvolle leven ligt. Daar is de bron waaruit we mogen drinken en van waaruit we doorgroeien. Ook deze les heb je heel behoorlijk gemaakt. Goed zo!</p>	<p>In dit geval is uit de reactie van de cursist op te merken dat de mentor de situatie goed heeft aanvoeld, terwijl de reactie van de mentor wel een aansporing in zich heeft om dieper te gaan. Je merkt dat de cursist dit toelaat. Het Woord mag dus van invloed zijn in zijn context.</p>
<p>Cursist: Klopt en scherp opgemerkt. Lange tijd niet gevoed. Ben nu op een soort ontdekkingsreis waarbij deze cursus mij dan ook aansprak. Vorm en functie dan ook nog erg te onderzoeken en ondervinden. U geeft erg fijne beschouwende antwoorden"</p>	

<p>Bloei van mensen in context</p>	
<p>In de les over de barmhartige Samaritaan gaat het erover dat je vijanden ook je naasten zijn. De mentor vraagt aan de cursist of deze vijanden heeft. De cursist reageert daar met de opmerking dat deze misschien voor zichzelf wel de grootste vijand is.</p>	<p>In dit kleine gesprekje laat de cursist iets van zichzelf zien. De mentor reageert daarop met een soort van schrikreactie en een aansporing om toch jezelf lief te hebben. In de laatste reactie beweegt de mentor mee met de cursist en probeert deze te bemoedigen zonder daar woorden van God voor te gebruiken. Kortom, de mentor legt er wel iets in van Gods Woord, maar probeert de cursist ook in het goede gevoel te zetten van dat je mag zijn wie je bent.</p>
<p>Op de eerste opmerking van de cursist reageert de mentor met "oei.... Heb je naaste lief zoals JEZELF!"</p>	
<p>Op de vraag wie dan je naaste is gaat de cursist verder: Mijn vijanden? Ik heb geen vijanden denk ik. Misschien wel tegenstanders (zoals in sport). Maar die die ik niet als vijanden. Misschien kan ik mezelf wat meer openen voor vreemde mensen? Nieuwe mensen leren kennen vind ik toch wel erg spannend.</p>	
<p>Mentor: Hahaha. Je geeft al een antwoord op je eigen vraag. Nieuwe mensen leren kennen is ook een uitdaging. Probeer het zo te zien. Wees authentiek. Je mag er zijn zo je bent.</p>	

<p>Context zonder (weer)woord</p>	
<p>Op de vraag "Is het belangrijk dat jij je aan jouw beloften houdt?" antwoordt een cursist:</p>	<p>De cursist laat merken dat er in de context factoren zijn die het lastig maken om oprecht te</p>

Ja, het is wel belangrijk omdat ik oprecht met God wil zijn maar tegelijkertijd vind ik het ook heel lastig	zijn. De mentor hoort dit aan en plaatst geen tegenover, maar een soort van instemming.
Mentor: Ja, wij mensen zijn niet volmaakt. We kunnen best wel eens iets beloven en het vervolgens niet waarmaken.	

In Tabel 3 Resultaten dataonderzoek zijn de resultaten van de totale weging van de reacties van de mentoren weergegeven. In het oranje gebied zijn de aantallen reacties te zien van mentoren op cursisten en hoe deze zijn gewogen⁷¹. In het wit staat vermeld of van de mentor één of twee cursussen zijn bekeken. In het blauwe gebied zijn de verhoudingen in percentages te zien tussen de verschillende benaderingen.

Mentor 1 heeft een score die niet echt representatief is, aangezien dit gebaseerd is op slechts enkele gesprekken in één cursus⁷².

De mentoren 2 t/m 13 hebben allemaal de hoogste score op het model "Vertalen van Woord of traditie". Deze scoort de meerderheid met 59%. "Woord zonder context" staat op een duidelijke tweede plaats met iets minder dan de helft, 22%. "Wederzijdse beïnvloeding" komt op drie met 13%. "Bloei van mensen in

Tabel 3 Resultaten dataonderzoek

	Aantal beoordeelde cursussen per mentor	Aantal mentorreacties					Aantallen omgezet naar percentages	Percentage t.o.v. totaal					
		Woord zonder context	Vertalen van woord of traditie	Wederzijdse beïnvloeding	Bloei van mensen in context	Context zonder weerwoord		Woord zonder context	Vertalen van woord of traditie	Wederzijdse beïnvloeding	Bloei van mensen in context	Context zonder weerwoord	
Mentor 01	1	2					100%						
Mentor 02	2	2	28	9	16	3	3%	48%	16%	28%	5%		
Mentor 03	1	8	11	1		1	38%	52%	5%		5%		
Mentor 04	1	4	10	2	2	2	20%	50%	10%	10%	10%		
Mentor 05	2	11	36	11	1	1	18%	60%	18%	2%	2%		
Mentor 06	2	5	22		2	1	17%	73%		7%	3%		
Mentor 07	2	4	17	12	4	1	11%	45%	32%	11%	3%		
Mentor 08	2	8	36	4	2		16%	72%	8%	4%			
Mentor 09	2	2	37	5	3	1	4%	77%	10%	6%	2%		
Mentor 10	2	15	17				47%	53%					
Mentor 11	1	57	21				73%	27%					
Mentor 12	1	3	17		2	2	13%	71%		8%	8%		
Mentor 13	1	3	34	3	1		7%	83%	7%	2%			
		Gemiddelde:						22%	59%	13%	9%	5%	

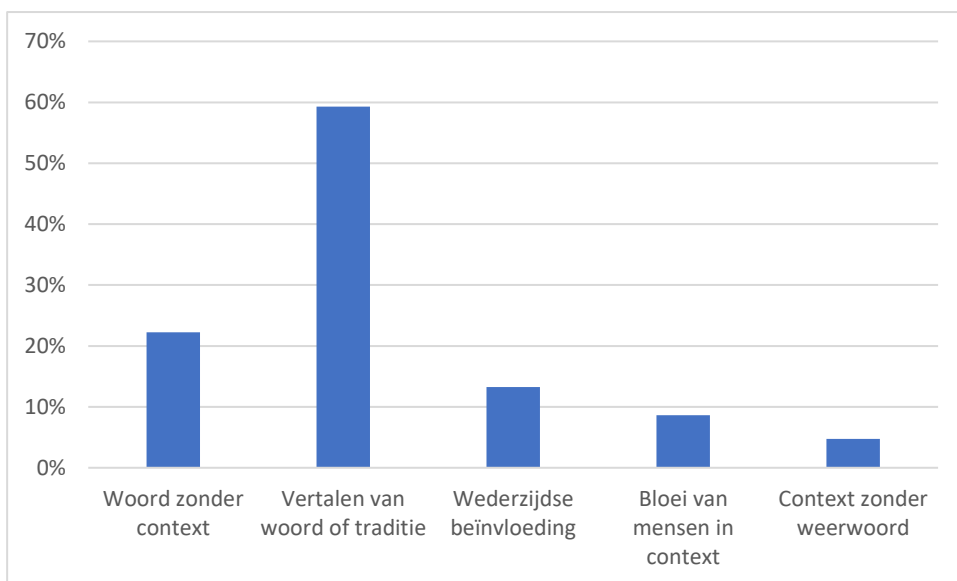
⁷¹ Zie voor de weging pagina 23.

⁷² De resultaten van de mentor zijn wel opgenomen in de tabel, om daarmee de diversiteit van benadering van mentoren weer te geven, maar de 100% van deze mentor is niet meegenomen gemiddelde omdat de invloed daarvan onevenwichtig groot is.

context” 9% en “Context zonder (weer)woord” 5% staan op respectievelijk vier en vijf met een score onder de 10%.

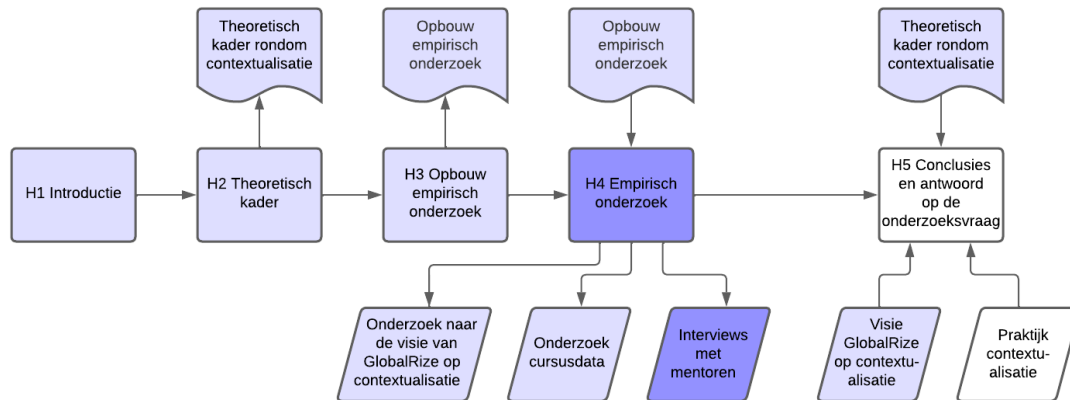
In Figuur 11 zijn de gemiddelde scores van de mentoren 2 t/m 13 visueel weergegeven.

Het model van voorkeur laat hier dus een behoorlijk gelijkmatig beeld zien. Het zwaartepunt van de reacties zit meer op de kant van het delen van het Woord dan op de kant van de context.

Figuur 10 Scores mentoren op contextuele benadering vanuit dataonderzoek

Mentorinterviews

Figuur 11 Routekaart van de thesis

Na deelonderzoek 1, het onderzoeken van de cursusdata, vervolgt de routekaart nu deelonderzoek 2, de interviews bij mentoren om hun visie op en benadering van contextualiteit te ontdekken.

Uitvoering van het onderzoek

In de interviews met mentoren is vanuit de vraagstelling langzamerhand toegewerkt naar het ontdekken van hun praktijk van contextualisatie. In Tabel 4 Interview onderwerpen zijn de vragen nogmaals weergegeven. Voor motivatie van de keuze voor deze vragen verwijst ik terug naar pagina 25. In het open gesprek vanuit de kennismaking werd deze route soms wel en soms niet gevolgd, maar alle thema's kwamen uiteindelijk aan bod. De interviews waren in die zin allemaal maatwerk (Mason, 2017, p. 113)

In de praktijk bleek dat het meest gestandaardiseerde deel van het interview, het bespreken van een casus en de contextuele modellen, op verschillende manieren resoneerde vanuit de context van de mentoren. Vaak was er extra toelichting nodig, vanwege de onbekendheid met het thema contextualisatie. Vanuit de complexiteit van de interactie heb ik mij als onderzoeker zo goed mogelijk een beeld gevormd van de mening van de mentor, wetend dat mijn eigen kijken vanuit mijn positionaliteit wordt ingekleurd.

De interviews zijn volledig getranscribeerd en vervolgens in het programma Atlas.ti open en axiaal gecodeerd. Deze analyse zorgde ervoor dat er op een zo gelijk mogelijke wijze naar de verschillende interviews kon worden gekeken. Daarnaast was het hierdoor mogelijk om in beeld te brengen hoe vaak gelijksoortige thema's aan de orde kwamen.

Onderzoeksresultaten

Bij de bespreking van de onderzoeksresultaten wordt heel bewust de volgorde van de interviewvragen aangehouden, aangezien langs deze lijn vanuit het persoonlijk verhaal van de mentor steeds gezocht is naar inzichten die licht zouden werpen op de contextuele aanpak van de mentor. Vanuit de werkdefinitie van contextualisatie (zie pagina **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**) zijn belangrijk: de houding van de mentor, het ontstaan van een connectie, wat wordt er gedeeld en de wijze waarop het Woord in de context wordt gebracht.

Daarnaast kwamen in de gesprekken regelmatig bepaalde spanningen of dilemma's naar voren die

Tabel 4 Interview onderwerpen

1. De mentor als persoon
a. Context
b. Visie/ gedrevenheid
c. Zelfbeeld
2. De mentor in verhouding tot GlobalRize als organisatie
a. De opstart als mentor
b. Richtlijnen vanuit de organisatie
3. De cursist
a. Context van de cursist
b. Motief van de cursist
c. Het proces van de cursus
d. Wel of geen connectie
4. De online context
a. Voor- en nadelen van online communicatie
b. De geschiktheid van een onlinesysteem voor een geloofsgesprek
c. De afbakening van de relatie
5. De mentor in relatie tot contextualisatie
a. Reactie op een casus
b. Voorkeur model contextualisatie

de mentoren tegenkwamen bij het uitoefenen van hun taak. Het handigst is deze te bespreken bij het onderwerp waar ze zich voordoen. Om deze aspecten enig onderscheid te geven worden ze in kaders geplaatst.

De mentor als persoon

De mentoren hebben een diverse achtergrond. De meesten komen uit de traditionele kerken.

Sommigen zijn daar nog steeds lid. Anderen hebben een evangelische richting gekozen, dan wel een andere geestelijke gemeenschap gekozen. In hun visie en gedrevenheid is vaak terug te vinden wat ze in hun eigen geloofsreis hebben meegemaakt. Mentor 9 haalt inspiratie uit “de prachtige tekst, die staat in 2 Korinthe dat met de troost waarmee God ons troost zijn wij in staat om anderen te troosten”. Als belangrijkste gemene deler is te noemen dat de mentoren een betrouwbare passant willen zijn⁷³. Daar zit iets van het tijdelijk optrekken met de cursist, snel reageren, luisteren en invoelen, liefde van de Heer laten zien, hoop bieden en bemoedigen. Twee mentoren gebruikten letterlijk het beeld van “ships passing in the night”. Even heel dichtbij, even belangrijk contact, maar dan ook elkaar weer loslaten. Zeven mentoren waren er duidelijk over dat ze geen tradities of overtuigingen van zichzelf wilden opleggen aan de ander.

Het uitnodigen tot delen ervaren sommige mentoren als een spannend iets. Mentor 7 hierover: “Ik probeer wel eens: Hé, je bent wel heel oppervlakkig, een nietszeggend antwoord. Kun je iets meer vertellen. Je probeert te vissen. Maar dan weet je weer: Wees voorzichtig. De een sla je knock-out, de ander voelt zich gestimuleerd. Wat is wijsheid?” Het risico van afhaken is altijd aanwezig. En waarom dat gebeurt, is in de regel niet bekend, laten verschillende mentoren weten.

Tekstvak 2 Spanning: Hoe lang doorgaan met uitnodigen?

De meeste mentoren herkennen zich in de missie en het gedachtegoed van GlobalRize als organisatie. Voor sommigen was de persoonlijke opdracht die ze vanuit God ervoeren van grotere waarde. Het gros van de mentoren was al langer in dienst van GlobalRize, wat te merken was aan de kritische noten die ze uitten rondom het inwerken. In de pioniersfase van de organisatie was begeleiding beperkt geweest. Vragend naar richtlijnen voor het mentoraat, die vanuit GlobalRize waren gedeeld, konden ze daar veelal niet veel over zeggen. Uit alle verschillende reacties is een klein lijstje samen te stellen:

- Niet delen van contactinformatie (in de regel geen contact na afloop van de cursus).
- De waarde van gebed voor de cursist.
- Niet te persoonlijk laten worden van het contact.
- Geen standpunten innemen in heikele kwesties.
- Niet belerend zijn.

De cursist

De mentoren maken een onderscheid tussen aan de ene kant cursisten die de cursus bijna willen afwerken als een prestatie en/of niet veel verder komen dan ja/nee-antwoorden. Aan de andere kant heb je cursisten die meer open zijn over zichzelf. Hoe de verhouding is tussen de ene en de andere groep wordt door mentoren verschillend beleefd. Mentor 2 zegt: “En dan is me wel opgevallen dat mensen wel heel open zijn vaak.” Mentor 10 daarentegen geeft aan: “Bij 95% kom je weinig te weten.” Het “niet te persoonlijk laten worden van het contact” komt vaker terug in de gesprekken⁷⁴ als het gaat over wat de mentor deelt van zichzelf. Mentor 9 maakt een onderscheid tussen persoonlijke informatie (dingen die in het eigen leven gebeurd zijn en waar de cursist volgens deze

⁷³ Dit beeld past bij wat Moreau (2012, p. 191) een “guide” noemt. Deze wordt door hem getypeerd als mentor en iemand die de weg weet die gevolgd kan worden.

⁷⁴ Dat kan zijn vanwege de richtlijn die meegegeven was of vanuit persoonlijke grens.

mentor niet op zit te wachten) en gedachten over levensvragen. Deze zijn gemakkelijker te delen, zonder dat daar persoonlijke ervaring aan gekoppeld moeten zijn.

Mentoren hebben verschillende manieren om cursisten uit te nodigen tot het delen van ervaringen. Enkele voorbeelden:

Mentor 9 probeert achter het antwoord van de cursist te kijken en als de indruk bestaat dat daar een wereld van gevoel ligt volgt de vraag: “Je gaf nu dit antwoord, maar ik merk aan het antwoord dat je zelf ook de nodige pijn en verdriet hebt meegemaakt. Nou, dan komen vanzelf de verhalen”.

Mentor 12 vertelt: “Maar als er een vraag is en het gaat bijvoorbeeld over een beproeving, dan zeg ik wel heb je wel eens een beproeving ervaren? Wil je daar wat over vertellen? In 9 van de 10 keer krijg ik daar antwoord op.”

Mentor 6 probeert er helder over te zijn dat meer informatie zinvol is, maar dat het aan de cursist is om daar al dan niet voor te kiezen: “Voel je vrij als jij vindt dat dit genoeg voelt en voldoende info is voor de mentor. Ik ga je niet dwingen om meer te zeggen, maar ik zou wel graag meer willen weten.”

Mentor 4 probeert cursisten die een wat oppervlakkig antwoord geven op een vraag uit te lokken door zelf ook een antwoord te geven op de vraag, maar in dat antwoord te laten merken dat de situatie toch wat ingewikkelder ligt dan de cursist doet voorkomen. Deze mentor hoopt dan dat de cursist als reactie wat meer van zichzelf laat zien.

Openheid begint in de regel bij de cursist, mentoren reageren veelal meer reactief dan proactief⁷⁵. Mentor 6: “Ik denk ook wel dat iedereen dat heeft, naarmate zij meer delen heb je zelf ook de neiging om te zeggen, joh, ik ga het ook delen hè?”

Sommige mentoren vragen expliciet naar de reden waarom de cursist zich heeft aangemeld. Anderen geven aan dat je dit gaandeweg de cursus uit de antwoorden van de cursist kunt opmaken. De beweegredenen van de cursisten kun je in een paar categorieën indelen:

- Prestatie – het krijgen een certificaat of gewoon om een keer zo’n cursus gedaan te hebben.
- Onderhoud en groei – dit zijn cursisten die meer Bijbelkennis willen hebben, hun geloof willen opruisen of de cursus zelfs gebruiken als een soort van dagelijks meditatie moment.
- Steun – deze cursisten zoeken steun bij de mentor binnen de cursusomgeving. Dat kan zijn omdat het gevoel hebben er alleen voor staan. Mentor 10 hierover: “Je hebt vaak mensen dan zijn ze helemaal op zichzelf aangewezen. Dan hebben ze geen vertrouwde mensen in de buurt die ze kunnen vertrouwen.” Een andere reden is dat er in de persoonlijke sfeer problemen zijn. Mentor 2: “Ze delen echt heel persoonlijke dingen. Ja, met betrekking tot hun achtergrond. De problemen die er zijn. Ja eigenlijk bijna, je komt bijna op een stukje nazorg terecht.”

Cursisten die weinig delen en volstaan met korte antwoorden (categorie prestatie), geven de mentoren weinig voldoening. Mentor 13 weet niet zo goed wat dan te doen: “Je probeert toch iets in uitdaging, iets een simpele vraag te stellen. Maar dit zijn er dan ook, hoor die daar totaal niet op ingaan, dus dan wordt het gewoon heel moeilijk dan. Ja, ja.”

Voor mentor 2 houdt het uitnodigen dan een keer op: “Dan kan ik heel goed mijn best doen, maar als ik niks terugkrijg, dan kun je dan heb je geen handvatten meer”

Tekstvak 3 Spanning: Prestatie cursisten

⁷⁵ Tijdens interviews kwam de vraag naar voren of het kwetsbaar opstellen van de mentor zou kunnen bijdragen aan een gemakkelijker opstellen van de cursist.

- Terugkeer – Mensen die het geloof een tijd verwaarloosd hebben en via de cursus een nieuwe start willen maken.
- Nieuwsgierigheid – Mensen die even willen snuffelen aan de cursus, of erover gehoord hebben van anderen

In de gesprekken werd aan de mentoren gevraagd wat voor een belang het heeft om meer te weten over de cursist.

Mentor 13 is meer productgericht⁷⁶ dan op het proces wat zich in de marge van de cursus afspeelt. Over “meer weten” zegt deze mentor: “Nee, dat is niet zo belangrijk. Want eigenlijk komen ze daar zelf mee, hè? Het gaat er uiteindelijk om. Die cursus is om ze te wijzen op God, hè, maar als ze met hun problemen komen. Dan probeer je ze daarin een weg te wijzen of een handvat te geven.”

Mentor 7 is ronduit sceptisch over “veel weten van de cursist”. Dit zou kunnen leiden tot reageren vanuit een menselijke visie en dat is niet de bedoeling. Deze mentor wil nauwgezet luisteren naar wat God te zeggen heeft aan de cursist. Mentor 7: “Nee eigenlijk niet. Ik probeer gewoon te luisteren naar wat God mij ingeeft. Ik hoop daarmee het beste te doen. Soms zijn mensen heel open geweest en hebben over veel problemen verteld. Dan kom je een paar lessen later . . . wordt ernaar verwezen. Ja joh, je hebt daarover verteld. Het doet nog steeds pijn. Je zit er nog steeds mee. Ik kan je er niet mee helpen, maar wel wat troost geven.”

Mentor 9 ziet duidelijk onderscheid in hoe je cursisten benadert naarmate je meer informatie hebt. Over een cursist die laat merken nieuwsgierig te zijn wat de Bijbel inhoudt zegt deze mentor: “Dat is dan dus iemand niet met een kerkelijke achtergrond iemand die nog niet een geloofssituatie kent dus dan ga je even op een andere manier met dingen om.” Mentor 2 bevestigt dat. Mentor 2: “En je gaat wel gepast reageren. Ja, ik ga, je gaat . . . het is logisch dat je anders gaat reageren op iemand die echt zo hopeloos op zoek en op die manier de antwoorden ook geeft dan wanneer je. . . . wanneer er iemand is die eigenlijk al wel achtergrond heeft en . . . want daar kun je veel meer bouwen. Je begint op een ander punt.” Ook mentor 4 sluit daarbij aan: “Ja, dat maakt wel uit. Hoe meer zij over zichzelf vertellen of met antwoorden komen, hoe meer ik eruit kan halen. Als zij een bepaalde richting opgaan waar ik iets uit kan opmaken dan kan ik daar beter op ingaan dan wanneer je een cursist hebt die met hele korte antwoorden komt.”

In de praktijk lijkt “meer weten” een directe link te hebben met menselijke ervaring van de cursist geconcretiseerd in zorgen en ingewikkelde persoonlijke situaties. In contextueel denken kan dit relevant zijn, maar wordt bij “meer weten” juist ook gedacht aan meer algemene informatie over achtergrond, leefomgeving, cultuur en religie. Het was in het onderzoek niet eenvoudig om te achterhalen wat dan precies de informatie is die cursisten delen met de mentoren.

Het omgaan met cursisten die veel persoonlijke problemen delen, wordt verschillend benaderd. Mentor 4 probeert er zo goed mogelijk mee om te gaan: “Ik heb er ook wel een aantal gehad die het heel moeilijk vonden en heel erg in de moeilijkheden zaten, en dat heb ik geprobeerd om dat zo goed mogelijk te begeleiden.” Mentor 13 probeert te verwijzen naar de plaatselijke kerkgemeente “Nou daar ga je wel op in, maar daar heb ik geen oplossing voor op zo'n moment. Dan wijs ik ze ook vaak weer of naar hè, heb je contact in je kerk? Spreek je daarover met je voorganger?” Voor mentor 2 is het een dilemma: “Je komt natuurlijk ook in een stukje pastorale zorg terecht, wat wij hier gewoon nooit kunnen bieden”.

Tekstvak 4 Spanning: Haalbaarheid pastorale begeleiding

⁷⁶ Gericht op de cursus en het overdragen van Bijbel gerelateerde kennis en geloofservaring.

Proces

Bij mentor 14 is goed te zien dat het beeld wat hij krijgt van de cursist leidt tot een bepaalde handelen. Mentor 14: "In zoverre helpt mij het dat ik dan iets meer begrijp van de cursist. Van: 'ja, hij zit in een periode dat hij belangstelling heeft voor het Evangelie, jaren niet en nu wel.' De kans die je dan met beide handen moet aangrijpen om hem daarin te begeleiden."

Het op deze manier in het proces zoeken naar afstemming op de cursist zie je bij een meerderheid van de mentoren.

Mentor 7 differentieert ook in de werkwijze: "Zij die dus ongelovig zijn en aan de cursus meedoen, die vereisen eigenlijk een hele andere aanpak. Dan praat je veel meer missionair."

Mentor 4 laat weten dat mensen met alles kunnen komen wat ze maar willen. "Daarin probeer ik ze dan ook te bemoedigen en mee te geven wat ze nodig hebben." Een duidelijk voorbeeld van proberen aan te sluiten op de cursist.

Enkele mentoren proberen heel bewust de cursist te activeren zelf onderzoek te doen. Mentor 3: "En, ik bemoedig, ik moedig ze ook steeds wel aan, toch wel om bijbel te lezen om te bidden."

Mentor 9 probeert daarin eveneens cursisten uit te dagen. "Als dan iemand zegt: Ik ben gewoon nieuwsgierig, dan kan ik zeggen. Oké, We hebben nou bijvoorbeeld begin van de Bijbel gehad: Genesis. Dan heb je dat bijvoorbeeld ook gelezen en misschien soms is het leuk om het gewoon eens een keertje te lezen in de basisbijbel. . . . die kun je zo op het internet opzoeken. . . . dan is het meer de prikkelende vraag van ga nou zelf eens even aan de gang met het leeswerk. In plaats van dat je zegt: Zo en zo zit het in elkaar."

Kernonderdeel van vraag 3 over het proces is wat er van invloed is op het al dan niet ontstaan van connectie tussen de mentor en de cursist. Connectie die heel wezenlijk is om tot contextualisatie te kunnen komen.

Om te beginnen met een aantal factoren die het ontstaan van een connectie positief beïnvloeden.

- "Onderling delen" tussen mentor en cursist – Dat kan metacommunicatie zijn. Mentor 12 zegt hierover: "Toch wel een stukje herkenning, maar ook ja dat je naar elkaar uitspreekt hoe je dat waardeert zo'n contact." Het uitspreken van herkenning rondom bepaalde levensomstandigheden is een onderdeel. Verder wanneer de mentor deelt hoe deze de relatie met God beleeft: "Ook al gaat hij met jou een andere weg dan met mij. In basis is hij hetzelfde . . . dit is wat het met mij gedaan heeft. En dan wordt het contact ook dieper" (mentor 2). Mentor 2 en 9 merken hierbij op dat het contact kan groeien naarmate de cursus vordert. De motivatie van de cursist blijft daarin bepalend. Soms krijgen cursisten een boost als ze merken dat die mentor echt een mens van vlees en bloed is en niet een bot.
- De gehanteerde methode – Mentor 10 probeert vragen te stellen waar cursisten geen "ja/nee" op kunnen antwoorden⁷⁷. Mentor 12: "Ik probeer echt in een korte tijd een relatie op te bouwen door veel vragen te stellen, of door aan te moedigen in bepaalde dingen, dat vind ik echt heel mooi, om met allerlei verschillende contacten te hebben."
- Levenservaring en -wijsheid – In de interviews waren de mentoren open over de weg die ze zelf in hun leven hebben afgelegd. Dat wat je zelf meemaakt, kan je als mens gevoelig maken voor de ander zodat je je eenvoudiger kunt verbinden. Daarnaast speelt pastorale ervaring in andere settings een rol. Voor een paar mentoren was dat de voormalige "Waarom Jezus"-cursus van Agapè. Een ander had weer ervaring met nazorg tijdens de Opwekkingsconferentie.

⁷⁷ In het dataonderzoek kwam deze mentor naar voren als degene die vraag gestuurd probeert te werken.

- Gebed – Mentor 4 koppelde connectie met gebed. “Ik denk ook dat dat te maken heeft met dat je het in gebed brengt bij God.”
- Leiding door de Heilige Geest – Mentor 3 noemt een voorbeeld waarbij zij een cursist een tekst aanreikte die thuis bij deze cursist al jaren aan de muur hing. Mentor 3: “Tja dat, dat God me juist die tekst voor haar geeft, dus Hij gebruikt mij. Zijn Geest geeft mij dat in om die tekst aan haar te geven en dat bemoedigt haar weer van hèn, God ziet mij, God ziet mij persoonlijk dus en dat dat vind ik ook belangrijk in het geheel. God is een God van dichtbij.”

Als het gaat om factoren die de connectie negatief beïnvloeden wijst de grote gemene deler van de mentoren naar de cursist die weinig of niets van zichzelf laat zien. Mentor 4 daarover: “Ja, dat heb ik ook wel eens, dan blijft het een beetje afstandelijk. Ik krijg er niet echt vat op zeg maar en als ze dan klaar zijn dan denk ik 'nou ja het was goed en ik hoop dat God het verder allemaal zegent'.”

Als soort van omgekeerde bewijslast toont dit aan hoe belangrijk het is dat er een connectie ontstaat. Mentor 10 geeft aan dat als cursisten geen connectie voelen, je ze van lieverlee kwijtraakt. Deze mentor vertelt dat vrijblijvendheid ook een rol speelt. Mentor 10: “Nou ik denk ook wel, de mensen zijn wispelturig. Het is gratis, het is een gemakkelijke drempel . . . Als mensen een klein bedrag moesten betalen dan was het anders.” Aanhaken op de cursus is eenvoudig, maar afhaken ook.

De online omgeving

In deze thesis wil ik de relatie leggen tussen contextualisatie en online communicatie. En dan met name hoe contextualisatie online plaatsvindt. Dat maakt dat in het onderzoek expliciet gevraagd is naar de invloed van de online communicatie op de ontmoeting van de mentor met de cursist. Overigens is het wel belangrijk dat we ons ervan bewust zijn, dat alles waarover we in deze thesis spreken online gebeurt. Dus ook al viel bij de bespreking van de onderzoeksresultaten tot nu toe het woord “online” niet, de relatie lag er wel. Desalniettemin zullen we nu volmondig bespreken hoe de mentor aankijkt tegen online communicatie voor de taak van mentoraat. Hierbij moeten we ons realiseren dat dit niet over alle soorten van online communicatie gaat, maar over het online cursussysteem zoals GlobalRize dat gebruikt voor de Bijbelbasis cursus. Daarnaast bekijken we de voor- en nadelen in het licht van de onderzoeksvraag, dus gerelateerd aan het al dan niet bijdragen aan contextualisatie.

- Acht mentoren benoemen voordelen van de online cursus die relateren aan veiligheid/ anonimiteit. Mentor 6 beschrijft dat op deze manier: “Dat je denk ik heel anoniem kunt blijven. En dat je kunt zeggen van joh, ik hoef niet naar de kerk te gaan. Ik hoef eigenlijk niemand te vertellen waar ik mee bezig ben. Ik wil dat eerst eens even voor mezelf persoonlijk uitzoeken.” In dit geval gaat het over iemand die heel bewust kiest voor de online omgeving, omdat de eigen context niet als veilig wordt ervaren. Dan is een cursist echt op zoek naar connectie en zal dat een bijdrage leveren aan contextualisatie. Anonimiteit moet dus wel leiden tot delen, tot groei in connectie om bij te dragen aan contextualisatie. Als het uitsluitend een lage drempel betekent, dan draagt het als zodanig nog niet bij.
- Een ander punt wat zowel raakt aan het online communiceren als aan de cursusomgeving zoals GlobalRize die heeft ingericht, is de bedenktijd die er is. De mentor kan de antwoorden en reacties van de cursist lezen, er gerust een dag over nadenken, bidden en daarna een reactie sturen. Dat betekent tijd om een goed antwoord op te zoeken voor sommige mentoren. Tijd om het even op je te laten inwerken. Wat mentor 13 betreft past dat ook beter bij het eigen karakter: “Ik vind het mooie wel doordat dit schriftelijke vragen zijn, dan kun je er ook nog eens even goed over nadenken en eens even zelf weer kijken in de Bijbel hoe staat het erbij van persoon tot persoon, dan moet je vaak meteen antwoorden, dus dat vind ik wel het fijne van dat

je het op kunt schrijven en zelf daarvoor even op kunt zoeken.” Veiligheid werkt hier dus aan twee kanten, zowel voor de cursist als voor de mentor.

Omgekeerd heeft de online omgeving nadelen die connectie in de weg staan. Deze nadelen zijn in duidelijke groepen te onderscheiden die door bijna alle mentoren gedragen worden, nl.:

- Geen non-verbale communicatie – De schriftelijke manier van werken voorziet hier niet in.

Mentor 6: “Ik mis toch de bodylanguage van die ander.

Je mist de ogen. . . . je kunt in een stem heel veel ongerustheid horen. Of als iemand een klein beetje geprikkeld is.” Mentor 3 heeft voorkeur voor de persoonlijke setting van bijvoorbeeld een Alpha-cursus: “Op dat moment weet je wat er speelt, omdat je bij elkaar zit bij elkaar bent en de emoties hebt de emoties ziet. Je kunt een gezicht lezen, zeg maar, en dat dat kan je hier niet bij. Dus dat.”⁷⁸

- Vrijblijvendheid – Vanuit het vorige punt ligt er een sterke relatie met vrijblijvendheid. Als iets niet helemaal prettig overkomt, dan kan de cursist gemakkelijk afhaken⁷⁹.
- Onpersoonlijk – Een aantal mentoren zou de voorkeur geven aan face to face contact boven een cursussysteem als dit. En dat heeft te maken met “sneller leren kennen”, “nog meer willen betekenen voor de cursist”, het wel non-verbaal kunnen communiceren. Toch is dit niet relevant in het kader van dit onderzoek. De cursisten zijn er en persoonlijke communicatie is gewoon niet aan de orde, ook al zouden mentoren het wenselijk vinden.

Geschiktheid van het systeem en spanning

Kijken naar de geschiktheid van een online cursussysteem zijn alle mentoren daar eensluidend positief over. Weinig verrassend natuurlijk, want anders zouden ze geen vrijwilliger zijn. Er spelen wel verschillende “spanningen” binnen het op deze manier werken met cursisten. In de kaders zijn er al een aantal langsegekomen.

- Verschillende inzichten over de haalbaarheid van pastorale zorg via een systeem als dit (zie ook Tekstvak 4 Spanning: Haalbaarheid pastorale begeleiding).
- Hoe lang ga je door met uitnodigen? (Zie Tekstvak 2 Spanning: Hoe lang doorgaan met uitnodigen?) Dit heeft een relatie met cursisten die de cursus heel snel doorgaan. (Zie Tekstvak 3 Spanning: Prestatie cursisten)
- Sommige mentoren voelen onzekerheid bij afhakers. Je weet niet waarom het gebeurt. (Zie Tekstvak 5 Spanning: Reden tot afhaken onbekend / niet lezen mentor reacties).

De cursus kent veel afhakers. Mensen die beginnen, maar na verloop van tijd stoppen. Het is onbekend waarom mensen stoppen. Dit wordt niet gemeten door GlobalRize. Voor de mentor is dat dus ook gissen. Deze kan de cursist nog wel een bericht sturen en aanmoedigen om door te gaan of te vragen maar op dat punt is het online cursussysteem te indirect. De cursist ontvangt een mailtje dat er een bericht is en zal dit eerst moeten openen voordat het bericht van de mentor te lezen is. Dat betekent dat de cursist die al afgehaakt is zelf de motivatie moet hebben om deze stap te zetten. Dat is niet erg waarschijnlijk. Het niet lezen van mentor reacties gebeurt vaker. Mentor 13: “Zo gaat het vaak wel, je gaat gewoon door. Je ziet ook regelmatig dat ze de les niet nakijken. De reacties die ik geef worden dan ook niet gelezen. Je ziet dan dat het ongelezen blijft, en dat vind ik wel heel jammer dat dat niet gaat.

Tekstvak 5 Spanning: Reden tot afhaken onbekend / niet lezen mentor reacties

⁷⁸ En met “dat kan hier niet” wordt de cursusomgeving bedoeld.

⁷⁹ Bij het onderzoek van de cursusdata is bewust gekozen voor afgeronde cursussen. Dat leverde de meeste informatie op per cursus. Met het oog op oorzaken van afhaken, zouden juist niet afgeronde cursussen bekeken moeten worden. Een inzet voor vervolgonderzoek.

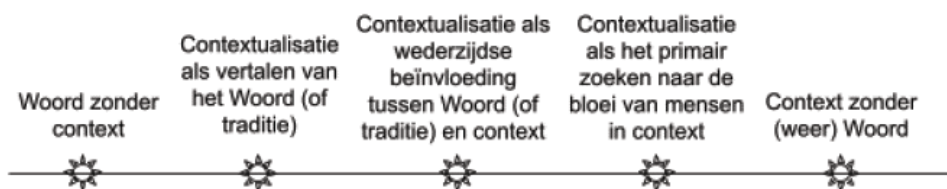
Aanvullend zie je de spanning rond het loslaten van cursisten. De cursist met wie niet echt een connectie ontstond en die losgelaten wordt in de zin van wat mentor 9 hierover noemt: “Kijk wat ik doe voor mijn al mijn cliënten. Eén keer in de week neem ik een lijst door en bid ik voor ze. En dan denk ik aan de Heer: U weet dat U kent ze beter dan ik ze ken. Dan zal er een andere mentor of een ander zijn die daar een weg in vindt, hè? Dat is wat je dan aan kan bieden, nou niet aan kan bieden, maar wat je uitbidt over hen.”

En zijn ook cursisten met wie een hele goede connectie is opgebouwd. Als de mentorrelatie met hen ophoudt na de laatste les, proberen sommige mentoren deze relatie vast te houden. De meesten zijn realistisch zoals mentor 7: “God laat hen niet los, ondanks dat ik geen contact meer heb. Dan heb ik daar vrede mee. Er komt weer een nieuwe en dan gaan we daar weer mee verder.” Mentor 14 voegt daar nog aan toe, dat wanneer je al je cursisten zou willen vasthouden, er ook geen plek meer is voor nieuwen. En dat is niet het idee van de cursussite volgens hem. Mentor 14 verwoordt de spanning als volgt: “Soms zou je zeggen: ik zou graag verder gaan met zo iemand. Op een andere manier contact onderhouden. Dat kan gewoon niet. Dat is aan de ene kant jammer maar aan de andere kant is het ook gewoon goed dat het zo gaat. We zitten er niet voor onszelf, we zitten er om de cursist te helpen om de Heere Jezus beter te leren kennen. Het gaat niet om mij als persoon, het gaat om de Heere Jezus. En dat hoop je en daar bid je voor dat zo’n cursist dat oppakt tijdens de cursus en daarmee verder gaat.”

Expliciete visie van de mentor op contextualisatie

Tijdens het laatste deel van het interview is met de mentoren een casus besproken met de vraag hoe zij daarop zouden reageren. Uit deze reactie is gefilterd bij welke contextualisatie model van Roest (2021) deze het best zou passen.

Vervolgens is een samenvatting⁸⁰ van de modellen van Roest met hen besproken met de vraag om deze in een volgorde van voorkeur te plaatsen. Gaandeweg is deze samenvatting enigszins bijgestuurd, om het begrip van de mentoren te verhogen.

Figuur 12 Contextuele modellen (Roest, 2021, p. 16)

In Tabel 5 Mentoren: Visie en praktijk contextualisatie is te zien hoe de mentoren de modellen hebben ingedeeld in volgorde van voorkeur. Hierbij betekent het toekennen van een hoger aantal punten een grotere voorkeur. Te zien is dat een groot aantal mentoren een eerste voorkeur heeft voor het model “Vertalen van woord of traditie”. Mentor 13 legt deze voorkeur uit: “Nee, ik denk niet dat het opleggen van tradities de weg is. Wel het woord van God vasthouden, maar de traditie in de verschillende gemeentes en daar moet wel ruimte in zijn.”

Verder kan worden vastgesteld dat de beide uitersten “woord zonder context” en “context zonder (weer)woord” het minst populair zijn.

⁸⁰ Zie Bijlage 2: Samenvatting modellen Roest.

Desalniettemin zijn er ook te vinden die juist de uitersten als voorkeur hebben. Zij hadden daar hun eigen motivatie voor. De meeste mentoren stonden wat betreft het model “context zonder (weer)woord” achter de mening van mentor 6, nl. dat de cursist wel degelijk het woord van God moet horen, of de “waarheid”, zoals mentor 6 dat noemt “Die tweede, die zou ik helemaal onderaan zetten. En dat met name omdat je dan zegt ‘zonder de ander te confronteren met wat ik als waarheid zie.’ Dat, daar zou ik me niet in kunnen vinden, zeg maar. Als je echt denkt, joh, dit is de waarheid, dan ben je denk ook als mentor heb je toch wel de heilige plicht om te zeggen, dat leg ik toch voor.

Tabel 5 Mentoren: Visie en praktijk contextualisatie

Ook al gaat dat dan ja tegen de haren in van de ander.”
(Mentor 6)

Helemaal geen weerwoord bieden aan een cursist, die een totaal andere religie aanhangt, zou in de ogen van de meesten vreemd zijn. Mentor 2, die dit model weliswaar niet al voorkeur had, had een andere zienswijze: “Nee, Ik ga niet confronteren, maar de lessen confronteren hem er ook al mee.”

Mentor 10 had een totaal andere werkwijze, als het ging om de modellen. Hij zette ze niet in een volgorde van voorkeur, maar zag ze als een proces. Zijn redenatie was dat je begint aan de rechterkant: “Daar begin je mee. Om de mensen te benaderen en te vertrouwen. Dan ga je luisteren naar wat die persoon beweegt.” En vervolgens beweeg je langzamerhand naar links naarmate de relatie groeit.

Dat maakt dat onder Tabel 5 Mentoren: Visie en praktijk contextualisatie een alternatieve score is weergegeven om het gemiddelde te bepalen van de voorkeuren⁸³. Model “Vertalen van woord of traditie” komt gemiddeld het sterkst naar voren, gevolgd door “Wederzijdse beïnvloeding” en “Bloei van mensen in context”.

In casus gehanteerd model

De besproken casus vroeg om een reactie van de mentor. Op basis van hun reactie is bepaald in hoe de mentoren te positioneren zijn op de schaal van Roest, dus welke contextuele de benadering bij de mentor past. In Tabel 5 Mentoren: Visie en praktijk contextualisatie is die positie grijs gemarkeerd.

Wat opvalt is dat zes mentoren (6, 7, 12, 9, 13, 14) meer dan één positie uit de buurt zitten van het voorkeursmodel dat zij kozen in het interview. Drie mentoren kiezen voor de casus een benadering die juist in de buurt zit van het model van hun minste voorkeur. Mentor 10 reken ik hier niet mee, aangezien deze de voorkeuren volgens een andere visie heeft ingedeeld.

In het gesprek lieten vijf mentoren weten bedenktijd nodig te hebben, vragen te willen stellen. Mentor 10 hierover: “Ik zou een vraag aan haar stellen. Wat is er moeilijk aan? Wat zijn je moeiten?”

	Woord zonder context	Vertalen van woord of traditie	Wederzijdse beïnvloeding	Bloei van mensen in context	Context zonder weerwoord
Mentor 02 v	1	3	5	1	3
Mentor 03 v	4	3	5	2	1
Mentor 04 v	1	5	4	3	2
Mentor 06 m	2	3	5	4	1
Mentor 07 m	5	3	2	4	1
Mentor 09 v	1	5	0	0 ⁸¹	1
Mentor 10 m	1	2	3	4	5
Mentor 12 v	2	4	3	1	5
Mentor 13 v	1	5	3	2	1
Mentor 14 m ⁸²	1	5	4	3	2
Totaalscore:	19	38	34	24	22
Alternatieve score:	18	36	31	20	17
Omkaderd vlak: Benadering die naar bovenkwam in het dataonderzoek.					
Grijs vlak:	Benadering die de mentor tijdens het interview hanteerde bij de casus.				
Getallen:	Benadering van voorkeur bij het interview: 5 voor het model van de grootste voorkeur, 1 voor het model van de minste voorkeur.				

⁸¹ Mentor 9 heeft voor twee modellen geen scores gegeven.

⁸² Mentor 14 is in het dataonderzoek niet meegenomen.

⁸³ De score verandert hierdoor niet heel sterk, alleen de twee buitenste modellen wisselen van positie.

Waar draait het precies om? Wat zijn de kardinale punten? Ik kan wel gelijk beginnen met ‘het is anders’, maar als ik niet precies weet waar het om gaat, kan ik haar toch niet goed helpen.”

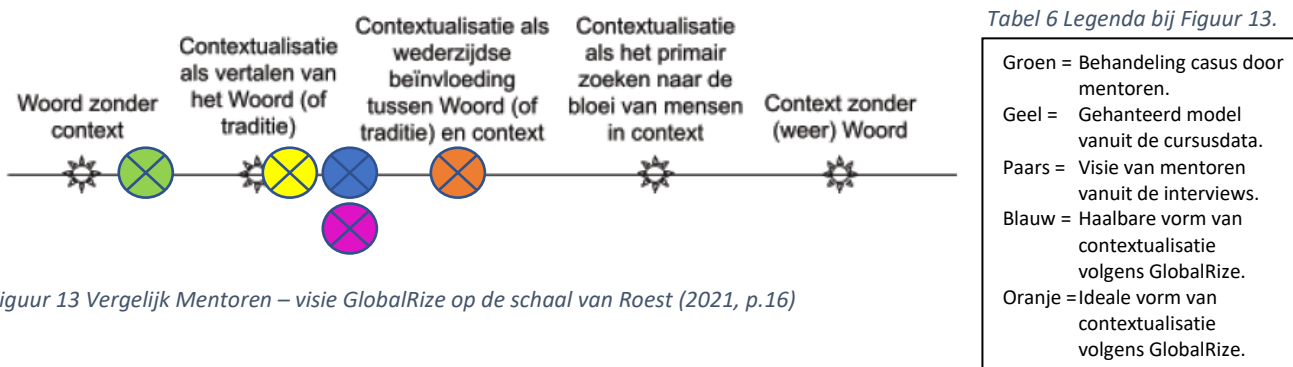
Ze wilden eerst peilen waar de pijn van deze cursist zat, of waar de behoefte lag. Zij wilden zich eerst een beeld vormen van de context. Mentor 2 wil ook eerst meer informatie. Mentor 2: “Ik wil wel denk ik ook wel vragen van waarom ze dus dat moeilijk vindt om een bijbelcursus te doen bij een Nederlandse organisatie. Ik bedoel . . . Ik wil niet alleen maar dingen aannemen.”

Andere mentoren willen de Bijbelse visie op slavernij bespreken. Concreet willen ze verwoorden door afkeuring te laten merken ten aanzien van hoe slavernij in de geschiedenis in de praktijk werd gebracht. Een andere gekozen optie is te laten zien hoe de Bijbel slaven en vrijen gelijkstelt als broeders of dat Jezus ons aanvaardt in wie we zijn.

Vergelijk dataonderzoek/ interview/ casus

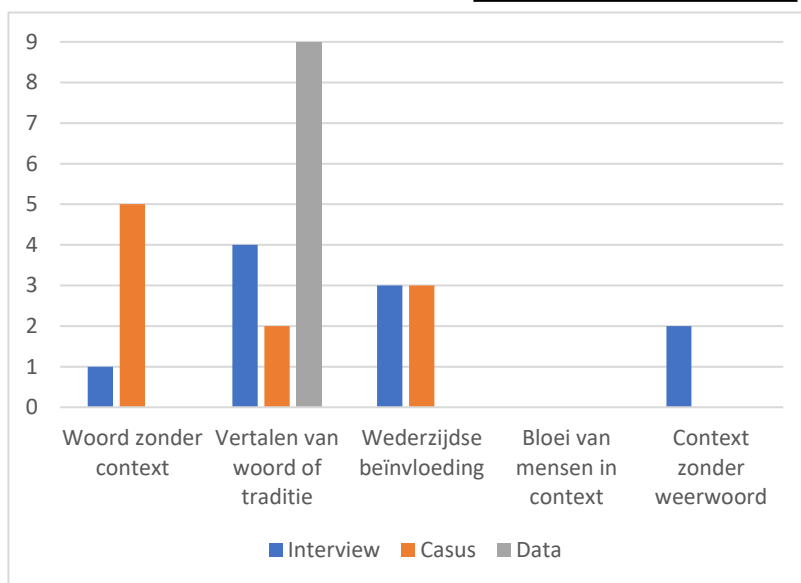
In Tabel 5 Mentoren: Visie en praktijk contextualisatie is te zien dat voor drie mentoren de voorkeur vanuit het dataonderzoek overeenkomt met de voorkeursbenadering vanuit het interview. Twee mentoren behandelden de casus conform hun voorkeursbenadering vanuit het interview. Over het geheel genomen lopen visie en praktijk behoorlijk uiteen. Mentor 4 vertoont de grootste mate van congruentie door alles op dezelfde positie te scoren.

Wanneer we de visie en praktijk van de mentoren op schaal van (Roest, 2021, p. 16) zetten, ontstaat het volgende beeld (zie Figuur 14).

Figuur 13 Vergelijk Mentoren – visie GlobalRize op de schaal van Roest (2021, p.16)

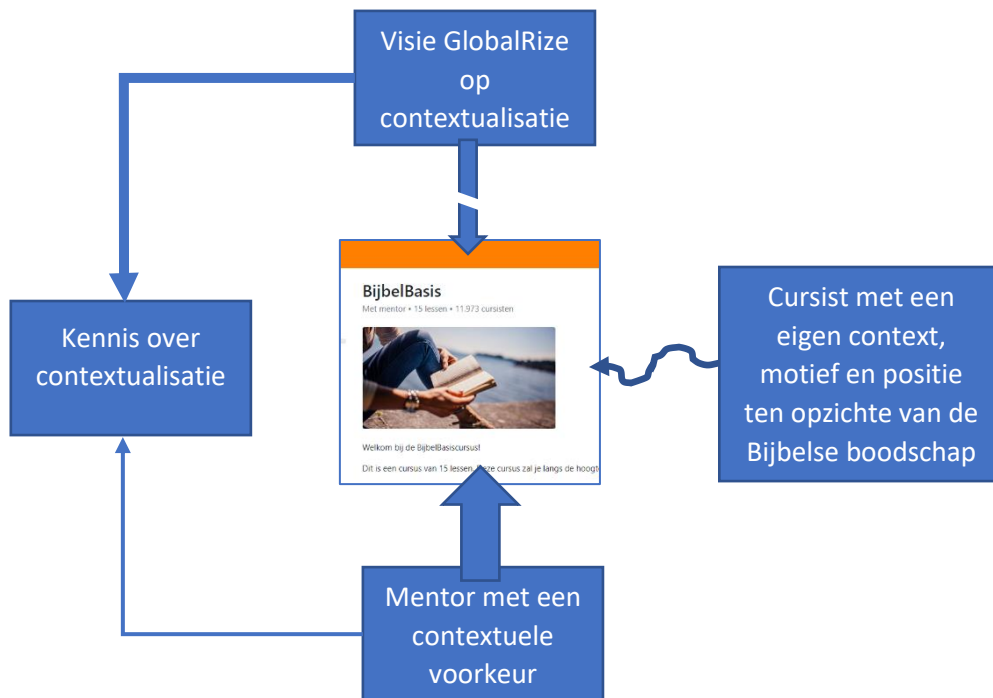
De omgang met de casus staat op de grootste afstand van de visie van GlobalRize. Het gehanteerde model vanuit de cursusdata staat redelijk dichtbij wat volgens GlobalRize als haalbaar wordt gezien. De visie van de mentoren komt gemiddeld precies uit bij wat volgens GlobalRize haalbaar is, maar dit laatste is wel een vertekend beeld. Het gemiddelde van de visie van mentoren is opgebouwd uit uitersten (zie Figuur 15) en de mentoren 2 en 10 hadden een geheel eigen werkwijze (zie pagina 44). Voeg daar het beeld bij van hoe er werd omgegaan met de casus⁸⁴ en wat uit

Figuur 14 Aantallen voorkeursbenadering contextualisatie mentoren

⁸⁴ De casus (zie Bijlage 3: Met mentoren besproken casus rondom slavernij en lijden was niet eenvoudig. Ik ben me ervan bewust dat de mentoren in het interview geen bedenktijd hadden, zoals ze dat normaal gesproken in de cursusomgeving wel hebben.

het dataonderzoek kwam, dan ontstaat er een grillig beeld. Wanneer we iets dieper kijken naar wat er gebeurt in de cursusomgeving zouden we dat kunnen uittekenen met het schema uit Figuur 16.

Figuur 15 Cursusomgeving met actoren in beeld gebracht

In het schema van Figuur 16 zijn alle actoren, zoals we die zouden kunnen onderscheiden, in beeld gebracht: GlobalRize met haar visie op contextualisatie, de mentor die in de praktijk staat, de cursist vanuit de eigen context en (de weliswaar passieve) actor kennis over contextualisatie.

Centraal in deze afbeelding staat de cursusomgeving, voorgesteld met een deel van het screenshot van de uitnodigingspagina van de Bijbelbasis cursus.

De mentor staat in een nauw contact met de cursus. Uit de interviews was te merken dat het stuk voor stuk integere vrijwilligers zijn, die zich vanuit hun eigen verhaal en achtergrond met hart en ziel inzetten voor een zo goed mogelijk resultaat in de cursus. Dit is in de afbeelding voorgesteld met een brede pijl. Vanuit de mentor loopt een dunne pijl naar het blok “kennis over contextualisatie”. In gesprekken met mentoren bleek soms dat gehanteerde methoden bewust of onbewust pasten binnen het contextueel denken, maar hun kennis over contextualisatie is beperkt.

Rechts van de cursusaafbeelding staat de cursist. Deze neemt deel vanuit een eigen context, met een eigen motief en een eigen positie ten opzichte van de Bijbelse boodschap⁸⁵. De verhouding van de cursist met de cursus is zeer ambivalent. Dit is voorgesteld met een dunne kronkelige pijl.

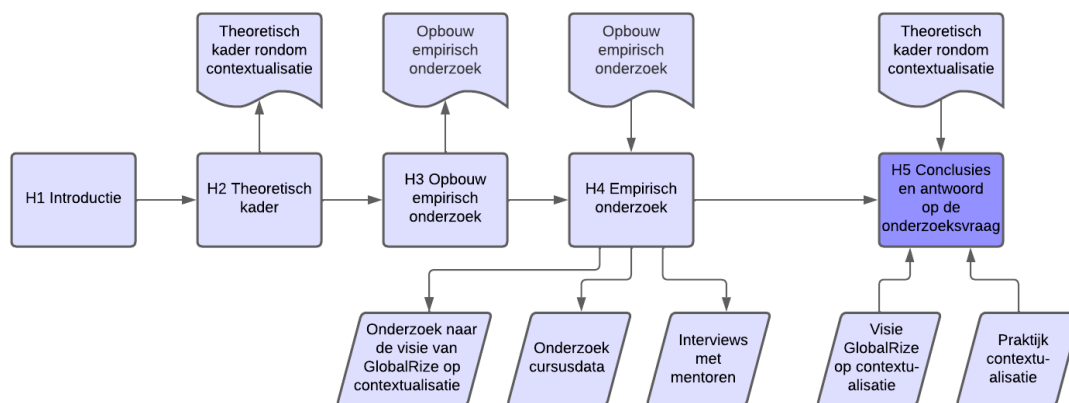
Links staat het blok kennis over contextualisatie. Wel met dunne verbindingslijnen naar GlobalRize en de mentor, maar niet verbonden met de cursusomgeving.

Bovenaan staat de visie van GlobalRize op contextualisatie. Deze visie is enigszins verbonden met kennis over contextualisatie, weergegeven door een verbindingspijl. Deze visie heeft vanzelfsprekend geleid tot de praktijk die er nu is, eveneens weergegeven door een wat dikkere pijl. Toch is deze pijl ook onderbroken, want de visie van GlobalRize verhoudt zich problematisch tot de cursusomgeving. In zekere zin is daar geen verbinding. De opdracht die de mentor heeft vanuit de visie van GlobalRize om aanknopingspunten te vinden in de context van de cursist en rekening te houden met

⁸⁵ Voor de helderheid worden motief en positie ten opzichte van de Bijbelse boodschap genoemd, ook al ben ik me ervan bewust dat deze feitelijk inherent in het woord “context” aanwezig zijn.

gevoeligheden is een buitengewoon moeilijke. De worsteling van GlobalRize als organisatie met het in praktijk brengen van contextualisatie is te zien. Ze wil aan taal teamleiders niet een methode van contextualisatie opleggen en juist ruimte bieden, maar ziet tegelijkertijd dat de praktijk van contextualisatie beperkt is.

5. Conclusies en beantwoording van de onderzoeksvraag

Figuur 16 Routekaart van de thesis

De onderzoeksvraag die leidend is in deze thesis is:

- Hoe kan een goed begrip van contextualisatie een bijdrage leveren aan de theorievorming rondom de praktijk die plaatsvindt in de online communicatie tussen mentor en cursist binnen het cursusplatform van GlobalRize in het Nederlandse taalgebied?

Middels het theoretisch kader hebben we antwoord gegeven op de vraag wat een goed begrip van contextualisatie is, met dien verstande dat er ruimte is overgelaten dat vanuit de praktijk dat goede begrip beïnvloed wordt.

Middels het beantwoorden van de subvragen is in beeld gebracht wat de praktijk van contextualisatie is die online plaatsvindt in de cursusomgeving, dus kunnen we nu nadenken over “hoe er een bijdrage aan de theorievorming rondom de praktijk geleverd kan worden” als laatste onderdeel van de onderzoeksvraag. Deze “hoe”-vraag is een evaluerende vraag. Dat geeft meteen de route aan in dit hoofdstuk: Evalueren, concluderen, antwoord geven op de onderzoeksvraag en richting zoeken.

Belangrijke conclusie in het onderzoek is dat de situatie online in de cursusomgeving van GlobalRize een heel andere is, als waar de gangbare modellen voor contextualisatie van uitgaan. Dit geldt voor de modellen van Bevans, Moreau, Roest, maar ook voor de redenering van Moynagh. Moynagh (2012, pp. 92-93) stemt in met Bevans (2002, p. 140) dat elke context een op maat gemaakt model van contextualisatie nodig heeft, maar evengoed gaat hij er nog steeds vanuit dat de missionair werker deze context zelf actief binnen kan gaan. Datzelfde geldt voor de fasering van contextualisatie die DeVries (2021) voorstelt. Online is de ervaring anders om een aantal redenen:

- Om te beginnen ligt het initiatief tot ontmoeting aan de andere kant. Het is niet de missionair werker (in dit geval een mentor) die ervoor kiest om een context op te zoeken met de bedoeling het evangelie te delen. In het geval van de cursusomgeving ligt het initiatief bij de deelnemer die zich aanmeldt en is het voor de mentor onbekend, vanuit welke context deze dat doet.
- Als het gaat om de methode van benadering spreekt DeVries in zijn eerste stap over incarnatie (DeVries, 2021, p. 2). Bevans benoemt deze incarnatie als een voorbeeld om na te volgen (Bevans, 2002, p. 12). Roest benoemt, als het gaat over contextualisatie in de praktijk, stappen als “Bewust de context ervaren en je met de mensen identificeren” en “De context beter leren kennen door haar te exploreren via observatie gesprek en studie” (Roest, 2021,

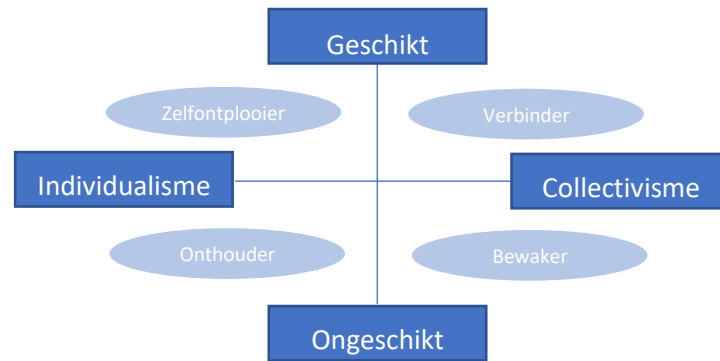
p. 33). Dit zijn, echter, stappen die online onmogelijk zijn of op z'n minst erg moeilijk, want de mentor heeft niet de regie over de contextvorming. Het voordeel van de online anonimiteit (Best et al., 2014, p. 20) wordt door mentoren wel herkend, er is wel gesprek, maar uitsluitend schriftelijk. Verschillende mentoren geven daarbij aan het lastig te vinden dat de non-verbale communicatie ontbreekt. Dat geeft hun een voortdurende spanning of het contact standhoudt dan wel verbroken wordt. Incarnatie is dan wel een mooie gedachte, maar meteen zeer problematisch. Uit het onderzoek bleek dat mentoren zich sterk afhankelijk weten van de motivatie van de cursist en de bereidheid om te delen. Zelf worstelen ze overigens ook met wat je wanneer deelt.

- Vervolgens komen we bij het aspect van het inbrengen van het Woord. De modellen, waar onder het in deze thesis gehanteerde model van Roest (2021, p 16), gaan ervan uit dat de missionair werker de regie voert over het delen van het Woord. Dit kwam in het empirisch onderzoek ter discussie te staan. Een van de mentoren bracht terecht in dat in de online cursusomgeving het Woord volop aanwezig is. Er is geen keuze wanneer er wat wordt ingebracht. De mentor kan weliswaar bepaalde onderwerpen extra benadrukken of er een eigen accent aan toevoegen, maar het Woord als zodanig klinkt bij voortduur vanuit de lessen van de Bijbelbasis cursus.
- Mentoren noemen ook situaties waarin er een sterke connectie is en er veel persoonlijk problemen wordt gedeeld. Kijkend naar het praxismodel van Bevans (2002, p. 70 e.v.), wat Choan-Seng Song inbrengt (Siu, 2010, p. 259) en de middenpositie van Roest (2021, p. 16), waar dit model in vervat zit, kunnen dit soort problemen niet genegeerd worden. De eerdergenoemde spanning rondom de haalbaarheid van pastorale begeleiding (zie pagina 39) laat zien dat het ingewikkeld is om hieraan vanuit de online omgeving opvolging te geven.

Bevans (2002, p. 4) noemt menselijke ervaring een extra bron van theologie. Dat geldt dan ook voor bovenstaande ervaring van de mentor vanuit de online geloofscommunicatie. Deze moet meegenomen worden in een nieuw contextueel theologisch inzicht, waarmee zowel de cursist als de mentor recht gedaan kan worden. Dat maakt ook dat het theoretisch kader zowel gericht was op contextualisatie als op cybertheologie, wat volgens Le Duc een contextuele theologie is (Le Duc, 2016, p. 3).

Biedt de cybertheologie voldoende richting aan contextualisatie voor wat betreft het werk van de mentor in de cursusomgeving? Spadaro benoemt het enorme gemak waarmee verbondenheid gezocht kan worden: "Today, more than ever before, the spread of digital technologies permits people to remain connected, that is, to have the possibility of opening with ease, immediacy, and at accessible costs (if not for free) channels of communication that are able to break down geographical and economic barriers and bridge distances" (Spadaro & Way, 2014, p. 93). Wat hij en Le Duc vervolgens doen, is vooral het onderzoeken van de invloed van de online context in een snel veranderende tijd waarin voor de jongere generatie er geen onderscheid meer is tussen "echt" offline en virtueel online (Le Duc, 2016, p. 4). Beide zijn even echt geworden. Tegelijkertijd gaan ze beiden teveel voorbij aan de implicaties van de geografische context en alle andere aspecten waar Lartey (2013, p. 43) en Austin (Zie voetnoot 3, pagina 4) het over hebben. Spadaro heeft inderdaad een punt als hij argumenteert dat het begrip relatie en hoe zich dat online ontwikkelt, onderzoek behoeft (Spadaro & Way, 2014, p. 30). Maar dat neemt niet weg dat de persoon die nu online gaat, wel degelijk de eigen offline context met zich meeneemt, in het geval van GlobalRize gaat het daarbij om zowel de cursist als de mentor. De verbinding tussen de cybertheologie en de andere gangbare contextuele modellen ontbreekt. Juist in deze niche wil deze thesis voorzien. Pons (2014) doet goede pogingen om tot verbinding te komen. Ze heeft een model geconstrueerd dat mensen die online

gaan indeelt in vier types (p. 162). Dit model (zie Figuur 18 Omgang met online religieuze communicatie van religie (Pons, 2014, p. 162) is weliswaar meer geschikt en bedoeld voor sociale media⁸⁶, maar het interessante is wel dat typering van zowel mentor als cursist licht zou kunnen werpen op de interactie die online plaatsvindt. Mogelijk zou een bepaalde typering kunnen verklaren of zelfs voorspellen in hoeverre het vinden van connectie (wat kan leiden tot openheid in de online relatie, delen, contextvorming, etc.)

Figuur 17 Omgang met online religieuze communicatie van religie (Pons, 2014, p. 162)

realistisch is. Maar dit model helpt nog niet in de contextvorming. Om daartoe te komen is het ontwikkelen van connectie een eerste vereiste.

Samenvattend kan worden gezegd dat elke ontmoeting van een cursist met een mentor een mogelijkheid biedt om het Woord in diens context te brengen. Online connectie ontwikkelen is zeker kansrijk (Yousuf et al., 2019, p. 2), maar “het tot connectie komen” is echt een voorwaarde voor de mogelijkheid tot contextvorming. Er is een groter inzicht in het begrip context⁸⁷ nodig, want zowel de cursist als de mentor nemen hun offline context mee naar de online omgeving en contextvorming is meer dan het uitwisselen van ervaringen. Als er vervolgens gezocht wordt naar een passende contextuele benadering, gaat dat verder dan de vraag naar meer Woord of meer context, zoals het model van Roest (2021, p. 16) ons lijkt te willen zeggen. De verschillen in interpretatie van het Woord en de contexten van online gesprekspartners kunnen enorm verschillen van elkaar, ook in het Nederlands. Van den Toren benoemt in zijn publicatie “Lire la Bible dans le contexte du christianisme Mondial” dat de Westerse benadering van de Schrift een totaal andere is dan die van theologen in Afrika, Azië en Latijns Amerika.

[They] inherited European styles of interpreting the Bible, but did not find these appropriate to their own contexts. In their experience, such Western interpretations read the Bible in individualistic and spiritualised ways that did not appropriately respond to the challenges of their contexts of oppressions, poverty and political struggles. (Van Den Toren, 2022, p. 1)⁸⁸

En even later schrijft hij “It is often said that culture is to human beings what water is to a fish: because our life is so intricately bound up with our culture, it is hard to become aware of it.” (Van den Toren, 2022, p. 10) Een ieder kan zich als een vis in het water voelen in de eigen context, maar we kunnen ons niet genoeg bewust zijn van wat de impact van deze context is in de praktijk van online geloofscommunicatie. Dat bewustzijn is van wezenlijk belang in het verbinden met de ander.

Om enige richting te vinden in het ontwikkelen van online connectie, zouden we kunnen kijken naar de praktijk van online gezondheidsadvies. Uit onderzoek⁸⁹ blijkt dat in online uitwisseling rondom

⁸⁶ Sociale media openbare communicatieplaatsen. Dat wat je plaatst is voor iedereen zichtbaar. De cursusomgeving van GlobalRize daarentegen is een gesloten systeem, waarin schrijver en ontvanger berichten uitwisselen.

⁸⁷ Zoals Lartey (2013, p. 43) en Austin (zie voetnoot 3, pagina 4) dat formuleren.

⁸⁸ De Engelstalige tekst van deze publicatie was beschikbaar, maar deze is officieel nog niet uitgegeven. Voor de leesbaarheid is wel de Engelse tekst gekozen, maar is de Franstalige bron opgenomen in de bibliografie.

⁸⁹ In voortgezet literatuuronderzoek naar “online relatie” stuitte ik op “The Psychology of Social Networking Vol.2: Identity and Relationships in Online Communities” (Riva et al., 2015). Een hoofdstuk in dit boek is gewijd

gezondheidsadvies geloofwaardigheid, betrouwbaarheid, expertise en openheid een belangrijke rol spelen (Sillence, 2016, p. 106). De adviesvrager zet zichzelf in een soort kwetsbare positie vanwege de behoefte om advies te ontvangen. De adviesgever moet betrouwbaarheid tonen, aanvoelen wat behoeften zijn van de vrager. De presentatie van het advies is heel erg belangrijk voor de kans van slagen.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen een aantal soorten adviesvragen en in de mate van directheid in het geven van advies. De genoemde aspecten die een rol spelen zijn zeer herkenbaar in relatie tot de online cursusomgeving. De mentoren willen zichzelf graag presenteren als betrouwbaar en geloofwaardig. Het is van groot belang om vast te stellen wat de eigenlijke vraag is van de cursist (ofwel het motief om online te komen (de Koster, 2010, p. 165). Is dat het ontvangen van kennis via cursus en mentor, empathie ontmoeten, ervaringen delen of daadwerkelijk het vragen van advies. Er kan een inschatting worden gemaakt waar de cursist zichzelf bevindt in het schema van Pons (zie Figuur 18/Figuur 18). Wat de mentor betreft is het belangrijk dat deze zich bewust is van zijn of haar stijl. De typering van Moreau (Moreau, 2012, pp. 191-194) kan hierin heel waardevol zijn⁹⁰. Een transparante opstelling van zowel cursist als mentor kan vervolgens helpend zijn om tot een connectie te komen. In een bijdrage over authentiek mentorschap doen Shields et al. een duidelijke suggestie voor het adresseren van wat zij de olifant noemen: “For any mentoring program to be successful, the roles and expectations of the mentor-mentee relationship must be aligned, and both parties must be comfortable with and knowledgeable of the roles and expectations; otherwise, the relationship may never develop” (Shields et al., 2023, p. 3)⁹¹. Een goede connectie kan ruimte geven voor contextvorming en een opening bieden voor een op maat gekozen contextuele benadering. En op basis daarvan kan de mentor reageren, met een direct advies, een bedekt advies, een indirect advies of het delen van een ervaring (Sillence, 2016, p. 108). Dit laatste zou vertaald kunnen worden richting het model van Roest (2016, p. 16): Direct delen van het Woord, bedekt delen van het Woord, indirect delen van het Woord of uitsluitend het delen van een ervaring⁹² op een wijze die geloofwaardigheid, betrouwbaarheid, expertise en openheid uitstraalt (Sillence, 2016, p. 108).

Dit is het verhaal van het meisje, de vis, de olifant en het boek.

Tabel 8 Soorten adviesaanvragen (Sillence, 2016, p. 108)

No.	Advice pattern	Description
1	Request for advice	Explicit solicitation of advice using the following phrases: a) “I need your advice”; b) What should I do?”; c) “Should I do X?”
2	Request for opinion or information	Questions such as “What do you think?” or “What do you think of X?” that can often generate advice responses even though they may be ambiguous about whether the posters wants to solve a problem or get emotional support.
3	Problem disclosure	Also potentially ambiguous as it can be interpreted as a request for advice, sympathy, solidarity etc.
4	Announcement of a plan of action	The poster may receive advice after announcing their intentions.
5	Anyone in the same boat?	The poster asks specifically to hear from anyone in the same boat as themselves or who is going through the same experience.

Tabel 7 Levels van directheid in advies (Sillence, 2016, p. 109)

No.	Type of advice	Description
1	Direct advice	Any comment that included imperatives or the modal verb <i>should</i> .
2	Hedged advice	Any comment that contained explicit hedges or hedging devices e.g. “I think,” “it seems,” or “why don’t you?”
3	Indirect advice	Any comment that lacked explicit or hedged advice but had enough information to act upon it e.g. ‘here’s one possibility’ or ‘there are a number of options’.
4	Description of personal experience	An account of how the personal dealt with the situation the advice seeker had described.

aan het delen van persoonlijke ervaringen en het geven van advies binnen online gezondheidsgerelateerde sociale netwerken, geschreven door Elizabeth Sillence (2016). Het gaat hierbij om peer-to-peer zorg (het vragen en geven van advies aan medepatiënten).

⁹⁰ Dit raakt ook aan de typering zoals Pons (2014) deze benoemt.

⁹¹ Een bevestiging van het belang van het vaststellen van het motief van de cursist (de Koster, 2010, p. 165) en in lijn met wat (Sillence, 2016, p. 113) schrijft over transparantie rondom advies.

⁹² Met in acht genomen de eerdere kanttekeningen die bij de schaal van Roest (2021, p. 16) gemaakt zijn.

6. Bibliografie

- Bernts, A. P. J., & Berghuijs, J. (2016). *God in Nederland, 1966-2015*. Ten Have.
- Best, P., Manktelow, R., & Taylor, B. (2014). Online communication, social media and adolescent wellbeing: A systematic narrative review. *Children and Youth Services Review, 41*, 27-36.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2014.03.001>
- Bevans, S. B. (2002). *Models of contextual theology* (Rev. and expanded ed). Orbis Books.
- Cook, M. (Red.). (2010). *Local theology for the global church: Principles for an evangelical approach to contextualization*. World Evangelical Alliance Theological Commission.
- de Hart, J., Dekker, P., & Halman, L. (Red.). (2013). *Religion and Civil Society in Europe* (1st ed. 2013). Springer Netherlands : Imprint: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-6815-4>
- DeVries, B. A. (2021). Contextualisation within context: A pedagogical spectrum of six methodologies. *In Die Skriflig / In Luce Verbi, 55*(1). <https://doi.org/10.4102/ids.v55i1.2751>
- Doornenbal, R. J. A. (Red.). (2011). *Ma(i)len over de wereldreligies: In gesprek over het evangelie en andersgelovigen* (3. dr). Uitg. Boekencentrum.
- Hiebert, P. G. (1982). The flaw of the excluded middle. *Missiology, 10*(1), 35-47. Atla Religion Database with AtlaSerials.
- Julian, R. (2010). *Ground Level Contextualization: Vol. Local theology for the global church: principles for an evangelical approach to contextualization* (M. Cook, Red.). World Evangelical Alliance Theological Commission.
- Ko, S. S., & Zhadko, O. (2023). *Best practices for mentoring in online programs: Supporting faculty and students in higher education*. Routledge.
- Koster, W. de. (2010). *'Nowhere I could talk like that': Togetherness and identity on online forums*. Erasmus Universiteit.
- Lartey, E. Y. (2013). *Pastoral theology in an intercultural world*. Wipf & Stock.
- Le Duc, A. (2016). Cybertheology: Theologizing in the Digital Age. *SSRN Electronic Journal*.
<https://doi.org/10.2139/ssrn.3056269>
- Mason, J. (2017). *Qualitative researching* (3rd edition). SAGE Publications.

- Moreau, A. S. (2012). *Contextualization in world missions: Mapping and assessing evangelical models*. Kregel Publications.
- Moynagh, M., & Harrold, P. (2012). *Church for every context: An introduction to theology and practice*. SCM Press.
- Pons, A. (Red.). (2014). *Biblebelt online: Bevindelijk gereformeerden en nieuwe media*. Labarum Academic.
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1-6.
<https://doi.org/10.1108/10748120110424816>
- Roest, G.-J. (2021). Contextualisatie Theorie & Praktijk. *Contextualisatie Theorie & Praktijk*, 37.
- Segura-Guzmán, O. (2010). *The Practice of Theology: Vol. Local theology for the global church: principles for an evangelical approach to contextualization* (M. Cook, Red.). World Evangelical Alliance Theological Commission.
- Shields, K. M., Eiland, L. S., Zitko, K. L., & Wagner, J. L. (2023). Developing Authentic Mentorship Through Professional Organizations. *American journal of pharmaceutical education*, 87(3), ajpe9006. WorldCat.org. <https://doi.org/10.5688/ajpe9006>
- Sillence, Elizabeth. (2016). *Sharing personal experiences and offering advice within online health-based social networks: Vol. The Psychology of Social Networking Vol.2: Identity and Relationships in Online Communities* (G. Riva, B. Wiederhold, & P. Cipresso, Red.). De Gruyter Open.
- Siu, P. (2010). *Theologizing Locally: Vol. Local theology for the global church: principles for an evangelical approach to contextualization* (M. Cook, Red.). World Evangelical Alliance Theological Commission.
- Spadaro, Antonio., & Way, Maria. (2014). *Cybertheology: Thinking Christianity in the Era of the Internet*. (Vol. 1-1 online resource (153 pages)). Fordham University Press; WorldCat.org.
<https://public.ebookcentral.proquest.com/choice/publicfullrecord.aspx?p=3239903>
- Tanner, K. (1997). *Theories of culture: A new agenda for theology*. Fortress Press.

- Van Den Toren, B. (2010). *Can We See the Naked Theological Truth? Vol. Local theology for the global church: principles for an evangelical approach to contextualization* (M. Cook, Red.). World Evangelical Alliance Theological Commission.
- Van den Toren, B. (2011). *Christian apologetics as cross cultural dialogue*. T & T Clark.
- Van Den Toren, B. (2022). *Lire la Bible dans le contexte du christianisme mondial: Vol. Lire la Bible aujourd'hui: perspectives croisées sur les défis contemporains* (L. Jaeger, Red.). Éditions Bibli'O.
- Van Den Toren-Lekkerkerker, B., & Van Den Toren, B. (2015). From Missionary Incarnate to Incarnational Guest: A Critical Reflection on Incarnation as a Model for Missionary Presence. *Transformation: An International Journal of Holistic Mission Studies*, 32(2), 81-96.
<https://doi.org/10.1177/0265378814562824>
- Watkins, C. (2020). *Disclosing church: An ecclesiology learned from conversations in practice*. Routledge.
- Whiteman, D. L. (1997). Contextualization: The Theory, the Gap, the Challenge. *International Bulletin of Missionary Research*, 21(1), 2-7. Atla Religion Database with AtlaSerials PLUS.
- Yousuf, H., Reintjens, R., Slipszenko, E., Blok, S., Somsen, G. A., Tulevski, I. I., & Hofstra, L. (2019). Effectiveness of web-based personalised e-Coaching lifestyle interventions. *Netherlands Heart Journal*, 27(1), 24-29. <https://doi.org/10.1007/s12471-018-1200-7>

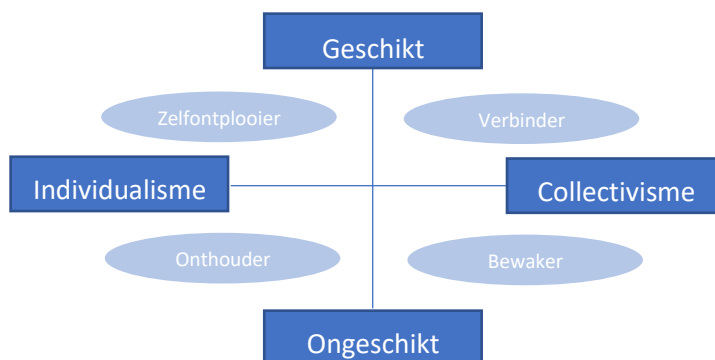
Bijlage 1: Moderne media en religieuze communicatie

Anneke Pons verdiepte zich in de houding van zowel orthodoxe als meer oecumenische christenen ten opzichte van de moderne media inzake religieuze communicatie. In haar onderzoek ontdekte ze enkele factoren die voor deze groepen bepalend waren.

1. “De geschiktheid van sociale media om over religie te spreken.

Onderverdeeld in:

- a. Authenticiteit – laten mensen op sociale media zichzelf echt zien
 - b. Diepgang – is sociale media puur oppervlakkig of kan het diepgang bieden
2. De collectieve of individuele beleving

Figuur 18 Omgang met online religieuze communicatie van religie” (Pons, 2014)

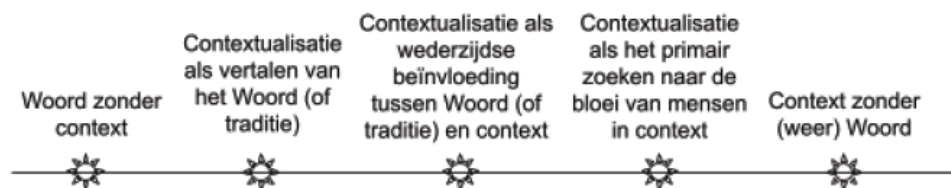
Ze zag daarin een patroon van vier groepen ontstaan. Zie Figuur 19 Omgang met online religieuze communicatie van religie” (Pons, 2014).

Onthouders negeren alle religieuze boodschappen op sociale media, omdat ze de media daarvoor niet geschikt vinden en omdat ze religie een persoonlijke zaak vinden. Zelfontplooiers maken individuele afwegingen op basis van onderwerp en persoonlijke interesse over welke online religie ze gebruiken en zijn geïnteresseerd in allerlei bronnen. Bewakers nemen online informatie tot zich, zijn er vooral op uit het eigen collectief te bewaken en kunnen daarnaast offline in gesprek gaan met andersdenkenden. De verbinders zijn de enigen die zelf via sociale mediaberichten verspreiden. In onderstaande tabel worden de online aspecten weergegeven.

Tabel 9 Typeringen online gedrag n.a.v. Figuur 19.

Type	Online religie	Onderwerp	Auteur	Doel
Onthouder	Nee	NVT	NVT	NVT
Zelfontplooiër	Online lezen	Als het interessant is	Gelijk- en andersdenkend.	Eigen religieuze ontplooiing
Bewaker	Online lezen	Dat een beeld geeft van de samenleving	Gelijk denkend.	Bewaken van het eigen collectief voor invloeden van buitenaf.
Verbinder	Online lezen en schrijven. Online scheiding tussen intra- en interreligieus.	Veilige onderwerpen	Gelijk denkend.	Versterking van het eigen religieuze collectief of missionaire betrokkenheid buiten het collectief.

Bijlage 2: Samenvatting modellen Roest

Figuur 19 Contextuele modellen (Roest, 2021, p. 16)

Voor het onderzoek is de indeling van Roest (2021, p. 16) gebruikt.

Woord zonder context	Ik sta met volle overtuiging in het begrip van het woord van God, zoals dat in mijn context wordt voorgestaan en vanuit de bijbehorende traditie wordt ingevuld. Het is van belang dat ik de ruimte neem of vind om dat woord en die traditie aan de ander te geven zodat deze zijn of haar overtuigingen hieraan kan aanpassen.
Context zonder (weer)woord	De ander heeft al heel veel overtuigingen en waarden die voor deze persoon leidend zijn. Het is van belang dat ik daar respectvol mee omga zonder de ander te confronteren met wat ik als waarheid zie. De overtuiging van de ander is leidend. Dat geldt ook als de ander moslim is of Hindoe.
Contextualisatie als vertalen van het woord (of traditie)	Mijn geloof is ingekleurd door mijn eigen achtergrond en kerkelijke historie. Ik moet dat deel wat universeel is daaruit halen en dit overdragen aan/vertalen richting de cursist zodat deze die waarheid zelf in de eigen situatie kan toepassen.
Contextualisatie als het primair zoeken naar de bloei van mensen in context	In mijn praktijk als mentor zoek ik vooral naar wat ik aan geloof kan vinden bij de cursist. Ik probeer de ander te helpen zijn weg te vinden. Soms kan ik er misschien iets van de kern van mijn geloof aan toevoegen. De nadruk ligt voor mij meer op wat ik in de context aan nieuwe inzichten kan vinden voor mijzelf.
Contextualisatie als wederzijdse beïnvloeding tussen Woord (of traditie) en context	Om te ontdekken welk woord van God van toepassing kan zijn in de situatie van die ander, is het van belang om de context van de cursist te kennen. Niet eerder als dat dat gebeurd is, kan ik bedenken welk woord van God ik kan aanreiken. Het zou goed kunnen dat de context van de ander ook wat verandert aan mijn begrijpen en mijn eigen tradities.

Bijlage 3: Met mentoren besproken casus rondom slavernij en lijden

Graciëlle is toe aan de les over het volk Israël, dat in Egypte werd onderdrukt. In de cursus wordt gevraagd hoe zij tegen lijden aankijkt. Ze vertelt hoe slavernij nog altijd een thema is in haar familie. En dat ze daardoor eigenlijk ook wel enige moeite had om een Bijbelcursus te doen bij een Nederlandse organisatie. Ze wil vervolgens graag weten hoe de mentor vindt van dit thema en hoe deze aankijkt tegen de geschiedenis?

Bijlage 4: Opbrengst van dit onderzoek voor GlobalRize

Praktische evaluatie

De onderzoeksvraag die leidend is in deze thesis is:

- Hoe kan een goed begrip van contextualisatie een bijdrage leveren aan de theorievorming rondom de praktijk die plaatsvindt in de online communicatie tussen mentor en cursist binnen het cursusplatform van GlobalRize in het Nederlandse taalgebied?

De visie van GlobalRize op contextualisatie is in dit onderzoek in kaart gebracht. De praktijk van contextualisatie in de online omgeving is onderzocht. Het theoretisch kader is op een rij gezet. In de bijlage willen we een praktisch theologische evaluatie doen, waarbij we theorie, visie en praktijk in relatie tot elkaar brengen. Het is heel verleidelijk om nu vast te stellen wat de omissies zijn in de visie van GlobalRize op contextualisatie en in de praktijk van de mentoren. We zouden deze vanuit het theoretisch kader nog wat aan kunnen vullen en vervolgens een aantal conclusies kunnen trekken waarmee GlobalRize haar voordeel zou kunnen doen. Toch is het zinvol eerst een normatieve praktisch theologische vraag te stellen die dwingt om een pas op de plaats te maken. We kunnen denken dat we weten wat er speelt. We kunnen denken oorzaken te weten, zodat we de praktijk zouden kunnen verbeteren, maar denken we over de juiste dingen na?

In dit geval heeft GlobalRize een visie op contextualisatie, waarvan zij zou willen dat deze in de praktijk tot zijn recht komt. In hoeverre zien we dat plaatsvinden? Vervolgvraag is: Wat zien we wanneer we het theoretisch kader naast de visie van GlobalRize en de praktijk leggen? Slotvraag is: Voldoet het theoretisch kader na gezien te hebben wat de resultaten zijn van het empirisch onderzoek?

Vergelijk van de praktijk met de visie op contextualisatie van GlobalRize

Om te beginnen bij de visie van GlobalRize. Vanuit het gesprek is deze aangescherpt tot: *“Het zoeken van aanknopingspunten voor het brengen van het evangelie op zo’n manier dat het aansluit bij de culturele omgeving waarin mensen zitten en waarbij rekening gehouden wordt met culturele en godsdienstige gevoeligheden, waarbij wordt overwogen wat, wanneer en hoe het evangelie gedeeld wordt zonder dat de kern van het evangelie verandert.”*

In de definitie die GlobalRize hanteert zitten vier elementen.

1. GlobalRize wil aanknopingspunten vinden om aan te sluiten bij de cultuur van de ontvangende context.
2. Er wordt rekening gehouden met de cultuur en godsdienst van de ontvangende context.
3. In de communicatie wordt overwogen wat wanneer gedeeld wordt.
4. Er is een vaste kern van het evangelie die wordt gedeeld en die niet moet veranderen.

Het eerste element in de visie van GlobalRize is belangrijk. Het vinden van een aanknopingspunt, een soort van landingsplek, bleek voor Don Richardson de sleutel in zijn werk onder de Sawi bevolking. En bij dat zoeken naar aanknopingspunten is het belangrijk rekening te houden met culturele en godsdienstige gevoeligheden, element 2. Visser heeft dat in zijn werk als kerkplanter in Thailand ervaren en ziet de noodzaak ook in het communiceren met moslims.

Nu willen we de praktijk van de mentor hiernaast leggen. De cursist komt in de cursusomgeving en ontmoet de mentor online na les 1⁹³. De mentor kan een introductiebericht samenstellen wat naar de cursist wordt gestuurd. Daar begint het proces van het leggen van een relatie. Tijdens de

⁹³ De Bijbelbasiscursus is ingedeeld in 15 thematische lessen. Pas na het afronden van les 1 wordt de cursist aan een mentor gekoppeld. Criteria hiervoor zijn geografische locatie en sexe. Vervolgens kiest het systeem een mentor die het langst wacht op inbreng van een cursist.

interviews was het de vraag of het motief van de cursist bekend is en zijn of haar beginpositie ten opzichte van het christelijk geloof. Het beeld wat daarvan ontstond, was heel grillig. Cursisten die heel veel delen, cursisten die nauwelijks iets delen⁹⁴, mentoren die uitnodigen tot delen, mentoren die dit in het geheel niet doen. Er zijn ook mentoren die niet expliciet vragen naar het motief van de cursist, maar dat gedurende de cursus tussen de regels door proberen te lezen. Mentoren worstelen met de vraag, hoe de cursist moet worden uitgedaagd om toch iets meer van zichzelf te laten zien, omdat er het risico is dat deze niet meer zal reageren en kan afhaken. Zelf wachten de mentoren overigens veelal met open zijn, iets delen van zichzelf, totdat de cursist dat doet. Spannende vraag is hoe een mentor genoemde aanknopingspunten moet vinden en rekening moet houden met gevoeligheden in deze praktijk, wanneer vaak hooguit een naam en nationaliteit van de ander bekend is.

Derde element van de visie van GlobalRize betreft het overwegen wat wanneer wordt gedeeld. Vanuit de theorie een hele zinvolle gedachte. Immers, pas als je weet hoe de context eruitziet, kun je bepalen hoe je jezelf wilt verhouden tot deze context. De praktijk voor de mentor in de cursusomgeving is echter een andere. Tijdens de interviews werd aan de mentoren gevraagd om de modellen in volgorde van voorkeur te zetten. De omschrijving van de posities van het schema van Roest (2021) was beknopt en werd tijdens het onderzoek mondeling toegelicht. Eén mentor was zeer positief over het model “context zonder (weer)Woord”. Ik legde uit aan de mentor dat je wanneer je deze kiest, je dus geen weerwoord plaatst bij de context van de ander. De mentor in kwestie merkte toen op dat deze dat niet hoeft te doen, omdat de cursist het zelf al doet door aan deze cursus te beginnen. Een terechte opmerking. Door het aanmelden voor de cursus wordt de cursist geconfronteerd met het Woord. Het is dan geen vraag meer “wanneer wat gedeeld wordt”. De cursist wordt geconfronteerd met de volledige universele kern van het evangelie, zoals GlobalRize deze voorstaat (element 4 uit haar visie).

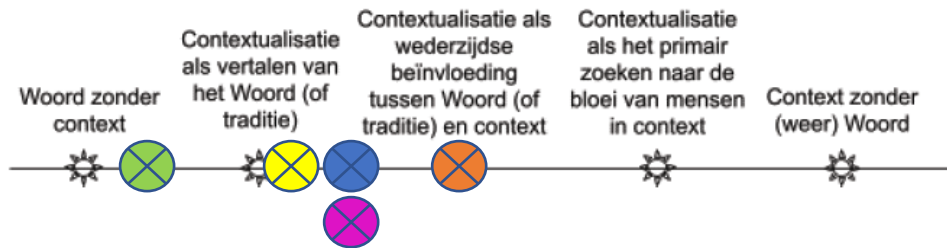
Toch zit er een nuance in de opmerking van deze mentor. De confrontatie vindt inderdaad plaats. Het is ook de actieve keuze van de cursist om zich in te schrijven, maar of de cursist deze inhoud verwacht, kan worden betwijfeld. De algemene omschrijving van de Bijbelbasis cursus die direct zichtbaar is via een smartphone is beperkt⁹⁵. Via een tablet en een computer zijn de thema's van de lessen te zien, maar zelfs dan kan het de vraag zijn hoe iemand, die dit snel scant, deze informatie opvat.

In de praktijk zien we een diffuus beeld van de mening van mentoren over contextualisatie en dat wat ze in de praktijk hanteren (zie Tabel 5 Mentoren: Visie en praktijk contextualisatie, zie Figuur 21 Vergelijk Mentoren - GlobalRize op de schaal van Roest (2021, p. 16). Mentoren hebben op dit vlak van GlobalRize geen toerusting ontvangen, anders dan enkele praktische richtlijnen.

⁹⁴ Waarbij het bij delen eerder gaat om meningen en ervaringen, dan om informatie die een beeld geeft van de context.

⁹⁵ “Welkom bij de BijbelBasiscursus! Dit is een cursus van 15 lessen. Deze cursus zal je langs de hoogtepunten van de Bijbel leiden, Gods boodschap aan jou. Elke les wordt gevolgd door vragen. Wanneer beschikbaar, krijg je een mentor die je antwoorden zal controleren en aan wie je vragen kunt stellen. We hopen dat je van de cursus geniet en dat het je zal helpen om dichterbij God te komen! Wij raden je aan om maximaal 1 of 2 lessen per dag te volgen. Dit geeft je de gelegenheid om na te denken over de inhoud van de lessen, om in goed contact te komen met je mentor en om door te praten over je persoonlijke vragen. Doordinking van dit soort thema's heeft baat bij een rustig en kalm tempo.” Bron: <https://bijbelwoord.learnnn.com/bijbelbasis> geraadpleegd: 5 mei 2023.

Tabel 10 Legenda bij Figuur 20.

Figuur 20 Vergelijk Mentoren - GlobalRize op de schaal van Roest (2021, p. 16)

Groen =	Behandeling casus door mentoren.
Geel =	Gehanteerd model vanuit de cursusdata.
Paars =	Visie van mentoren vanuit de interviews.
Blauw =	Haalbare vorm van contextualisatie volgens GlobalRize.
Oranje =	Ideale vorm van contextualisatie volgens GlobalRize.

De praktijk en de visie van GlobalRize geëvalueerd volgens het theoretisch kader

We willen nu praktijk en de visie van GlobalRize en naast het theoretisch kader neerleggen.

De visie van GlobalRize op contextualisatie bevat zinvolle elementen. Het rekening houden met culturele en godsdienstige gevoeligheden is een belangrijk punt. Tegelijkertijd hebben we al gezien dat de Bijbelbasis cursus gewoon blijft wat deze is. Of deze inhoud gevoelig ligt voor de cursist of niet⁹⁶.

Visser staat er zelf enigszins dubbel in. Hij beseft dat contextualisatie belangrijk is, maar je moet het ook niet te groot maken naar zijn idee. Daarnaast zie je hem worstelen met de praktijk, waarin hij ruiterlijk erkent dat er van contextualisatie maar beperkt wat terecht komt. En hij stelt voor zichzelf vast dat je contextualisatie moet doen, maar niet voor een ander kunt doen⁹⁷. De verantwoordelijkheid ligt wat hem betreft bij de taalteamleider. Hij wil hierin geen druk uitoefenen, mede vanuit de gedachte dat GlobalRize met de Bijbelbasis cursus dichtbij de Bijbel blijft. Dichtbij het evangelie, dat je naar zijn mening overal vrijuit kunt verkondigen. Met elke cursist die zich aanmeldt wordt dus de hele kern van het evangelie, zoals GlobalRize deze verstaat, gedeeld. Het verstaan van contextualisatie blijft in die zin beperkt tot een aantal weliswaar zinvolle maar voor de mentor in de cursus niet werkbare noties.

In het theoretisch kader hebben we al vastgesteld dat contextualisatie altijd gebeurt. Al onze daden, woorden en geschriften zijn ingekleurd door wie we zijn vanuit onze eigen context. Je zou dit bijna een axioma kunnen noemen. Echter, over de mate waarin alles ingekleurd is, zal heel verschillend worden gedacht. De Bijbelbasis cursus, ook al vindt GlobalRize dat deze heel dicht bij de Bijbel blijft, is opgezet en ingekleurd vanuit een bepaalde achtergrond⁹⁸. De mentoren brengen eveneens hun eigen (kerkelijke) achtergrond in⁹⁹. Je kunt dus niet zeggen dat als we niets doen, we het in elk geval niet fout doen. Het werkt andersom: contextualisatie gebeurt, je kunt er dus beter maar goed over nadenken om te zorgen dat het zo goed mogelijk gebeurt. Dat maakt het noodzakelijk dat GlobalRize een visie ontwikkelt die concreet ingaat op het leggen van relaties in de online omgeving. Visser ziet het voordeel van de anonimiteit en het daardoor gemakkelijk delen van informatie. Hij ziet ook hoe ingewikkeld het toch is om een online relatie te leggen. Maar GlobalRize doet nu te weinig met de spanningen die de mentor ervaart in de uitoefening van de taak: de handelingsverlegenheid,

⁹⁶ Wat dat betreft zou er zoals eerder genoemd, een onderzoek plaats moeten vinden naar mensen die slechts een deel van de cursus afnemen om uit te vinden wat de reden voor deze tijdelijkheid is.

⁹⁷ Zie pagina 26.

⁹⁸ Binnen GlobalRize is men het er al wel over eens dat deze cursus voor de Nederlandse seculiere context afschrikkend kan werken.

⁹⁹ Dat was in de gesprekken waar te nemen. Heel expliciet bijvoorbeeld in allergie rondom het woord traditie in de samenvatting van de contextuele modellen.

wanneer de cursist niet verder komt dan alleen het geven van korte antwoorden en het risico op afhaken, zoals dat nu veelal wordt genoemd¹⁰⁰.

Spadaro benoemt dat het concept van “nabijheid” blijvend ontwikkeld moet worden, net zoals het internet dat ook doet. Daarbij: “Human relationships are not a game, and they need time and awareness to develop”(Spadaro & Way, 2014, p. 30). Herkenbaar voor mentoren die aangeven dat de vertrouwelijkheid groeit, naarmate de cursus vordert. In de uitspraak van Spadaro zit ook een punt voor GlobalRize om over te denken. Wat voor een betekenis heeft de mentor-cursist-relatie voor met name de cursist? Zoals we al zagen wordt het soms heel duidelijk wat het motief van de cursist is, soms ook totaal niet. Belangrijk is wel of de online cursusomgeving voor de cursist aanvullend is op de offline leefwereld of vervangend¹⁰¹. Er zijn cursisten die de cursus binnenkomen omdat dit de enige optie is om hun verhaal te delen. De mentor probeert vervolgens een relatie aan te gaan, een connectie te leggen. De mentor nodigt de cursist daarbij uit zichzelf bloot te geven. En vervolgens wordt deze relatie beëindigd na 15 lessen. Wat zou dat doen met een cursist?¹⁰² Hoe kijkt GlobalRize daar tegenaan vanuit haar eigen geloofsovertuiging? Die overtuiging wil ze immers graag delen met als doel transformatie van de cursist.

De mentoren waren verdeeld over de vraag of je vanuit de cursusomgeving pastorale begeleiding kunt geven of dat dat eigenlijk onmogelijk is. Kun je het je permitteren geen notie te nemen van noodkreten van cursisten? Zowel de organisatie richting de mentoren als de mentoren richting de cursisten moeten geloofwaardige identificatiefiguren zijn die zelf leven wat ze geloven. Dat gaat verder dan alleen het voortzetten van de incarnatie door in verbinding te komen, de gebruiken en gewoontes van de cursist te kennen, de leefwereld van de ontvanger te ervaren en op grond daarvan empathisch te kunnen handelen. Er kan ook sociale verandering nodig zijn. Le Duc brengt, als het om de online relatie gaat, het vergelijk in met de Barmhartige Samaritaan. Deze zocht duidelijk de balans. Hij was er voor de man in nood, maar kende ook zijn grenzen. Wat overigens voor hem niet betekende dat hij de man in een herberg dumpte en nooit weer zag. Hij bleef nog in beeld zolang dat nodig was. (Le Duc, 2016, pp. 7-8)

Dit soort menselijke ervaring noemt Bevans (2002, p. 4) een extra bron van theologie, waarin zowel de cursist als de mentor recht gedaan kan worden. Beiden verdienen de zorg van GlobalRize. In dit geval is het van belang om de menselijke ervaring van de mentor en de cursist te betrekken in het vormen van een nieuwe visie op contextualisatie waarin alle actoren in verbinding komen te staan met elkaar.

Het theoretisch kader bevraagd naar aanleiding van de resultaten van het empirisch onderzoek

Het laatste deel van de evaluatie betreft het onder de loep nemen van het theoretisch kader zelf. In hoeverre voldoet het kader zoals dat in deze thesis is gebruikt? Daarnaast evalueren we wat de academische bijdrage van deze thesis is.

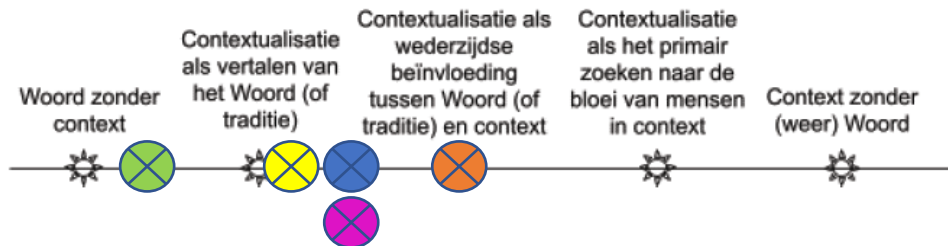
¹⁰⁰ Afhaken is eigenlijk een beoordelende term die min of meer zegt, dat alleen cursisten die de cursus volledig doen, het “goed” doen. Alsof je aan een beetje cursus niet genoeg zou kunnen hebben?

¹⁰¹ Zie ook voetnoot 44. In het geval van aanvullend, zal de cursist over voldoende zelfvertrouwen beschikken. Als het vervangend is, kan de cursist juist behoefte hebben aan bevestiging in de eigen identiteit.

¹⁰² Mentor 6 betoogt dat ook offline pastorale relaties, als het goed is, eindig zijn.

In de thesis gebruikt theoretisch kader

In het onderzoek is gebruik gemaakt van het model zoals Roest (2021) dat had samengesteld. Op de lijn van dit model zijn achtereenvolgens de visie van GlobalRize geplaatst (wat

Tabel 11 Legenda bij Figuur 21

Groen	= Behandeling casus door mentoren.
Geel	= Gehanteerd model vanuit de cursusdata.
Paars	= Visie van mentoren vanuit de interviews.
Blaauw	= Haalbare vorm van contextualisatie volgens GlobalRize.
Oranje	= Ideale vorm van contextualisatie volgens GlobalRize.

Figuur 21 Vergelijk Mentoren - GlobalRize op lijn contextuele modellen

haalbaar werd geacht en wat ideaal was), de visie van de mentoren en wat er in de praktijk zichtbaar werd.

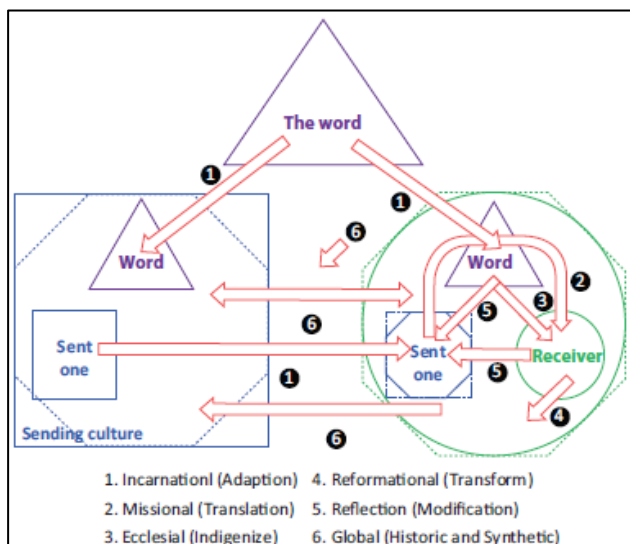
Vanuit de praktijk kwam dit model ter discussie te staan. Ten eerste bleek dat in de online cursusomgeving het Woord volop aanwezig is. Er is geen keuze wanneer er wat wordt ingebracht. De mentor kan weliswaar bepaalde onderwerpen extra benadrukken of er een eigen accent aan toevoegen, maar het Woord als zodanig klinkt bij voortduur.

Tweede punt is dat mentor 10 het model liet werken als proces, waarbij deze aan de rechterkant begon en langzamerhand naar links bewoog.

In deze thesis was niet uitgegaan van een dynamisch gebruik van dit model, maar in de literatuur is daar wel grond voor te vinden. Michael Moynagh evalueert de zes modellen van Bevans. Ze hebben elk hun kracht en zwakte en passen bij verschillende fasen van het pionierswerk om tot een nieuwe contextuele kerk te komen (Moynagh & Harrold, 2012, pp. 92-95). Voor evangelisatiewerk kan volgens hem het vertaalmodel goed worden toegepast, maar dat is bekeken in het licht van een pionierende kerk op locatie. De taak van een online mentor is daarmee niet te vergelijken, ten eerste omdat de beweging in de cursusomgeving anders is. Het is niet de mentor die een iemand benadert om eventueel cursist te worden, maar een cursist die zich met een bepaald doel aanmeldt voor een cursus. Ten tweede blijkt uit de praktijk, dat de taak van de mentor breder is dan evangelisatie door soms zelfs de grenzen van de mogelijkheden van pastorale zorg op te zoeken. Het betoog van Moynagh toont wel aan dat contextualisatie moet doen waar het zelf voor staat, nl. bekijken welke model passend is in welke situatie. En of dat de stappen zijn, zoals mentor 10 ze voor ogen heeft naarmate de cursus vordert en de relatie zich ontwikkelt, is de vraag. Het is wel van belang dat GlobalRize dit procesdenken betreft op een nieuw te ontwikkelen visie op contextualisatie.

DeVries ziet contextualisatie ook als een proces met onderscheiden fasen en contextuele taken. Het begint bij de kerk die zichzelf incarneert in een nieuwe omgeving, vervolgens missionair de ontvanger toerust vanuit het Woord van God, totdat deze zelf de weg vindt in het Woord van God. De ontvanger gaat zichzelf inzetten voor de eigen lokale context. Deze fase 4 is er één die Visser ziet als ideaal¹⁰³. Maar daarmee is het niet afgelopen. Fasen 5 (vanuit de ontvanger) en 6 (wereldwijd) voorzien in reflectie naar de zender zodat deze kan leren van de ontvanger (DeVries, 2021). Bij een aantal mentoren was te proeven dat ze zichzelf duidelijk zagen als zender. Er was geen wens om iets

¹⁰³ In het interview gaf Visser aan dat contextualisatie lokaal gedaan moet worden.

Fiauur 22 Contextualization within context (DeVries, 2021, p. 7)

tijd dat het Westen “wist hoe het zat” echt voorbij is.

Conclusies

Contextualisatie in een online omgeving is een uitdaging als je de ander niet hoort, niet ziet, zijn of haar context niet kunt beleven en puur afhankelijk bent van wat de ander bereid is met jou te delen. Mentoren ervaren deze spanning in het werk wat ze doen. Het gros van de mentoren probeert daarin mee te bewegen met de cursist en aansluiting te vinden. Ze genieten als er connectie ontstaat en hebben er nagenoeg allemaal moeite mee wanneer dat niet lukt. Enkele mentoren zie je genoemde connectie niet of minder zoeken.

Contextualisatie als zienswijze voor de benadering van cursisten is grotendeels nieuw voor de mentoren. Enkeligen hebben ervaring met eerdere organisaties die bepaalde methodes voorstonden, waaronder het vraag gestuurd coachen.

Uit de interviews en praktijk is op te maken dat mentoren zich wel een beeld proberen te vormen van contextualisatie maar dat visie (dat wat de mentor aangaf als voorkeur in contextueel model) en praktijk (dat wat in de uitvoering contextueel te zien was) behoorlijk uiteenlopen.

De spanningen die mentoren ervaren in hun taak, zijn tot dusver niet sterk geagendeerd bij GlobalRize. In het Nederlands ligt het zwaartepunt meer op missionair pionieren dan op zorg en onderhoud rondom dat wat er is. Ondanks de spanningen die de mentoren ervaren, vinden zij de online cursusomgeving allemaal geschikt om geloofsgesprekken te voeren.

GlobalRize heeft een visie rondom contextualisatie, maar deze is beperkt tot een aantal algemene termen en geeft daardoor te weinig richting aan de taak die mentoren uitvoeren in de cursusomgeving.

Hoe kan GlobalRize reageren op de resultaten van dit onderzoek?

GlobalRize is een groeiende organisatie. Er ontstaan meer activiteiten, er zijn steeds meer medewerkers. In deze beweging komen de pioniers van het eerste uur langzamerhand op grotere afstand te staan. Het is dan niet genoeg om vast te stellen dat contextualisatie de verantwoordelijkheid is van de taalteamleiders in de hoop en de verwachting dat deze dat wel als vanzelf gaan oppakken. Er is een gedegen visie nodig volgens welke de organisatie naast content en connectie ook aan de ‘C’ van contextualisatie gaat werken.

In deze visie op contextualisatie zouden een aantal onderdelen terug te vinden moeten zijn:

vanuit de context te ontvangen, tenzij, zoals één mentor het omschreef “het aansluit bij wat mijn overtuiging is”. De ideale vorm van contextualisatie van GlobalRize is de middenpositie op de schaal van Roest.

Deze evaluatie samenvattend zouden we kunnen zeggen: Ten eerste is het nodig dat mentoren worden geholpen om binnen hun taakveld begrip te ontwikkelen rondom contextualisatie en te ontdekken welk model op welke moment van toepassing is. Ten tweede, dat GlobalRize de mentoren voorgaat in het willen leren van het wereldwijde begrip van contextualisatie in de wetenschap dat de

- Op welke manier kan de mentor aan contextvorming werken? En wat is dan de informatie van de cursist die helpend is? En hoe kan de organisatie transparanter zijn in haar doelstelling om daarmee af te stemmen op het doel wat de cursist voor ogen heeft?
- Hoe kijkt GlobalRize aan tegen de online relatie die ontstaat en na verloop van tijd wordt beëindigd?
- Wat zijn de grenzen aan de contextuele taak die de mentor heeft en hoe wil GlobalRize daarmee omgaan? Grenzen als de contextvorming niet lukt, grenzen die er zijn aan wat pastoraal mogelijk is.

In het vormen van de visie kan gezocht worden naar kennis en ervaring die er is in onlineomgevingen die op belangrijke punten vergelijkbaar zijn met de cursusomgeving van GlobalRize.

Aanbevelingen

De onderzoeksvraag is beperkt en klein gehouden omdat ook dit onderzoek grenzen heeft. In de vraag ging het over “begrip” wat leidt tot “theorievorming” rondom de praktijk van mentoren in de online cursusomgeving. Bij die theorievorming moet het natuurlijk niet blijven. Eerste aanbeveling is dan ook om mentoren nauwer in contact te brengen met elkaar rondom de nieuwe visie, zodat ze zich deze eigen kunnen maken en daarnaast samen kunnen delen wat ze meemaken en van elkaar kunnen leren.

In het gesprek over voor- en nadelen van de online omgeving kwam regelmatig naar voren dat mentoren niet non-verbaal kunnen communiceren met hun cursisten. Een hulpmiddel zou wel kunnen zijn het gebruik van emoticons of emoji's. Door middel van deze tekens kan er iets van een emotie bij de tekst worden geplaatst, zodat deze enigszins wordt gekleurd. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken of en hoe mentoren hiermee geholpen kunnen worden in hun communicatie.

Onderzoeksevaluatie

Elk onderzoek kent zijn eigen keuzes en daarmee ook grenzen. Een keuze die in dit onderzoek gemaakt is, is bijvoorbeeld dat voor de te onderzoeken cursusdata uitsluitend gekeken is naar afgeronde cursussen om zodoende wat eenheid te creëren in de data en van alle cursussen het hele proces te kunnen volgen. Nadeel is dat hiermee alleen de “succes” verhalen bekeken zijn, waar de mentor het heel goed deed of de cursist zeer gemotiveerd was. Het is de vraag wat er naar boven gekomen zou zijn, wanneer er juist gekeken was naar niet afgeronde cursussen. Daarbij voel je bij niet afgeronde cursussen labels in de lucht hangen als “afgehaakt”, “moest ik maar loslaten” en “jammer”. Het is de vraag of het eerder stoppen van een cursist per definitie een negatief verschijnsel is. Mogelijk kan er ook al in de behoefte van de cursist voorzien zijn. Nu legt het aantal eerder gestopte cursisten een bepaalde druk op de mentor, wellicht zou dat anders zijn wanneer duidelijker in beeld is wat de reden van stoppen is.

Het geestelijk aspect is in deze thesis onderbelicht gebleven. Enkele mentoren lieten blijken zich te willen laten leiden door de Heilige Geest. Ook gebed voor de cursisten speelde bij meerderen een rol. Beide, waardevolle aspecten hoewel dit de relevantie van het nadenken over contextualisatie niet wegneemt, want zoals we hebben gezien begon deze bij God Zelf.

In de praktijk van de mentoren kwam geen grensoverschrijdend gedrag naar voren van cursisten dan wel mentoren. Als dat wel het geval zou zijn geweest, had dat een reden kunnen zijn om meer aandacht te schenken aan het door ontwikkelen van cybertheologie tot serieuze bevrijdingstheologie. Overigens zou de pastorale inzet van mentoren rondom cursisten die geen andere opties zien dan online hier ook een aanleiding voor kunnen zijn. Dit verdient verder onderzoek.

Verklaringenblad masterthesis

Naam student:

Titel masterthesis:

VERKLARING VAN ORIGINALITEIT

Hierbij verklaar ik dat bovengenoemde masterthesis uit origineel werk bestaat. De thesis is het resultaat van mijn eigen onderzoek en is alleen door mijzelf geschreven, tenzij anders aangegeven. Waar informatie en ideeën uit andere bronnen zijn overgenomen, wordt dat expliciet, volledig en op passende wijze vermeld in de tekst of in de noten. Een bibliografie is bijgevoegd.

Plaats, datum:

Handtekening:

Rouveen, 11 juli 2023

TOESTEMMINGSVERKLARING

Hierbij stem ik ermee in dat bovengenoemde masterthesis na goedkeuring beschikbaar wordt gesteld voor opname in de bibliotheekcollectie en dat de metadata beschikbaar worden gesteld aan externe organisaties en/of door de PThU worden gepubliceerd.

Verder verleen ik (de bibliotheek van) de PThU

wel

niet

toestemming voor het opnemen van de volledige tekst in een via internet of anderszins openbaar toegankelijke database. (Deze toestemming betreft alleen de openbaarmaking van de masterthesis, zonder verdere overdracht of inperking van het auteursrecht van de student.)

Plaats, datum:

Handtekening:

Rouveen, 11 juli 2023